

# VATANPARVAR



Сайтимизга ўтиш  
учун QR-кодини  
телефон орқали  
сканер қилинг.



## ЕТТИ ЎЛЧАБ, БИР КЕСИШГА ЎРГАНГАН ДЕСАНТЧИЛАР



**8-бетда**

**БОҒ ХУДУДИДА  
БАРПО ЭТИЛАЁТГАН  
МУЗЕЙДА ИШЛАР ФАОЛ**

**10-11-бетда**

**«РЕЙХСТАГ»ГАЧА  
БОРГАН ЎЗБЕК ҚАҲРАМОНИ...**

**16-бетда**

**«ЭНГ КУЧЛИ ЗИЛЗИЛА  
ЮРАГИМИЗДА БЎЛГАН»**

### МАҲАЛЛА – ТИНЧЛИК-ОСОЙИШТАЛИК, ОБОДЛИК ВА ФАРОВОНЛИК МАРКАЗИГА АЙЛанаДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 12 февраль куни маҳалла тизимини такомиллаштириш, маҳаллаларда тинчлик-осойишталикни мустаҳкамлаш, жиноятчиликнинг олдини олиш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилиши ўтказилди.

Президентимиз маҳалла тизимидан халқ ҳам, давлат ҳам тўла рози эмаслигини, бу соҳада камчилик ва долзарб масалалар кўплигини таъкидлади.  
– Оила – муқаддас деган азалий ва эзгу ғоя қадрсизланиб, минг йиллик миллий қадриятларимиз завол топар экан, бу каби оғриқли ҳолатларни камайтириб бўлмайди. Бунинг учун маҳалла катта ижтимоий куч сифатида майдонга чиқиши керак. Чунки фаоллар, кўпни кўрган оқсоқоллар, тажрибали нурунийларимиз, агар истаса, жамоатчилик билан биргаликда ҳар қандай муаммони ҳал қилишга, хато қилган ёшларни тўғри йўлга солишга қодир, – деди Шавкат Мирзиёев.

Давлатимиз раҳбари маҳаллаларда тўпланиб қолган муаммо ва камчиликларга самарали ечим топиш, тинчлик-осойишталикни асраб-авайлаш йўлида барча саъй-ҳаракатларни бирлаштириш шартлигини таъкидлади. Ушбу улкан соҳага масъул алоҳида давлат идораси – Маҳалла ва оила масалалари вазирлигини ташкил этиш таклифи билдирилди.

Йиғилишда маҳалла институтининг иқтисодий-молиявий асосларини мустаҳкамлаш масалалари ҳам кўриб чиқилди.

Давлатимиз раҳбари маҳаллалар миллий менталитетимиз кўзгуси эканини, жамият ҳаётида катта ўрин тутишини таъкидлар экан, Наврўз байрамига ҳамоҳанг тарзда 22 март санасини «Маҳалла тизими ходимлари куни» деб эълон қилишни таклиф этди.

ЎЗА материали асосида тайёрланди.

**6** МОСЛАШУВЧАНЛИК  
ХИЁНАТМИ?

**9** ЁШЛАРНИНГ  
КЎЗЛАРИДА  
ЧАҚНАГАН ОЛОВ

**18** ПАРИЖ  
«КАТТА ДУБУЛҒА»-  
СИДА

**22** ЁШЛАР  
ЕТАКЧИЛАРИ  
ФОРУМИ



## ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИ ЁШЛАР БИЛАН БИРГА ҚУРАМИЗ!

«Қийинчиликлардан қўриқш керак эмас, у инсонни кучли қилади. Олдинда осон ва қийин йўл турган бўлса, мен ҳамisha қийинини танлаганман», дейди Тоифаланган объектларни қўриқлаш қўшинлари қўмондони полковник Жўрят Якубов ўқувчи ёшларга. «Янги Ўзбекистонни, албатта, ёшларимиз билан бирга қураимиз» мавзусида ўтказилган тадбир қизгин фикр-мулоҳазалар, савол-жавоблар билан ўтди.

«Қўмондон ва ёшлар етакчилари учрашуви»да Мудофаа вазирлиги, Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг Тошкент шаҳар кенгаши, ҳарбий қисм ва муассасалардаги бошланғич ташкилотлар вакиллари, ўқувчи ёшлар иштирок этди. Тадбир Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг Тоифаланган объектларни қўриқлаш қўшинлари қўмондонлиги тасарруфидаги ҳарбий қисмлардаги бошланғич ташкилотларнинг ўтган йилги фаолияти таҳлили билан бошланди.

– Давлат ва жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда йил давомида ўтказилган ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, ёшлар ва ҳарбий хизматчиларни ягона эзгу мақсад йўлида бирлаштириш, беш ташаббус ижроси каби тадбирларда республика бўйича минглаб ёшларни қамраб олди. Очиқ эшиклар куни, интеллектуал ўйинлар, экскурсиялар, турли танловлар, спорт ўйинлари, ижодий учрашувлар каби маъна-

## «ҚИЙИНЧИЛИКЛАР ИНСОННИ КУЧЛИ ҚИЛАДИ»



вий-маърифий тадбирларда бошланғич ташкилотлар етакчилари фаол қатнашдилар. Қорақалпоғистон миқёсида «Мардлар қўриқлайди, Ватанни!» деб номланган иншоолар танловида оддий аскар Ж. Кенжаев, «Темур тузуклари» билимдони танловида оддий аскар Ш. Исломов фахрли биринчи ўринни

эгаллади. Ўтган йилда Мудофаа вазирлиги тизимида «Энг илғор бошланғич ташкилот етакчиси» танловида капитан Сарваржон Раҳматов иккинчи ўринни эгаллади. Бундай мисолларни қўллаб келтириш мумкин.

Бугунги учрашувда ўтган йилги натижалар таҳлили асосида келгуси вазифаларни белгилаб олдиқ,

– дейди капитан Фаррух Сотоволдиев.

Тадбир давомида қўмондон томонидан бошланғич ташкилотлар етакчилари ва энг фаол аъзолар, ўқувчи ёшлар муносиб тақдирланди. Шундан кейин ёшлар билан самимий мулоқот бошланди. Мактаб ўқувчилари барча саволларига жавоб олдилар.

Эркин ОТАМУРОВОВ

## «ЖАСОРАТ ДАРСИ» ЎТКАЗИЛДИ

Шимоли-ғарбий ҳарбий округ қўшинлари қўмондони полковник Дилшод Чориев томонидан Шуманай туманидаги 12-болалар мусиқа ва санъат мактабида «Жасорат дарси» ўтказилди.

«Янги Ўзбекистонни, албатта, ёшлар билан бирга қураимиз!» шиори остида ўтган ўзига хос тажриба сабоғида тумандаги умумтаълим мактабларининг ўқувчилари, меҳнат билан банд бўлмаган ёшлар иштирок этди. Бундан кўзланган мақсад – эртаимиз эгалари билан юзма-юз мулоқот қилиб, уларнинг фикр-мулоҳазалари, муаммо ва тақлифларини ўрганишдан иборат.

Дарҳақиқат, давлатимиз раҳбарининг 2020 йил 10 январь куни миллий армиямизни янада ривожлантириш ва ислоҳ қилиш масалаларига бағишланган Хавфсизлик кенгашининг кенгайтирилган таркибдаги йиғилишида ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш борасидаги устувор вазифалар белгилаб берилган. Унинг ижросига қаратилган амалий тадбирлар Қорақалпоғистон Республикасининг энг олис ҳудудларида ҳам изчил давом эттирилмоқда.

«Жасорат дарси»да қўмондон Ватанимизнинг эртанги кунини белгиловчи ва келажакни ҳал этувчи асосий куч ёшлар эканини ҳаётий мисолларга боғлаган ҳолда ифодалади. Мамлакатимизда ёшларга оид давлат сиёсати доирасида ёш авлод камолоти йўлида яратилган шароит ва имкониятлар ҳусусида батафсил тўхталиди.

– Юрт равнақи учун ҳаракат эрталабки уйқудан уйғониб, эзгу мақсад сари дадил одимлашдан бошланади, – деди полковник Дилшод Чориев. – Айни пайтда мактабда аъло баҳоларга ўқиб, замонавий билим ва касб-хунар эгаллаш сиз учун асосий мақсад бўлиши керак. Дангасалик, боқимандалик – энг ёмон иллат. Замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ва хорижий тилларни мукамал ўзлаштириш, аниқ режа асосида стратегик фикрлайдиган,



Муаллиф сурапта олган

## ҚЎМОНДОН ЁШЛАР БИЛАН ҚАЕРДА УЧРАШДИ?

«Халқ ва армия ўртасидаги яқинлик ва яқдиллик ҳар соҳада бўй кўрсатмоқда. Она Ватан ҳимоясидек шарафли касб эгалари халқимиз қалбига кириб бориб, уларнинг яқин қўмақчиси, маслакдошига айлана олди.

Марказий ҳарбий округ қўшинлари қўмондони полковник Айбек Саидов Каттақўрғон округ полигонидида Навоий вилоятда истиқомат қилувчи профилактик рўйхатда турайдиган уюшмаган ёшлар билан учрашди.

«Қўмондон ва ёшлар» учрашуви чин маънода самимий мулоқотга айланиб кетди. Ўз ҳаётий режаларига эга, мақсади йўлида тинмай ҳаракат қилаётган изланувчан ёшларни қўллаб-қувватлаш, албатта, яхши. Аммо ёшликнинг хатолари, оиладаги нотўғри муҳит ёки номукамал тарбия сабаб йўлдан адашган ёшлар қалбига қулоқ тутиш, уларни тинглай олиш ва ўз ҳаётий тажрибаларидан келиб чиқиб, ёшларга тўғри йўл кўрсатиш кишидан катта масъулият талаб этади.

Учрашувда ҳарбий округ қўшинлари қўмондони ёшлар билан миллий ғурур, она юртга садоқат, ватанпарварлик ва миллат-

парварлик туйғуларини шакллантириш борасида очиқ мулоқот қилди. Унда ёшларга ҳам ўз фикр-мулоҳазаларини очиқ-ойдин баён этиш учун имкон берилди.

Ҳа, ёшликнинг ғайрати, шижоати умрининг бошқа бирор даврида такрорланмайди. Аммо мана шу «терига сигмас» палладан ёруғ юз билан ўтиш инсон келажак ва тақдирини белгилаб беради. Мулоқот давомида айни шу масалалар ҳаётий мисоллар билан ўртага ташланди. Қизгин баҳс-мунозаралар якунида мазмунли хулосалар қилинди.

Ушбу учрашувнинг юмшоқ ўриндиқларда ўтириб, шинам ва ёруғ залларда эмас, балки айнан дала-ўқув майдонида бўлиб ўтганида ҳам бир рамзий маъно бор. Бундан кўзланган асосий мақсад эса ёшларга ҳақиқий ҳарбий хизмат таъмини тоттириш, тўрт томони қақраган, бийдай дала ўртасида бунёд этилган полигон ва унинг инфра-тузилмаси билан яқиндан таништириш. Бу таассурот, албатта, ёшлар қалбига ҳар бир эр йигит учун фарз бўлган Ватан корига ярашдек эзгу ва хайрли туйғулар шаклланишига туртки беради.

Учрашув давомида ҳарбий хизматчилар томонидан кўргазмалар қўл жанги чиқишлари ҳамда жанговар ҳарбий техника, қурол-аслаҳа намоиши ҳам ташкиллаштирилди.

Майор Ҳамза УМАРОВ

руҳан тетик, жисмонан соғлом ёшлар янги Ўзбекистоннинг чинакам пойдевори бўла олади.

Мулоқот чоғида олий ҳарбий таълим, ҳарбий хизмат ва муқим иш билан бандлик масалалари бўйича савол билан юзланган ўқувчилар қўмондондан батафсил жавоб олди.

Куннинг иккинчи ярмида ёшларнинг тақлиф ва истасидан келиб чиқиб, Шуманай туманидаги «Шуманай эко текс» корхонасига экскурсия уюштирилди. Бу ерда ҳарбий хизматчилар билан бирга ўқувчилар, муайян иш ўрнига эга бўлмаган ёшлар тумандаги энг йирик ҳисобланган ушбу ишлаб чиқариш корхонаси фаолияти билан яқиндан танишди.

– Корхонамиз шу йилнинг январь ойида ташкил этилганига қарамай, маҳсулотларимиз тўлиқ ҳажмда хорижга экспорт қилинади, – дейди «Шуманай эко текс» корхонаси раҳбари Суннат Эшмирзаев. – Бу ерда ўзимизда етиштирилган пахта толасидан ип-калава ишлаб чиқарамиз. Оддий пахта тайёр маҳсулот кўринишига келгунча етти босқичдан ўтиб, унга мукамал ишлов берилади. Корхонада яна 100 та бўш иш ўрни мавжуд. Ишончимиз комилки, бугунги тадбирдан кейин бу иш ўринлари ҳам қучга тўлган, ёшлар билан тўлади.

Қўмондон ушбу корхонада меҳнат қилаётган ёшлар билан учрашиб, фикрларини тинглади. Уларга қулайлик яратиш масаласида ҳамisha қўмакка тайёр эканини билдирди.

Дилшод РЎЗИҚУЛОВ,  
«Vatanparvar»

МИНБАР

# ВАТАНПАРВАР ЁШЛАРНИ ТАРБИЯЛАШ – БОШ МЕЗОНИМИЗ!

« Янги Ўзбекистон янгича ислохотлар даврида ўзининг замонавий қиёфасига кираётганини барчамиз кўриб, ҳис этиб турибмиз. Айниқса, Қуролли Кучларимиз тизимидаги туб бурилишлар, ҳарбий хизматчиларимизнинг маънавий дунёқарашини янада ошириш, уларни ёт ғояларга қарши кураша олиш, ватанпарварлик руҳида тарбиялаш борасида муҳим қадамлар ташланди.

Қуролли Кучлар академиясида Ўзбекистон Республикаси Президенти, Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондони Шавкат Мирзиёев раислигида Хавфсизлик кенгашининг миллий армиямизни янада ривожлантириш ва ислох қилиш масалаларига бағишланган кенгайтирилган йиғилишида ҳам бу борада муҳим масалалар айтиб ўтилди ҳамда кечиктириб бўлмайдиган талаблар қўйилди.

Давлатимиз раҳбари ҳозирги ахборот маконидаги қарама-қаршилик, одамлар, айниқса ёш авлодининг онги ва қалби учун кураш кучайган шароитда ҳарбий-ватанпарварлик руҳидаги тарбиянинг ўрни ва аҳамияти тобора ортиб бораётганини алоҳида қайд этиб ўтди. Хусусан, йиғилишда армиямизда ватанпарварлик тарбияси, миллий руҳни юксалтириш ҳамон долзарб масала бўлиб қолаётганлигига алоҳида эътибор қаратилди.

Айниқса, бундан кейин ҳарбий округ қўмондонлари ва ҳарбий қисм командирларининг фаолиятига биринчи навбатда, улар томонидан ёшларни ёт ғоялардан ҳимоя қилиш йўналишида олиб бораётган ишларига қараб баҳо берилиши алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Ушбу вазифалардан келиб чиқиб, Тошкент ҳарбий округи қўмондонлиги томонидан ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, ҳарбий хизматчиларнинг маънавий дунёқарашини кенгайтириш, уларни ўз фикри ва мақсадига эга бўлган мард ўғлонлар қилиб тарбиялаш борасида қатор тизимли ишлар амалга оширилмоқда.

Хусусан, ҳарбий хизматчиларимизнинг жанговар салоҳиятини ошириш, уларни миллий тарихимиз, қаҳрамонларимизнинг бемисл жасоратлари билан яқиндан таништириш мақсадида «Турон» ҳарбий театри жамоаси томонидан сахналаштирилган Амир Темуру ва унинг машҳур саркардалари, Бобур, Жалолиддин Мангуберди, Темуру Малик

жасорати йўғрилган спектакллар намоиши йўлга қўйилди. Чунки биз ҳарбий хизматчиларимизнинг миллий руҳини тарихий ва миллий меросларимиздан айро тарзда ривожлантира олмаймиз. Демак, биринчи навбатда тарихий шахсларимизнинг қаҳрамонлиги, уларнинг шонли ҳаёти ўлини кўпроқ тарғибот қилишга эҳтиёжimiz бор.

Шу билан бирга, ўқувчи ёшларни армия ҳаёти билан яқиндан таништириш, уларнинг қалбида она юртга бўлган муҳаббатни эрта шакллантириш мақсадида ҳарбий округ тасарруфидаги ҳарбий қисм ва муассасаларда «Очиқ эшиклар куни» ўтказилиб, бунда ёшларимиз, ҳатто мактабгача таълим ташкилотлари тарбияланувчилари иштирокида экскурсиялар ўтка-

**«Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари» деган дастурий ғоя асосида, ёшларни она юртга садоқат руҳида тарбиялаш, уларда ташаббускорлик, фидойилик, ахлоқий фазилатларни шакллантириш – ўта шарафли вазифадир.**

*Шавкат МИРЗИЁЕВ*

зилиб келинмоқда. Бундан кўзланган асосий мақсад ёшларимизни жанговар техникалар, қурол-аслаҳалар билан яқиндан таништириш, уларга илк сабоқларни беришдан иборат.

Энг намунали ҳамда юксак натижаларга эришган ҳарбий хизматчиларни муносиб рағбатлантириш мақсадида ҳарбий округ қўмондонини номидан ташакурномалар аскарларнинг оилаларига етказилаётгани ота-оналар қалбида чексиз ғуруру ва ифтихор уйғотмоқда.

Президентимизнинг: «...Армия моддий жиҳатдан энг замонавий ва заруру воситалар билан таъминланган бўлиши мумкин, лекин ахлоқий жиҳатдан заифлиги, жанговар руҳи,



Ватанга содиқлик ва муҳаббат, унинг тақдири учун маъсулият ҳисси йўқлиги ёки лоқайдлик тузатиб бўлмас оқибатларга олиб келиши мумкин», деган таъкидда ҳам ана шундай эзгу мақсадлар мужассам.

«Чирчиқ» умумқўшин дала-ўқув майдонида ҳарбий округ миқёсида «Мен голиб!» шиори остида ўтказилган мусобақалар, эстафеталар, уларни тақдирлашга бағиш-

ларни қўлга киритди.

Давлатимиз раҳбари «Юксак ватанпарварлик, миллатпарварлик туйғусини Ватан ҳимоячиси бўлган инсоннинг ҳаётий эътиқодига айлантира олишимиз керак. Шундагина бундай аскар, бундай армия ҳар қандай оғир синовларга, таҳдид ва хатарларга бардош бера олади», дея бежиз таъкидламаган.

Ҳарбий қисмларда ҳарбий хизматчиларни теран фикрлашга ўргатиш чора-тадбирларини кучайтириш мақсадида малакали мутахассислар билан психологик тренинглари ўтказиш йўлга қўйилган. Бобур мирзо «Ҳар ишнинг зимнида юз минг мулоҳаза вожиб ва лозимдир» деганида нақадар ҳақ эди. Тарихий манбаларда ёзилишича, Бобур Ҳиротдан Кобулга боришда қор отнинг қорнидан қаладиган йўлларда ўзи олдинга тушиб қор тепиб, лашкарга йўл очади. Бўрон жуда кучайиб кетиб, йўл юриш қийин бўлиб қолган тунги вақтларда Бобур қорда ўра казиб, ўша ерда тонг оттиради. «Бир ҳафтага яқин қор тепиб, кунда бир шаръий – бир ярим шаръийдан ортиқ кўчилмас эди. Қор тепар киши мен эдим, ўн-ўн беш ичкилар билан ва Қосимбек эди, икки ўғли – Тангриберди ва Қанбар Али билан, яна икки-уч навқари ҳам бор эди. Ушбу зикр этилганлар яёв юриб, қор тепар эдик. Ҳар киши етти-саккиз-ўн қари илгари юриб қор тепар эди. Ҳар қадам қўйганида белигача, кўксигача бота-бота қор тепар эди...»

Ҳар бир аскарда фикрлаш, қутилмаган вазиятларда қарор чиқара олиш, муаммонинг ечимини топа олиш қобилиятини шакл-

лантириш керак. Бунда ички тартибдан ташкиллаштирилган танловлар, муҳокамалар ўтказиш яхши самара беради.

Тошкент ҳарбий округи ҳамда Ўзбекистон ёшлар иттифоқи Тошкент шаҳар, Тошкент ва Сирдарё вилоятлари кенгашлари ўртасида Президентимиз томонидан илгари сурилган 5 та муҳим ташаббус юзасидан ўзаро ҳамкорлик меморандуми имзоланди. Ушбу қадам келгусида ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, уларнинг онги ва дунёқарашини янада кенгайтириш, ўзаро ҳамкорлик алоқаларини ривожлантиришда муҳим омил бўлиб хизмат қилади.

Ватан ҳимоячилари куни муносабати билан мамлакатимиз бўйлаб кенг миқёсда ўтказилган «Ватанпарварлик ойлиги» доирасида Тошкент ва Қашқадарё вилоятларида ўз йигитлик бурчини ўтаётган ҳарбий хизматчиларнинг ота-оналари, яқинлари ўртасида онлайн мулоқотлар ташкил этилди.

Яқинда пойтахтимизнинг Олмазор туманида жойлашган «Ёшлик» талабалар шаҳарчасида «Қўмондон ва ёшлар» учрашуви бўлиб ўтди.

Ушбу учрашув Президентимиз раислигида Хавфсизлик кенгашининг миллий армиямизни янада ривожлантириш ва ислох қилиш масалаларига бағишланган кенгайтирилган йиғилишида қўйилган вазифалар ижросига қаратилгани билан аҳамиятлидир. Бундан кўзланган асосий мақсад, ёшлар қалбида ватанпарварлик туйғуларини янада мустаҳкамлаш, улар билан самимий ва шаффоф мулоқотлар ўтказиш, муаммо масалаларни бартараф этишдан иборат.

Тадбирда ёшларнинг ҳарбий хизмат билан боғлиқ кўплаб саволлари, таклифлари, муаммоларига қулоқ тудим ва уларнинг ҳар бирига батафсил жавоб бердим. Асосий эътибор ҳарбий хизматни ўташ қоидалари, олий ҳарбий таълим муассасаларига ўқишга кириш шартлари, тизимдаги имтиёз ва рағбатлар, армиямиздаги замонавий жанговар техникалар каби қатор масалалар ўзагига қаратилди.

Бу каби кенг қўламли тадбирлар давом этмоқда...

**Полковник Зокиржон САЙФУДИНОВ,**  
**Тошкент ҳарбий округи қўшинлари қўмондони**

# ЕТТИ ЎЛЧАБ, БИР КЕСИШГА ЎРГАНГАН ДЕСАНТЧИЛАР



Муаллиф суратга олган

“ Жанговар операцияларни тезкорлик билан муваффақиятли амалга ошириш, душманнинг илғор қисмларига талафот етказишда ҳаво десант кўшинларининг роли жуда муҳим. Мамлакатимиз осойишталигини ҳам осмонда, ҳам қуруқликда муносиб ҳимоя қилиб келаётган десантчилар бу борада ҳушёрликларини бир лаҳзага ҳам йўқотмасдан тажриба ва жанговар тайёргарликларини янада ошириб бормоқда.

Шарқий ҳарбий округда жойлашган ҳарбий қисмлардан бирида Мудофаа вазирлиги ҳаво десант кўшинлари мутахассислари билан йиғин ўтказиш доирасида ўқув-амалий машғулотлар бўлиб ўтди.

Ўқув йиғинида Мудофаа вазирлиги ҳаво десант тайёргарлиги бўлими бошлиғи подполковник Гулом Тўйчиев маъруза қилиб, соҳада амалга оширилиши лозим бўлган ишлар ва долзарб мавзуларга алоҳида эътибор қаратди. Фотослайдлар орқали ҳаво десант мутахассислари учун жорий қилинган машғулотлар меъёрий кўрсаткичлари намойиш этилди. Ўқув қўлланмаларида бўлинмаларнинг жан-

говар машғулотлар давомида парашютлар ва мавжуд техникалардан фойдаланиш, парашютларни қайта йиғиш, дала-ўқув майдонларида ҳаво десант кўшинининг ҳаракатланиш йўналиши каби долзарб жиҳатларни ўзида мужассамлаштиргани таъкидланди.

Ўз навбатида ҳаво десант мутахассислари тўпланган тажрибалари ва таклифлари бўйича ўзаро фикр алмашдилар. Машғулотга масъул офицерлар ҳудуд ва об-ҳаво шароитларидан келиб чиққан ҳолда тезкорлик билан қабул қилинадиган қарорлар бўйича ўз тавсияларини билдирдилар.

Шундан сўнг амалий машғулотлар ҳарбий

қисмнинг саф майдони ва ҳар қандай об-ҳаво шароитида парашютларни йиғиш имкониятини берувчи янги қурилган ёпиқ бинода давом эттирилди. Ҳаво десантчилари ўз хизмат бурчини ўташ даврида олган билим ҳамда кўникмалари асосида Д-6 парашютини йиғиш бўйича олтита босқич жараёнини бажаришди.

Кичик сержант Шаҳзодали Собиров каби ўз ишини маҳорат ва ўта синчковлик билан бажараётган ҳарбий хизматчилар машқ давомида ҳамда жанговар топшириқларни бажариш чоғида хатолар қимматга тушишини яхши билади. Шунинг учун улар ҳар бир ишда етти ўлчаб, бир кесишга ўрганиб қолишган. Улар гуруҳ командири лейтенант Жамол Асқаров назорати остида белгиланган вақт ва меъёрларга кўра топшириқни якунига етказди.

Парашют билан амалий сакраш машқларида янгича ёндашув ҳамда жанговар имкониятлар сифатини оширишга алоҳида эътибор қаратилди. Мутахассислар томонидан десантчиларда ички қўрқувни енгиш, ўзини эркин тутиш, қойдаларга тўла амал қилиш кўникмасини шакллантириш юзасидан руҳий-психологик тушунтиришлар берилди. Ҳар бир ҳарбий хизматчининг сакраши чуқур тахлил қилинди.

Назарий машғулотларда ҳам, жанговар қуроллардан фойдаланиш бўйича ҳам десантчилар ўз ишини масъулият билан бажарди. Тартиб-интизом, ўз зиммасига юклатилган вазифани ҳис эта олиш – ҳарбий хизматчиларни ҳамisha ютуқлар томон етаклайди.

– Десантчиларимиз ўқув-услубий дастурлар ва барча шарт-шароитлар яратилган янги бинода ҳар хил парашют турларидан фойдаланиш ва йиғиш бўйича машқларни бажариш имкониятига эга бўлдилар. Янги бинодаги бир қатор ўқув хоналарида назарий ҳамда амалий машғулотларни бир вақтнинг ўзида ўтказиш имконияти яратилгани ҳарбий хизматчиларимизнинг жанговар тайёргарлиги ҳамда шайлигини ошириш, парашютдан муваффақиятли сакраши муҳим омил бўлиб хизмат қилади, – дейди қисм командирининг ҳаво десант тайёргарлиги бўйича ўринбосари подполковник Равшан Шамсиев.

Асрор РЎЗИБОЕВ, «Vatanparvar»



## 14 ФЕВРАЛЬ – ЗАҲИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР ТУҒИЛГАН КУН

«Бобурнома»нинг «Тўққиз юз ўттиз иккинчи (1525-1526) йил воқеалари»да «шу кунгача Ҳиндустонга биз томондан фақат уч киши ҳоким бўлиб, ўз салтанатини ўрнатган. Бири Султон Маҳмуд Ғозий, иккинчиси Султон Шихобиддин Ғурий, учинчи менман, лекин менинг ишим у подшоҳларнинг ишига ўхшамайди», деб ёзади Заҳириддин Муҳаммад Бобур. Ўхшамагани шу эдики, Султон Маҳмуд Ҳиндистонни фатҳ этган чоғида Хуросон унинг қўлида эди, қўшини 100 мингга етарди. Султон Шихобиддин Ғурий эса 120 минг аскар билан Ҳиндистонга қўшин тортган эди.

Навкар ва хизматкорлар билан қўшиб ҳисоблаганда Бобур қўшинининг сони 12 минг эди. Юз минг лашкар ва яна икки мингга яқин жанговар филга эга бўлган Султон Иброҳим устидан қозонилган ғалабани Бобур шундай изоҳлайди: «Бундай давлатни ўзимизнинг куч ва қувватимиздан деб билмаймиз, балки бу фақат Тангрининг лутфи ва марҳаматидандир. Бундай саодатни ҳаракат ва интилошларимиз туфайли деб эмас, балки Тангрининг қарам ва иноятидандир, деб биламиз».

Қўйида Султон Иброҳим билан бўлган жанг тафсилотларини Бобур тилидан ўқийсиз.

**...ИБРОҲИМНИНГ ЎРДАСИДАН** ҳам унинг бир кўруҳ-икки кўруҳ юриб, ҳар бир қароргоҳда икки-уч кун тўхтаб-тўхтаб келаётганлиги ҳақида тинимсиз хабарлар кела бошлади. Биз ҳам олдинга қараб йўл олдик. Шохободдан чиққач, икки мингга тўхтаб, Сарсавининг тўғрисига – Жуун дарёси қирғоғига келиб тушдик. Хожа Калоннинг навқари Хайдарқули «тил» ушлаб келиш учун юборилди.

**...АСКАРЛАРИМИЗНИНГ СОНИ** биз мўлжаллагандан камроқ эди.

Шу кўнимжойда бутун лашкар халқи ҳолига яраша арава келтиришларини буюрдим. Етти юзта арава олиб келдилар. Устод Алиқулига Рум усули билан аравалар орасига занжир ўрнига ҳўкизининг хом терисидан арқон эшиб, тасма қилиб, бир-бирига боғлашни буюрдим. Ҳар икки арава ўртасига олти-етти тўра (қалқон) қўйилади. Милтиқчилар шу арава ва тўра – қалқонлар ортида туриб, милтиқ отадилар. Бу қуролларни тайёрлаш учун беш-олти кун шу ерда қолиб кетдик.

Ушбу асбоб ва қуроллар тайёр бўлганидан сўнг биз беклар ва билимдон сара йигитларни чақириб, умумий кенгаш ўтказдик. Панипат – бутун бир шаҳар. Унинг маҳалла ва уйлари кўп, бир томонимизда атрофдаги маҳалла ва уйлар бўлса, иккинчи тараф арава ва қалқонлар билан тўсилади, милтиқли ва пиедалар арава ва қалқон ортига жойлаштирилади, деган фикрда тўхтадик.

**...ПАЙШАНБА КУНИ** Панипатга етиб келдик. Ўнг тарафимизда шаҳар ва маҳаллалар жойлашган. Олдимизга тайёр бўлган арава ва қалқонлар

# Ҳиндистон фатҳи қандай келган эди?

100 минг лашкар ва 2 мингга яқин жанговар филга қарши 12 минг қўшин



қўйилди. Чап тараф ва баъзи ерларда хандақлар қазиб, шохлардан тўсиқлар кўтардик. Ҳар бир ўқ отими (милтиқчилар гуруҳи ўртасида) юз-юз эллик от чиқа оладиган жой қолдирилди. Аскарларнинг баъзилари таратдудланиб ваҳимага тушдилар. Қўркув ва ваҳимага тушиш ўринсиздир. Тангри ниманики азалдан тақдирга битган бўлса, ундан бошқаси бўлмайди. Аммо уларни ҳам айблаб бўлмайди. Уларнинг ҳам ташивишга тушишга ҳақлари бор. Чунки Ватанидан икки-уч ойлик йўлни босиб келиб, бегона қавм билан урушга киришган эдилар. На биз уларнинг тилини биламиз, на улар бизнинг тилимизни билишади.

Душман аскарларининг сони айна пайтда бир лак – юз минг кишига етарди. Ўзи ва амирларидан бир-икки мингга яқин филлари бор, дейишарди. Ота-бобосидан қолган хазинанинг ҳаммаси қўлида нақд эди. Ҳиндустонда шундай одат бор: агар шундай урушлар рўй бергудек бўлса, белгиланган муддат учун пулга навкар ёлланади. Ёлланган кишиларни «бадхандий» атайдилар. Агар Султон Иброҳим шундай фикрга келса, юз минг, икки юз мингга навқарни ҳам ёллаш оларди. Тангри таоло бизни ёрлақадими, у на навқарларини рози қила олди, на хазинасини улаша олди. Табиатида бахиллик голиб келган одам қандай қилиб йигитларини рози қила олади. Ўзи пул йиғишга беҳад берилган, тажрибасиз, ғўр бир йигит эди. Унинг на келиши ва туришида саранжомлик, на юриши ва урушида ғайрат-иштиёқ бор эди.

**...ТАНГРИ БИЗГА КўМАК БЕРДИ,** ҳаммаси мен айтгандек бўлди. Панипатда ўтган етти-саккиз кун мобайнида одамларимиздан оз-оздан бориб, уларнинг доирасигача яқинлашиб, кўп сонли душманга ўқ отардилар ва бош кесиб келтирардилар. Душман эса на жойидан кўзгалди, на ҳамла қилди. Кейин бизга хайрихоҳ Ҳиндустонлик бекларнинг маслаҳатига амал қилиб, ...тўрт-беш минг кишини тунги ҳужумга юбордик. Кеч кириб қолгани боис яхшилаб келишиб ололмай, тарқалиб кетиб, бирор шў қилолмадилар. Тонг отиб, кун ёришгунча, улар душман доираси (лагери)нинг яқинида эканида душман ноғоралари-

ни чалиб, филлари билан саф тортиб чиқди. Гарчи бизникилар бирор иш қилолмаган бўлсалар ҳам, шунча кўп киши билан урушиб, бирор кишини йўқотмай соғ-омон чиқдилар. Муҳаммад Али жанг-жангнинг оёғига ўқ тегди. Жароҳати хавфли бўлмаса-да, уруш қуни у жангга ярамади.

**...РАЖАБ ОЙНИНГ САККИЗИНЧИСИДА,** жума кунги бомдод намози чоғи соқчилардан душмanning саф тортиб келаётгани ҳақида хабар келди. Биз яна совутларни кийиб, қуролланиб отландик.

Ўнг қанотда Ҳумоюн, Хожа Калон, Султон Муҳаммад дўлдой, Ҳиндубек, Вали хозин ва Пирқули Сейстоний турдилар. Чап қанотда Муҳаммад Султон мирзо, Маҳдий Хожа, Одил Султон, Шох Мир Ҳусайн, Султон Жунайд барлос, Қутлукқадам, Жонибек, Муҳаммад баҳши ва Шох Ҳусайн Ёракий мўғул ғончи турдилар.

Марказнинг ўнг тарафига Чин Темур Султон, Сулаймон мирзо, Муҳаммадий кўқалдош, Шох Мансур барлос, Юнус Али, Дарвеш Муҳаммад сорбон ва Абдулло китобдор қўйилди. Марказнинг чап тарафига Халифа, Хожа Мирмирон, Аҳмадий парвоначи, Турдибек, Қўчбек, Муҳиб Али халифа ва Мирзобек тархон қўйилди. Ировулга (айғоқчилик хизматини қилиб, олдинда борадиган қисм) Хисрав кўқалдош ва Муҳаммад Али жанг-жанг етакчи бўлдилар. Абдулазиз мироҳўрни тарҳа (ёрдамчи бўлинмага) бошлиқ қилиб тайинладик.

Ўнг қанотнинг четига Вали қизил ва Малик Қосим Бобо Қашқани мўғуллари билан тўлғамага (душман сафининг икки ёнида тартибсиз ҳужум қилиб, шошириш тактикаси) сафладик. Чап қанот четидан Қароқўзи, Абулмуҳаммад найзабоз, Шайх Жамол барин, Маҳдий ва Тенгриқули Пишағи мўғулни тўлғамага сафладик. Душман аскарлари яқинлашишлари билан бу икки бўлак тўлғама ўнг ва чап тарафлардан душмanning ортига айланиб ўтиб олади. Душмanning қораси кўринганда аскарларнинг катта қисми ўнг қанотга қараб келаётганини кўрдик. Шу боис ёрдамчи бўлинмага бошчилик қилаётган Абдулазизни ўнг қанотни мустаҳкамлаш учун юбордик.

Узоқдан қораси кўринган Султон Иброҳимнинг қўшини ҳеч ерда тўхтамай, тезлик билан бизга қараб келаверди. Яқинроқ келгач, уларга қорамиз кўринди. Бизнинг саф тортиб, жангга шай турганимизни кўриб, улар нима қилишларини билмай таратдудланиб қолдилар. Эсанқираб, туришни ҳам, келишни ҳам билмай, на жойида туролди, на аввалгидек тезлик билан тўхтамасдан илгариланишга ўйлади.

**ТўЛГАМАГА ТАЙИНЛАНГАН** аскарларга ўнг ва чап қўлдан душмanning ортига ўтиб, ўқ отиб уруш бошлашлари, ўнг ва чап қанотдагилар ҳам душман билан олишишлари учун фармон бўлди. Тўлғамадагилар душман ортига ўтиб, ўқ ота бошладилар. Чап қанотдаги Маҳдий Хожа жангни ҳаммадан олдин бошлаб юборди. Маҳдий Хожага қарши бир тўда аскар бир фил билан бостириб келди. Маҳдий Хожанинг одамлари кўп ўқ ёғдириб, уларни чекинишга мажбур қилди. Чап қанотга марказдан Аҳмадий парвоначи, Турдибек Қўчбек ва Муҳиб Али халифа ёрдамга юборилди. Ўнг қанотда ҳам жанг бошланиб кетди.

Муҳаммад Али кўқалдош, Шох Мансур барлос, Юсуф Али ва Абдуллога марказ қўшини олдида туриб жанг бошлаш буюрилди. Устод Алиқули ҳам марказ қўшини олдида туриб фарангидан (Европадан келтирилган отиш қуроли) отди. Мустафо тўпчи ҳам марказий қўшиннинг чап қанотидagi арава устидagi зарбандан (тўп каби қурол) яхши зарбалар берди. Ўнг қанот, чап қанот, марказ ва тўлғамадагилар душмanning ҳар тарафдан ўраб олиб, устига ўқ ёғдириб, жангни астойдил қизитдилар. Душман ўнг ва чап қанотларга бир-икки марта қисқа-қисқа ҳамлалар ҳам қилди. Бизнинг жангчиларимиз уларнинг устига ўқ ёғдириб, яна марказ томонга сиқиб келдилар.

Душмanning ўнг ва чап қаноти бир ерга тўпланиб қолиб, шу даражада тикилинч ҳосил бўлдики, на олдинга юришга, на орқага қочишга йўл тополдилар.

**ОФТОБ БИР НАЙЗА БўЙИ** кўтарилганда урушни тезлаштиришга чақирилди. Жанг тушгача давом этди. Кун тушга етганида душман енгили ва яқсон қилинди. Тангри таоло фазлу қарам билан бундай қийин ишни бизга осон қилди ва шу қадар кўп сонли лашкарни ярим кунда ер билан яқсон қилди. Фақат Иброҳим ёнидаги бир жойининг ўзиде беш-олти минг киши ўлдирилди. Бошқа ерларда ўлганларнинг сони ўн беш-ўн олти минг киши, деб тахмин қилдик. Кейинроқ Ограга келганимизда Ҳиндустонликлардан эшитишимизча, ушбу жангга қирқ-эллик минг киши халок бўлган экан.

Душмanning енггач, ортидан кузатиб бориб, отларидан йиқитиб олдик. Аскарларимиз отдан туширилган амир ва йигитларни олиб кела бошладилар. Тўда-тўда филларни фил-бонлари келтириб совға қилдилар. Иброҳимни жанг майдонидан чиқиб кетган, деб ўйлаб, махсус қўшиндаги Қисмтой мирзо, Бобо чўҳра ва Бужжа бошчилигидаги кишиларни душман ортидан изма-из юбордик. Тезда қувиб етиб, Ограга боргунича уни қўлга олишларини тайинладим.

Иброҳим ўрдасининг ичи билан ўтиб, унинг кичик ҳовлиси – турак-жой ва уйлариин айланиб чиққач, бир қорасув ёқасига тушдик. Аср намози пайти Халифанинг қайин укаси Тоҳир Табарий Султон Иброҳимнинг ҳажрабинини жуда кўп ўлиқлар ичидан таниб қолиб, бошини келтирди...

Фурқат ЭРҒАШЕВ тайёрлади.

## МАЪНАВИЯТ-МАЪРИФАТ САБОҚЛАРИ

Инсон руҳиятини англаш жуда мушкул. Баъзан тил билан дил ўртасидаги кечинмалар шу даражада чигаллашиб кетадики, охир-оқибат нима демоқчи ёки нима қилмоқчи эканлигини ўзингиз ҳам англай олмай қоласиз. Натижада аксариятимизга «замонга мослашувчанлик» тамғаси босилади. Аслида инсон руҳиятидаги ўзгарувчанлик кўпгина ҳолатларга боғлиқ. Айримларимиз мажбурий, айримларимиз эса ихтиёрий равишда шундай ҳолатларга тушамиз. Бироқ ҳаётда руҳияти жиҳатидан замонга мослашмайдиган инсонлар ҳам бор. Биз куйида фикримизни ҳаётдан олинган мисоллар билан асосламоқчимиз. Аввал инсон руҳиятининг замонга мослашувчанлигига бир мисол.



# МОСЛАШУВЧАНЛИК ЖИЁНАТМИ?

Мустақиллик арафасида Тошкентда «1001 ҳикмат» номли китоб нашр этилди. Ундан Жалолоддин Румий, Носир Хисрав, Абулқосим Фирдавсий, Фариддин Аттор, Саъдий Шерозий, Абу Абдуллоҳ, Рудакий, Абу Али ибн Сино, Абдурахмон Жомий, Алишер Навоий, Абдулқодир Бедил каби улуғ алломаларнинг Аллоҳ томонидан инсонга берилган олий неъмат – имон-этиқод, ақл-идрок, ахлоқ-одоб, шарм-ҳаё, поклик, ҳалоллик ҳақидаги ҳикматлари жой олган бўлиб, уларни ўқисангиз, ўзингизни бошқа бир руҳий оламга кириб қолгандек ҳис этасиз ва кимларнинг авлоди эканлигингиздан фахр-ифтихорга тўласиз.

Не ажабки, «Худо неъматларин олийси идрок» деган ҳикматга алоҳида урғу берилган ушбу китобга атеистик руҳда куйидаги сўзбоши ёзилган эди: «Биз коммунизм қурмоқдамиз. Бу жамиятнинг мазмуни чуқур, мавқеи жуда юксакдир. Унинг томирлари ниҳоят теран, у ҳақдаги орзулар жуда қадимийдир. Бу жамиятнинг манбаи ер марказидек тубсиз ва қайноқ, мартабаси эса осмон авжидек баланд, куёшдек нурлидир. Чунки одамзотнинг энг асл фарзандлари кўп минг йиллардан бери шундай одил жамият ва фаровон ҳаёт ҳақида орзу қилдилар, келажакка умид боғладилар».

Тўғриси, коммунистик мафкура ўз тигини санчиб турган даврларда ҳам коммунизм бу даражада илоҳийлаштирилиб улуғланганини эслай олмайман. Ваҳоланки, ўшанда озодлигимиз эълон қилинишига бир неча ҳафта қолганди. Демак, китобни тайёрлаган муаллиф советпараст кучлар томонидан қаршиликка дуч келган ва уни ўтказиш учун юқоридаги сўзбошини ёзиб беришга мажбур бўлган. Бундай мослашувчанлик жиёнатми ёки йўқ?! Хулоса чиқаришга шошилмадим. Бироқ кўп йиллар мобайнида бутун ҳаётларини ислом таълимоти билан боғлаган улуғ инсонлар, айтиш мумкинки, авлиё даражасидаги буюк алломалар томонидан айтилган ҳикматларни қандай қилиб динсизлар жамияти – коммунизм билан боғлаш мумкин, деган фикр мени қийнаб келди. Ўз вақтида вазиятга, яъни замонга мослашиб ҳаммамиз ҳам ёзганмиз. Буни тан оламиз. Бироқ биз асосан сиёсий ҳамда иқтисодий йўналишни танладик. Шарқ классикларининг кўп асарларига диний мистик деб таъриф бериларди ва улар танланмасдан ҳамда «тозаланмасдан» нашр этилмасди.

Юқоридаги сўзбошида эса ислом

динида, имон-этиқодга, поклик-ҳалолликка боғлиқ ҳикматлар ёрдамида коммунизм улуғланяпти. Сўзбоши муаллифи ўша ҳикматларни яхши биладиган таниқли шарқшунос олим эди. У коммунизмни тилга олмай, ҳикматларни ахлоқ-одоб, тарбия, меҳр-оқибат ва бошқа одамийлик хислатлари билан боғлаб ёзса ҳам бўлар эди-ку?! Мен бу савол устида кўп йиллар бош қотирдим. Китобни ва сўзбошини қайта-қайта ўқидим, идрок этолмай қийналдим. Шарқшунос олим мустақилликни севиниб қабул қилди. 18 йил олдин бу дунёни тарк этди. Лекин тириклигида «Нега ўшанда шундай қилдингиз?» деб сўрай олмадим. Яқинда ўзимни қийнаб келаятган саволга китобнинг ўзидан жавоб топгандай бўлдим. Китобда сўзбошидан олдин алоҳида саҳифада Абулқосим Фирдавсийнинг кўзга кўринарли қилиб йирик ҳарфларда берилган куйидаги фикри мени чуқур ўйга толдирди:

*Жаҳон бошдан-оёқ ҳикмату ҳикмат,  
Нечун гафлат бўлибдир бизга қисмат!*

Ўта ақл-идрокли шарқшунос олимнинг асл руҳиятини иккинчи сатрнинг мантиқ-моҳияти ифодалаб турибди. «Нечун гафлат бўлибдир бизга қисмат!»нинг ўзи сўзбошидаги коммунизм ҳақидаги сафсатаи инкор этади. Олим улуғларнинг ҳикматларини халққа етказиш ва китобнинг босиб чиқарилишига эришиш учун замонга мослашиб, коммунизмни улуғлашга мажбур бўлган. Манқурт назоратчилар эса унинг мақсадини англаб етишмаган. Ватан ва миллат манфаати, унинг маънавияти ва келажак йўлида бундай мослашувчи асло жиёнат деб бўлмайди.

Бошқа бир ҳар қандай инсонни чуқур ўйга толдирадиган мисол. Буюк рус ёзувчиси, граф Лев Николаевич Толстой нафақат оддий рус халқи орасида, балки рус подшоши ва унинг яқинлари, Россия содагонлари орасида ҳам катта ҳурмат-этиборга сазовор инсон бўлган. У Инжилни яхши билган, дастлаб черковга қатнаган. Бироқ ҳаётда Шарқ фалсафаси билан яшашни афзал, деб билган. Қўрғоннинг таржимасини ўқиган, ҳадисдан яхши хабардор бўлган, Шарқ классикларининг асарларини қайта-қайта ўқиб, улардаги ҳикматларга меҳри ортган. Умирининг охирида ҳатто тарки дунёчиликка берилган. Камбағалпарварлик бутун ҳаётининг мазмунини ташкил этган. Бу жиҳатдан у бизнинг ўтган улуғларимизга, азиз-авлиёларимизга ўхшайди.

Хўш, шимолда туғилиб воға ет-

ган, христиан оламида тарбияланган, ўз юртининг фахри ҳисобланган, жаҳонга танилган инсоннинг руҳиятидаги шарқона ҳаётга мослашувга нима дейсиз?! Тўғриси, буни англаш жуда мушкул. Толстой руҳиятидаги ҳолатлар ва кечинмалар ҳали-ҳамон турли мунозараларга сабаб бўлмоқда. Афтидан, у замонга қараб эмас, дил нидосига қараб мослашган. Агар у замонга қараб мослашганда рус подшошининг Ўрта Осиё халқларига қилган зулмини қораламаган, чечен йигитни ўз асарининг қаҳрамони қилиб олмаган, Осиёдаги баъзи халқларни ислом динини қабул қилишига даъват этмаган, бойлар ўртасида камбағалпарварликни тарғиб қилмаган бўларди.

Келинг, шу нуқтаи назардан бугунги мураккаб ҳаётга бир нигоҳ ташлайлик. Ҳаётда нималар бўлаётганини кўриб ва кузатиб туриб, баъзан негадир идрок этолмай гангиб қоласиз. Мен ўтган асрнинг 60-йилларидан бери Ўзбекистондаги ижтимоий-сиёсий вазиятни диққат-этибор билан кузатиб келаяман. Назаримда, 80-йиллардан бошлаб мослашувчанликнинг турли кўринишлари шаклланиб, вақти вақти билан улар жирканч қиёфда асорат бера бошлади. Бу дастлаб Шароф Рашидов шахсига муносабатда намоён бўлди. У вафот этгач, унинг атрофида мўлтираб, ялтоқлик қилиб юрган маддоҳларнинг кўпи собиқ доҳийларга қарши гувоҳлик беришди. Орадан бир неча йил ўтиб, Рашидовнинг шаъни қайта тикланганидан сўнг ўша ялтоқларнинг ўзлари яна маддоҳликка қайтишди. Мен Рашидов таваллудининг 100 йиллиги тантаналарида бу мослашувчан маддоҳларнинг олазарак асл қиёфаларини нафрат билан кузатдим.

Асосан тўқсондан ошиб, юзга яқинлашган ўша қиёфаларнинг айримлари Ислом Каримов вафотидан кейин ҳам ўзларининг трагедия билан комедия уйғунлашган ролларини ижро этмоқчи бўлишди. Бўлмади. Қўлай имконият яратилмади. Шунга қарамадан классик мослашувчиларнинг меросхўрлари бўлган, вазиятга қараб ялтоқликни ҳам қандай шайтонни ҳам доғда қолдирадиган, Каримовдан мансаб ва унвон олган маддоҳлар қандайдир манфаатлар илинжида мослашувчанликнинг «ноёб» усулларини намоён қилмоқчи бўлишди. Яна бўлмади, бунга очик-ойдин йўл берилмади. Афсуски, уларнинг орасида шоирлар, ёзувчилар, журналистлар, турли даражадаги арбоблар кўпчиликини ташкил этади. Баъзан ўйлашиб қоласиз: биз

қандай халқмиз ўзи?! Тўғри гапириб, тўғри англаб, тўғри фикрлаб, тўғри кўриб, тўғри туриб ва тўғри юриб ҳам мақсадга эришсак бўлади-ку?!

Назаримда, Олий Мажлиснинг қуйи палатасига яқинда бўлиб ўтган сайловлар мақсадга эришишнинг ана шу йўлларида юриш мумкинлигига умид уйғотди. Биз шу пайтгача сайловда қатнашганлар доим 90-95 фоизни ташкил этишга ўрганиб ва кўникиб қолган эканмиз. Бу сафар 67,8 фоизни эшитиб, мослашувчан маддоҳлар жиёви бироз тортилибди-да, деган фикрга бордим. Айниқса, 22 нафар депутат сайланмай қолганлиги ва айрим округларда такрор сайлов ўтказилиши ҳамда овоз бериш пайтидаги айрим қонунбузарликлар билан Бош прокуратура шуғулланаётганлиги ҳақидаги хабарлар тўғрилиқка бўлган ишончимни янада оширди. Бунақаси бизда ҳеч қачон бўлмаган. Агар бундай ҳолатлар кўпайиб бораверса, демак, аста-секин бўлса ҳам вазиятга қараб мослашувчанлик, маддоҳлик ва мунофиқлик камайиб бораверади.

Салбий маънодаги мослашувчанлик нафақат раҳбар ходимлар, мансабпараст ва шухратпараст зиёлилар, ҳасадгўйлар, мақсадга эриша олмаган аламзадалар ва мунофиқлар, балки ёмон нииятли бошқа оддий одамлар орасида ҳам кўп учрайди. Шунинг учун инсон руҳиятини англашга ҳушёрлик билан ёндашиш зарур. Гап ўзингизга ёки бошқа бировга зарар етказишда эмас. Мослашувчанликнинг салбий оқибатларига парво қилмаслик жамиятда парокандаликни, одамлар орасида ўзаро душманликни, ҳаётда эгрилик ва ахлоқсизликни, имон-этиқод ва маънавиятда мунофиқликни юзга келтиради.

Инсон руҳияти замонга фақат яхши маънода мослашиши керак. Шундай экан, ҳаётда ижобий жиҳатдан ибрат бўладиган ҳолатларга бефарқ бўлмайлик. Мумкин қадар инсон руҳиятига ёғдудек ёруғлик бағишлайдиган жиҳатларни қабул қилиш керак. Бунда мезон ақл-идрок билан ўлчанади.

Аслини олганда, ҳар бир инсон, ҳар бир миллат вакили замонга мослашишдан аввал ўзининг ўтмишига, тарихий тараққиёт босқичига, бой маънавий меросига, диний этиқодига, авлод-аждодига бир нигоҳ ташлаб олсин. Одатда, шарқликлар шундай қилишади.

**Иброҳим НОРМАТОВ,**  
Ўзбекистон Республикасида  
хизмат кўрсатган журналист

## СИЁСИЙ ШАРҲ

2020 йил:

МАРКАЗИЙ ОСИЁНИ  
НИМАЛАР КУТМОҚДА?

Дунёнинг кучли давлатлари рақобат майдонига айланиб бораётган Марказий Осиёда аҳиллик, яхши қўшничилик ва дўстона муносабатларни сақлаб қолиш минтақамиз тинчлиги ва барқарорлигини, халқларимиз фаровонлигини таъминлашнинг гарови бўлиб қоляпти. Шу маънода, минтақа давлат раҳбарларининг ўзаро тил топишишга уринаётгани ва Маслаҳат учрашувининг йўлга қўйилгани таҳсинга сазовор. Айни жиҳатдан 2020 йилда Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркменистон, Афғонистон ва Ўзбекистонда рўй бериши кутилаётган воқеалар кўпчилигини кизиқтиради, албатта.

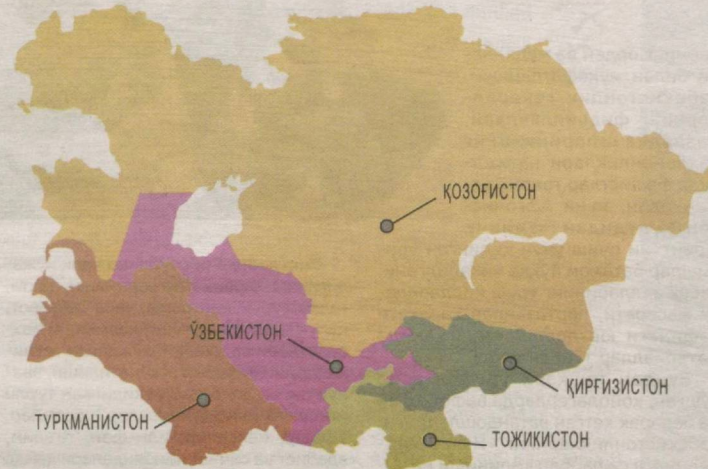
## ҚОЗОҒИСТОНДА

Қозоғистонда 1 октябрдан 30 октябргача миллий аҳолини рўйхатга олиш тадбири ўтказилди. Аввалгиси 2009 йилда ўтказилган. Рўйхатга олиш натижалари мамлакатдаги демографик ва ижтимоий-маданий жараёнларнинг манзараси борасида бирмунча тўлиқ ва аниқ маълумот олиш, бунинг ортидан замонавий реалликдан келиб чиқиб, бу соҳаларда давлат сиёсатини ишлаб чиқишга имкон беради. Қозоғистонлик айрим экспертлар иқтисодий нукта назардан Қозоғистонни мураккаб ва турғун даврлар кутаётганлигини инкор этишмайди. Ижтимоий соҳада мамлакатдан муҳожирилари оқими кучайиши ва ижтимоий тенгсизлик ўсиб бораётгани шароитида фуқароларнинг норозилик чиқишлари ошиши эҳтимолдан узоқ эмас.

Қозоғистонда йилнинг энг муҳим сиёсий ҳодисалари орасида ҳукмрон «Нур-Отан» партиясининг курултойини ҳамда мамлакатда 2021 йили бўлиб ўтадиган парламент сайловлари муносабати билан ижтимоий тортишувлар бошланишини тилга олиш мумкин.

## ҚИРҒИЗИСТОНДА

Қирғизистонда эса йил парламент сайловлари билан ёдда қолади. Парламент сайлови халқ қайси партия ёки блокларга ишоншига аниқлик киритади. Амалдаги парламент эса минтақавий элиталарнинг келишув ва собиқ президент Алмазбек Атамбаев администрацияси рўйхати асосида шаклланган маҳсул ҳисобланади. Ўшандан бери турли гуруҳларнинг электорал, молиявий, ташкилий таъсири бутунлай ўзгарди. Сайловлар ортидан Президент



Сооранбай Жээнбековнинг коррупцияда айбланаётган ва амалдаги давлат раҳбарининг «ҳамтовоғи» саналадиган божхона раҳбарининг собиқ ўринбосари Райимбек Матраимовнинг иши бўйича позицияси янада ойдинлашади. Сиёсий курашда президент қайси партия билан ҳамкорлик қилади, бу масала ҳам тез орада аён бўлади.

Бишкекда Марказий Осиё давлат раҳбарларининг учинчи Маслаҳат учрашуви ўтиши керак. Саммит минтақага нисбатан муайян кизиқишларни оширади. Бу сафар Президентлар учрашуви бирмунча амалий ишларга бой бўлади.

## ТОЖИКИСТОНДА

2020 йил Тожикистон ижтимоий-сиёсий ҳаёти воқеаларга тўла бўлса, ажабмас. Хусусан, мамлакатда парламент ва президентлик сайловлари ўтказилди. 1 март куни парламентга – Мажлиси Намоёндогонга, қолаверса, вилоят, шаҳар ва туманлар ҳамда жамоатларга сайлов ўтиши белгиланган. Ҳозирда ноқ сиёсий партияларнинг фаоллашгани кузатилаётганда, уларнинг аксарият қисми ўз сайлов олди курултойларини ўтказди, сайлов олди дастурини тайёрлашди ва партиявий рўйхат бўйича номзодларни аниқлашди. Анъанага кўра, ноябрда президентлик сайлови бўлиб ўтади. Унда биринчи марта 2015 йилги сайловлардан кўп ўтмай фаолияти тақиқланган Тожикистон ислом уйғониш партияси иштирок этмайди. Афтидан, бўлғуси сайловларда ҳам ҳукмрон Халқ демократик партияси қуйи палатадаги ҳозирги мавқени сақлаб қолган ҳолда яна аввалги муваффақиятини такрорлайди. Сиёсий жараёнда Тожикистон социал-демократик партиясининг қатнашиш эҳтимоли асосий интригалардан бири бўлиб турибди. Яқин келажакда партия раҳбарияти қатнашиши ёки сайловни бойкот қилиши борасида аниқ бир тўхтама келмоқчи. Бугунги кунда мазкур сиёсий куч мамлакатдаги ягона конуний рўйхатдан ўтган муҳолиф партия ҳисобланади. Тожикистон Республикаси Коммунистик партиясининг тақдирини ҳам қандайдир ўйинни қизитиб юбориши мумкин, у 5 фоизлик тўсиқни бартараф этиб,

парламентнинг янги таркибидан ўрин оладими ёки йўқ, бу ҳам кўпчилигини кизиқтирмақда.

2020 йилда Тожикистон яна танлов қаршида қолади – мамлакат Евроосиё иқтисодий иттифоқида қўшилаётган ёки бошқа усул билан ташқи сиёсатини мувозанатга соладими ё бўлмаса, Хитой билан муносабатларини мустаҳкамлаш пайида бўладими?

Октябрда республика аҳолисини ва уй-жой фондини рўйхатга олиш режалаштирилмоқда. Аввалгиси 2010 йилда ўтган. Ушбу тадбирнинг ўзига хослиги шундаки, рўйхатга олиш жараёнида замонавий технологиялардан фойдаланилади.

Бу йил Тожикистон учун минтақавий ташкилотларда раислик қилиш билан ёдда қолади. 1 январдан Тожикистон Шанхай ҳамкорлик ташкилоти, Коллектив Ҳавфсизлик Шартномаси Ташкилоти, Оролни қўтқариш Халқаро Фонди, шунингдек, Афғонистон бўйича Истанбул жараёнлари раисликини ўз зиммасига олди. Демак, республикада ШҲТ ва ОДКБ давлат раҳбарларининг мажлиси ўтказилди. Тожикистоннинг «Барқарор тараққиёт учун сув» 2018 – 2028 йилларда тўртинчи глобал жув ташаббуси доирасида Душанбеда олий даражадаги халқаро конференция чақирилади.

## ТУРКМЕНИСТОНДА

Туркменистонда валюта курсини эркин қўйиб юбориш масаласи жиддий муҳокама этилмоқда. Расмийлар алмашув курсини буткул эркинлаштиришга жазм этолмас, аммо ҳеч бўлмаганда, юмшатиш чоралари кўради. Айрим экспертлар фикрича, мамлакатда валюта захираси даярли қолмаган. Сиёсий даражада расмийлар Жаҳон банки ва Халқаро валюта жамғармаси билан ҳамкорлик қилиш йўлларини фаол қидиряпти. Афтидан, ҳукумат инқироз кўламини тушуниб, иқтисодий ва молиявий экспертларнинг фикрига қулоқ тутаётган кўринади.

2020 йилда, эҳтимол, Туркменистон оқсоқоллар кенгаши парламентнинг юқори палатасига айланиши, Сенат ваколатларига эга бўлиши кутилади.

## ЎЗБЕКИСТОНДА

Мазкур йилда Ўзбекистоннинг ҳам Евроосиё иқтисодий иттифоқида ҳам Жаҳон Савдо Ташкилотига аъзолиги борасидаги музокаралар давом этади. Февраль ойида Ўзбекистон Президентининг Россияга ташрифи кутилаётган эди, аммо бу ташриф кейинроққа қолдирилди. Унда ўзаро ҳамкорликни мустаҳкамлашга қаратилган жиддий масалалар муҳокама қилиниши аниқ. Ислохотлар ортага қайтмайди, албатта. Бир сўз билан айтганда, Ўзбекистонга хорижий сармояларнинг кириши ортади ва экспорт йўналишлари кенгайди.

Ўзбекистон МДҲда раислик қилиши бошлади. Ўзбекистон раислик қилган йилларда кўпроқ иқтисодий, савдо-сотиқ муносабатларини ривожлантиришга оид тақлифларни илгари сурган.

Бошланган йилда Марказий Осиёда глобал давлатларнинг рақобатини кузатишимиз мумкин. «Бир макон – бир йўл» ташаббуси доирасидаги транспорт ва инфратузилмавий лойиҳаларини илгари сураётган Хитойнинг минтақамиздаги роли ва таъсири айниқса, ошиш эҳтимоли йўқ эмас. Минтақага оид янги стратегияси қабул қилиниши муносабати билан Европа Иттифоқининг фаоллашуви кузатилади. Дарвоқе, бу йил Бишкекда тарихда биринчи марта Марказий Осиё Европа Иттифоқи иқтисодий форуми ўтказилди. Ўзбекистондаги жиддий сиёсий ва иқтисодий ўзгаришлар, ислохотлар, Қозоғистондаги ҳокимият транзити, яъни алмашинувида кейин ҳамкорлик йўлида янги лойиҳа ва мавзулар пайдо бўлди. Ўзбекистоннинг Афғонистонга нисбатан янгиланган сиёсати музокаралардаги энг муҳим мавзулардан бири бўлиши кутилади. Вашингтон яқинда Марказий Осиёга оид янги стратегия ишлаб чиққанни эълон қилди. Табиийки, АҚШнинг минтақамиз бўйича стратегиясининг аниқ жиҳатлари муҳокама қилинади. Марказий Осиёга оид янги ҳужжат қабул қилса, балки биз С5+1 шаклининг бошқача шаклга ўтишига гувоҳ бўлармиз. Минтақамизда ўзининг ҳаётий манфаатларига эга бўлган Россия ҳам ушбу геосиёсий муҳим нуктага асло бефарқ қарамайди. Москва Евроосиё иқтисодий иттифоқи лойиҳасига Ўзбекистон ва Тожикистоннинг қўшилишидан ҳамда минтақа давлатлари билан ҳарбий-сиёсий муносабатларини ОДКБ доирасида мустаҳкамлашдан манфаатдор.

Ҳар бир йирик давлатнинг минтақада ўзига яраша манфаатлари ва кизиқишлари, лойиҳалари бор экан, уларнинг бари Афғонистонда тинчлик ўрнатилиши тарафдори. Демак, Ўзбекистоннинг Афғонистонда тинчлик ўрнатиш гарови афғонлараро мулоқотларни йўлга қўйиш орқали тинчликка эришиш мумкинлиги борасидаги позицияси нақадар тўғри эканлигини ҳаётнинг ўзи кўрсатиб турибди.

**Абдували СОЙИБНАЗАРОВ,**  
сиёсий шарҳловчи

## ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИДА ҚОЗОНИЛГАН ҒАЛАБАНИНГ 75 ЙИЛЛИГИГА

Иккинчи жаҳон урушида қозонилган Ғалабанинг 75 йиллиги муносабати билан Президентимиз ташаббусига кўра, пойтахтимизнинг Олмазор туманида барпо этилаётган «Ғалаба боғи» ҳудудида шакллантириладиган музей бўйича ҳам ишлар қизғин давом этмоқда.

Ушбу музейда халқимиз томонидан уруш йилларида фронтда ва фронт ортида кўрсатилган бемисл жасорат, фидойилик, бағрикенглик ва юксак инсоний фазилатлар акс этади. Тарихий воқеаларни экспонатларда, замонавий технологиялар ва интерактив усуллар ёрдамида акс эттиришга алоҳида эътибор қаратилади.

Уруш йилларида республикаимизда умумқўшин тузилмаларидан ташқари 14 та миллий кўшилни ва қисмлар ташкил этилган эди. Кўпгина жанговар бўлинмалар Иккинчи жаҳон урушининг ҳал қилувчи операцияларида фаол иштирок этди ва Москвадан Берлингача бўлган жангларда қаҳрамонона йўлни босиб ўтди.

Музейда бу борадаги маълумотлар жамланади. Халқимизнинг ботир ўғлонлари томонидан жангларда кўрсатилган қаҳрамонликлар, уларнинг мамлакат ва хорижий давлат-

## БОҒ ҲУДУДИДА БАРПО ЭТИЛАЁТГАН МУЗЕЙДА ИШЛАР ФАОЛ



ларнинг ордени ва медаллари билан мукофотланиши, ўзбекистонлик генералларнинг фидойиликлари, разведкачиларимизнинг қаҳрамонликлари натижасида фашистлар томонидан жанубдан, яъни Афғонистон ҳудудидан «Учинчи фронт»ни очиб ўтказишнинг уринишлар батамом йўққа чиқарилгани, ўзбек аёлларининг уруш йилларидаги жасорати, партизанлар ҳаракати сафидаги юртдошларимиз ҳақида материаллар тўпланмоқда.

Бундан ташқари урушда асир тушган, концлагерларда вафот этган ва бедарак кетган ватандошларимиз, Ўзбекистонликларнинг «Ишчи батальони»га сафарбар қилиниши ва ундан фронтга юборилиши воқеалари очиб берилди.



Ўша даврда республика халқ хўжалигининг ҳарбий изга солиниши, пахта, ғалла, гуруч, картошка, мева-сабзавот, куруқ мева, узум, гўшт, чарм-тери маҳсулотлари ва кишлоқ хўжалиги техникаларининг фронтга жўнатилиши, эвакуация ва депортация қилинган турли миллатга мансуб инсонлар – болалар, аёллар, кексалар, илм-фан, таълим, адабиёт ва санъат намояндalари ҳамда бошқа соҳа вакиллари халқимиз бағрикенглик билан кутиб олиши,

уларга бошпана бериб, меҳрибонлик ва ғамхўрлик намунасини кўрсатгани акс эттирилади.

Ўзбекистон уруш йилларида умумиттифоқ госпиталига айланган эди. Халқимиз фронт учун фидокорона меҳнат қилишдан ташқари, маблағ ва иссиқ кийимлар ҳам тўплаб топширган. Ватанимизда янги санъат шахарлари барпо этилиб, бир қатор завод, фабрикалар қурилган, кўчириб келтирилганлари жойлаштирилган ҳамда конлар ўзлаштирилган. Шунингдек, янги темир йўл тармоқлари ётқизилган.

Халқимизга ва жангчиларга маънавий озуқа улашиш учун ижодкорлар томонидан ғалабага даъват этиб кўплаб асарлар ёзилган, фильм ва сахна асарлари ишланган. Нафақат мамлакат ичкари-

сида, балки турли фронтларда ҳам ўзбек тилида газеталар чоп этилган.

Музей фондидан мазкур маълумотлар ҳой олади. Шунингдек, урушда ҳалок бўлган юртдошларимизнинг номлари қайд этилган 33 жилдлик «Хотира» китоби, Иккинчи жаҳон урушида қозонилган Ғалабанинг 75 йиллиги муносабати билан нашр этилган китоб-альбом ва бошқа экспонатлар жойлаштирилади.

Шаҳриёр КОМИЛОВ

## КЕКСАЛАРНИ ҚАДРЛАШ – ОНА ВАТАННИ ҚАДРЛАШ

## НУРОНИЙЛАР ҲАМИША ЭЪЗОЗДА

Мудофаа вазирлиги вакиллари, Миробод туманида жойлашган 154-умумтаълим мактаби ўқувчилари ҳамда эл севган санъаткорлар Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси, жанговар медаллар соҳиби Абдулла Тазиевнинг хонадонидан бўлдилар. 97 ёшни қарши олганига қарамай ҳамон ғайратли ва шижоатли отахон учрашув чоғида уруш хотираларини сўзлаб берди.

Абдулла бобо бугунги доруломон кунлар ҳақида тўлқинланиб сўзлар экан, пойтахтимизда барпо этилаётган «Ғалаба боғи» ҳақида гапирди. Катта майдонда қад ростлаётган боғ қурилишидан мамнун эканлиги, у ўша машъум муҳорабада ҳалок бўлган фидойи фарзандлар хотирасини абадийлаштирувчи, ёшларни эзгуликка чорловчи қадрли маскан бўлишини тиласи.

Самимий учрашув санъаткорларнинг тинчликни мадҳ этувчи куй-кўшиқлари билан янада файзли бўлди.

Сўхбат якунида мактаб маъмурияти томонидан қаҳраонимизга совғалар топширилди.

Санам ЖУМАЕВА

Дунёда шундай қутлуғ ва мўътабар бир сўз борки, унда ҳаммамизнинг жони-жаҳонимиз, борлигимиз, ҳаётимиз мужассам. Бу қудратли ва азиз сўз – ТИНЧЛИК. Наинки инсон, балки тоғнинг улкан чўққисидан турган бургутга ҳам, полапонларига тумшугида сув олиб учаётган қалдирғочга ҳам тинчлик керак.

## ОРИФЖОН ОТАНИНГ СЕВИНЧ ЁШЛАРИ

Миллий гвардия бошқармаси ҳарбий хизматчилари ҳамда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Фарғона вилояти бўлими ижодкорлари Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси 98 ёшли Орифжон ота Мўминов хонадонидан бўлдилар. Урушнинг аччиқ заҳматларини тотган нуруний осийишта кунларнинг истиқболига бел боғлаган алпомиш йигитларни кўриб, кўзлари ёшга тўлди. Ота ўзи каби миллионлаб уруш қатнашчиларининг, мамлакатимиздаги ҳар бир фуқаронинг хотиржамлиги, орзулари ҳимоячиси бўлган ҳарбийларни қайта ва қайта бағрига босди.

Шукрим, бугун ҳарбий хизматчиларнинг кўксини «Уруш қаҳрамони» деган медаль эмас, «Намунали ҳарбий хизматлари учун» деб ёзилган нишонлар безаб турибди. Мана шу икки авлод ва-



килларига боқиб, юракдаги шукроналик ҳисси гуркираб кетгандек бўлади. Бу каби жасоратни улғуловчи сўхбатлар замирида эртанги тинч, осийишта кунларга бўлган чексиз ишончимиз юксалиб бораверади.

Лейтенант Нозима МАХМУДОВА,  
Миллий гвардия матбуот хизмати

Республика ёшлар ижодиёти марказида Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги Тошкент шаҳар бошқармаси томонидан «Бўш иш ўринлари ярмаркаси» ўтказилди.

## АЖОЙИБ ИМҚОНИЯТ



Унда пойтахтимизда фаолият олиб бораётган 200 дан ортиқ корхона, ташкилот, муассасалар, жумладан, Ўзбекистон экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат кўмитаси, Тошкент ҳарбий округи ва Тошкент шаҳар ички ишлар бошқармаси вакиллари иштирок этди. Йигирмадан ортиқ тижорат банклари, ўнлаб ишлаб чиқариш, маиший хизмат кўрсатиш, тиббиёт ва бошқа соҳалар ўз хизмат турларини ҳамда бўш иш ўринларини ёшларга таклиф этдилар.

**Подполковник Отажон Қаҳҳоров, Тошкент ҳарбий округи кадрлар бўлими мутахассиси:**

– Ҳарбий округимизга қарашли ҳарбий қисмларда 152 та мутахассислик бўйича фуқаролик учун бўш иш ўринлари мавжуд. Ушбу ярмаркада айрим ўринлар учун 5-6 нафар даъвогар томонидан аризалар қабул қилди. 178 нафар фуқаронинг 45 мурожаати ижобий ҳал этилди.

Шунингдек, муддатли ҳарбий хизмат бурчини ўтаб, эндиликда ҳарбий таълим йўналишида ўқиш

нияти бор ёшлардан ва олий ўқув юрларининг ҳарбий кафедрасини тамомлаган захирадиги офицерлардан ҳам 70 та ариза қабул қилди. Ушбу мурожаатларни ҳар томонлама ўрганиб, ёш кадрларга маслаҳатларимизни бердик.

**Нилуфар Султонова, «Crafters» компанияси кадрлар бўлими мутахассиси:**

Маркетолог, иқтисодчи, озиқ-овқат муҳандиси, ошпаз каби тўққизта мутахассислик бўйича бўш иш ўрни билан қатнашяпмиз ва ёшлардан ҳозирнинг ўзидаёқ юзга яқин аризалар қабул қилдик.

**Рустам Саидахмедов, Мирзо Улуғбек тумани аҳоли бандлигига кўмаклашиш маркази бош мутахассиси:**

– Ярмаркада туманимиздаги йигирмадан ортиқ корхона ва ташкилотлар ўзларида мавжуд бўлган бўш иш ўринлари билан қатнашди. Ушбу «Бўш иш ўринлари ярмаркаси»да бир вақтнинг ўзиде юзлаб корхона ва ташкилотларнинг қатнашиши ёшларни иш билан таъминлашдан ташқари, уларга танлаш ҳуқуқини ҳам беради.

Фазлиддин ЧОРИЕВ



**ВАТАНПАРВАРЛИК – МИЛЛИЙ ЮКСАЛИШ КАФОЛАТИ!**

# ЁШЛАРНИНГ КЎЗЛАРИДА ЧАҚНАГАН ОЛОВ

*шарафли ва масъулиятли соҳага қизиқишларини англади*

Мамлакатимизнинг олис ва чекка ҳудудларида яшовчи аҳоли ўртасида ҳам миллий руҳни юксалтириш, уларнинг она Ватанга муҳаббат туйғуларини янада мустаҳкамлаш, буюк аждодлар билан фахрлиниш ҳисларини шакллантириш мақсадида ватанпарварлик тарғиботи тadbирлари давом эттириляётгани ҳақида хабар берган эдик. Ҳарбий хизматчилар, давлат ва жамоат ташкилотлари вакилларида иборат ватанпарварлик тарғиботи карвонининг навбатдаги манзили Навоий вилоятининг Томди туманидаги «Шиели» овул фуқаролар йиғинига қарашли Ўтемурад овули бўлди.

Ушбу манзил сахро марварида аталмиш Зарафшон шаҳридан 200 чақирим олида, чўл ичкарида жойлашган. Йўл давомида Сукеткен, Керизкудук, Керегетау каби бир-бириндан анча узоқ масофада жойлашган аҳоли яшаш жойларини айтмаса, саксовул ва юлғунзорлардан иборат бийдай сахро манзарасидан бошқа нарсага кўзингиз тушмайди.

Юриб-юриб ниҳоят, Ўтемурадга ҳам етиб келдик. Ташқарида изгирин шамол эсиб, қор аралаш ёмғир ёмоқда. Аммо багрикенг ва меҳмондўст овул аҳли бизни илиқ қарши олганидан таралган ҳарорат кўнглимизни ёритиб, совқотган танларимизга илиқлик бағишлади.

Тadbирнинг асосий маросимлари овулдаги 8-умумтаълим мактаби спорт залида ташкил қилинди. Ўтемурадликларнинг олқишлари остида улар эътиборига ҳарбий оркестр томонидан ҳарбий-ватанпарварлик руҳидаги куй-қўшиқлар ҳавола этилди. Сўзга чиққан ҳарбий хизматчилар тинчлик учун курашиш лозимлигини таъкидлаб, бу йўлда ватанпарварлик туйғуси энгилмас куч бахш этишини таъкидлашди.

Мактабда ўқувчи ёшлар Ватан ва мардлик ҳақида ёд олган шеърларини ўқидилар. Меҳмонлар уларга турли бадий адабиётлар жамланмасидан иборат китоблар совға қилди.

Қурол-яроғ ва ҳарбий аслаҳа-анжомлар сомайиши барчада катта қизиқиш уйғотди. Жанговар қуролларни қўлида тутиб, суратга тушаётган ёшларнинг кўзларида чақнаган олов уларнинг шубҳасиз, шарафли ва масъулиятли ҳарбий соҳага қизиқишлари ошганини, ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси

мустаҳкамланаётганини англади.

Бу орада об-ҳаво ҳам сал юмшаб қолган эди. Бундан унумли фойдаланишни кўзлаган тарғиботчилар тadbирнинг давоми мактаб стадионида давом эттириб, Мудофаа вазирлигига қарашли Зарафшон шаҳрида жойлашган Тоифаланган объектлари кўриқлаш қўшинлари кўмондонлиги ҳарбий хизматчилари томонидан кўл жанги ва жанговар санъатга оид кўргазмали чиқишлар намойиш этилди.

Овул фуқаролари ва ҳарбий хизматчилар ўртасида ташкил қилинган арқон тортиш мусобақаси олқиш ва қийқириқлар остида кечди. Ҳалол ва дўстона кураш руҳида ўтган мусобақада Ватан мардлари бежиз бу касбни танламаганликларини кўрсатдилар.

Ҳарбий хизматчилар шу овулда истиқомат қилувчи донгдор чорвадор, Ўзбекистон Қаҳрамони 73 ёшли Серипбай ота Сағатов билан ҳам учрашиб, нуронийнинг ҳолидан хабар олди. Қадамлари шаҳдам, алп келбатли ўғлонларни кўрган ота ҳаяжонланиб, «Балли, мана, бизни кимлар ҳимоя қилаётган экан!» дея хитоб қилди.

Қаҳрамон билан уюштирилган файзли ва дилкаш суҳбатдан сўнг ҳарбийлар кетишга изн сўрашаркан, бобо юртга тинчлик ва юрт ҳимоячиларига омадлар тилаб дуо қилди.

Ҳарбий хизматчилар шунингдек, Ўтемурадда яшовчи ижтимоий кўмакка муҳтож оилаларнинг ҳолидан хабар олиб, уларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатишди.

Ватанпарварлик тadbирлари давом этмоқда.

**Подполковник Ёшин ҲАКИМОВ**

Шимоли-ғарбий ҳарбий округ ҳарбийларидан ташкил топган «Ватанпарварлик карвони»нинг навбатдаги манзили Қорақалпоғистон Республикасининг Шуманай туманидаги Маданият овули бўлди.

Ушбу туман Қорақалпоғистон маркази – Нукус шаҳридан 75 километр узоқликда жойлашган энг олис ҳудудлардан бири. Шу боис, «Ватанпарварлик карвони» шуманайликларга юрт посбонлари билан учрашиб, самимий суҳбат куриш имкониятини тўхфа этди.

Даставвал эзгу ният билан йўлга отланган карвонни Шуманай туманидаги 12-болалар мусиқа ва санъат мактаби ўқувчилари муносиб қарши олди. Нукус гарнизони Маънавият ва маърифат марказининг ҳарбий оркестри ижросидаги концерт дастури садолари ҳамда мактаб ўқувчиларининг ҳарбийча чиқишлари йиғилганларнинг

## ШУМАНАЙДАГИ ОВУЛГА «Ватанпарварлик карвони» борди

юртга садоқат, ватанпарварлик ва фидойилик туйғуларини жўшурди.

Тантанали тadbирда Шимоли-ғарбий ҳарбий округ қўшинлари кўмондони полковник Дилшод Чориев, Нукус ҳарбий прокурори ёрдамчиси адлия майори Алишер Қурбонов ва Шуманай тумани ҳоқими Баҳодир Янгибоев мамлакатимизда ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш энг муҳим, устувор вазифалардан бири эканини таъкидлади.

Шунингдек, округ қўшинларида ўз йигитлик бурчини ўтаётган муддатли ҳарбий хизматчилар ҳамда шуманайлик ўқувчиларнинг кўргазмали-мусиқий чиқишлари йиғилганларнинг олқишига сазовор бўлди.

Жанговар техника ва қурол-аслаҳалар кўргазмаси туман йигит-қизларининг ҳайратига сабаб бўлди. Тadbир иштирокчилари ҳарбий ошхона учун мўлжалланган озиқ-овқат махсулотлари ва тансиқ таом-

лардан татиб кўрди.

– Ана, кўринмас одам, – дейди жажжи болакай тенгқурларига ҳаяжонини яширмай.

– Улар дала шароитига мос кийинган снайперчилар, – дея маълумот беради муддатли ҳарбий хизматчилардан бири юзида нимтабассум билан. – Фаним кўзига ташланмай, кўққисдан ўқ узиш учун улар шундай либосда юради.

Тadbир доирасида Шуманай туманидаги 7-мактаб ўқитувчиси Ражаб Маденов «Энг яхши чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик фани ўқитувчиси» кўрик-танловида ғолиб чиққани учун диплом билан тақдирланди.

Мухтасар айтганда, бу ерда жам бўлган аҳоли вакиллари-нинг дилидаги қувонч байрамона кайфиятга уланди. Байрам эса куй-қўшиқ, дилтортар мусиқий наволар ва рақсларсиз ўтмади.

**Дилшод ШУҲРАТ ўғли**



# «РЕЙХСТАГ» ГАЧА БОРГАН ЎЗБЕК ҚАҲРАМОНИ...

Полковник Ботир Бобоев номи бугун кўпчилик юртдошларимизга нотаниш тўюлиши табиий. Чунки бу ватанпарвар инсон жасорати йиллар давомида кўҳна тарихнинг унққан саҳифалари ичра қолди. Бугун уни танигувчи, билгувчи кишилар бармоқ билан санарли, топилса ҳам уларнинг ёши 70 – 80 ёшни қоралаган чиқар.

Ўқчи дивизияси 118-гвардия артиллерия полки батарея командири. «Қизил Юлдуз» ордени, II даражали «Ватан уруши» ордени, «Қизил Юлдуз» медали билан тақдирланган. Польшанинг Оборники шаҳридаги жангларда қаҳрамонлик ва жасорат кўрсатгани учун 1945 йил 31 майда СССРнинг Олий Кенгаши Президиуми фармони билан Бобоев Ботир Давронович «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» унвонига сазовор бўлган.

Бундай эътирофлар унга жанг майдонларида кўрсатган мислсиз қаҳрамонликлари учун берилгани шубҳасиз.

## ОДДИЙЛИКДАН ҚАҲРАМОНЛИККАЧА

Ботир, Баҳодир... Уларга ота-онаси гўё шонли тақдирини олдиндан билгандек шундай исм қўйишган. Маълумотларга кўра, ёш Ботир ҳали уруш бошланмаган кезлардаёқ Харьков артиллерия билим юртида ўқиган. Жаҳон урушининг оғир ва залворли йилларини жангларда ва танкларга қарши юришларда ўтказган. Урушнинг охириги йилини катта лейтенант, бир қатор юксак унвонлар соҳиби сифатида қарши олган.

Ёш Ботир Самарқанд шаҳридаги Молия техникуми тамомлаб, меҳнат фаолиятини Қорақалпоғистон Республикаси Молия халқ комиссарлиги тизимида бошлаган.

Гитлерчи-фашистларнинг бостириб кириши барча қатори бўлғуси қаҳрамонни ҳам бефарқ қолдирмади. У дарҳол кўнгилли сифатида фронтга жўнаш тўғрисида ҳарбий комиссарликка мурожаат қилди. Қорақалпоғистонда тузилган ўқчилар бригадаси таркибида командирлар курсини тамомлаган сержант Ботир Бобоев бригада штаби бошлиғи тавсиясига мувофиқ, Харьков шаҳридаги танкка қарши курашувчи қўшинлар билим юртига ўқишга юборилди. Билим юртини тугаллаб, лейтенант унвонига эга бўлди. У 1942 йилнинг октябрь ойида тўпчилар полкида взвод командири лавозимида жангга кирди.

Ўшанда Сталинград бўсағасида шиддатли ҳаёт-мамонт жанглари давом этар, Островский аҳоли пункти яқинида душман пиёдаларига

қарши ҳужумга ўтган эди. Бу Б. Бобоев учун масъулиятли имтиҳон эди.

Лейтенант Бобоев гитлерчиларни тинмай тўпга тутар, батареяда ўт очилишида унинг хитоби тез-тез янграр эди. Манбаларда ёзилишича, унинг снарядлари душманни аниқ яқсон қилар, бундан руҳланган Бобоев яна ва яна ҳужумга ўтар эди...

## ЁДНОМА Марҳамат ая хотиралари:

– 1947 йилда Ботир Бобоевнинг акалари Баҳодир ака хонадонларига келин бўлиб тушганман. У киши

инсонларга ҳурмат билан қарайдиган, барчага ёрдам кўлини чўзадиган чин инсон эдилар. Бизнинг уйга байрам, туғилган кун муносабати билан тез-тез келиб турардилар.

Ёшлиқдан меҳнатда катта бўлдим. 16-17 яшарлигимдан заводда ишладим. Ўша пайтда самолёт ва парашют заводлар кўчиб келди. «Алайский»нинг ёнида «тоштурма» деган жой бўларди. Ўша ерда бир йил парашютнинг ушланадиган «ручка»сини тикдим. Кейин магазинда ишладим.

Ботирбек ака бир воқеани айтиб берганлари ҳеч ёдимдан чикмайди. Рейхстагга байроқни тикишда ўнлаб одамлар отилиб кетган экан. Ботир ака ҳам улар орасида бўлиб, байроқ ўрнатиш пайтида орқасидан ўк еган. Сўнгра Бобоевни тополмай қолишган. «Больница»га бориб қарашса, ўликлар орасида элас-элас нафас олиб ётганимиз. Дарров госпиталга юборишибди. Шундан сўнг тузалиб, «герой» бўлиб қайтган эканлар.

Бир сафар уйимизда юзларини юваётганларидан тасодифан кўзим орқаларидаги ўк теккан жойига тушган эди, муштдек гўшт бўлиб тургани эсимда.

## ЖАНГ...

...Лейтенант Бобоев тўпчилари Чертово аҳоли пункти бўсағасида душман танкларига қарши ҳужумга ўтиб, яна бир бор қаҳрамонлик кўрсатди. Душмanning 2 та танкини яқсон қилиб, 200 га яқин солдат ва офицерни йўқ қилди. Сталинград шаҳри бўсағасида олиб борилган жангларда кўрсатган мардлиги учун Ботир Бобоев «Қизил Юлдуз» ордени билан мукофотланди.



Тошкент вилоятига қарашли қишлоқларнинг бирида Марҳаматхон Бобоева истиқомат қилади. Унинг ёши 95 да. Аср кўриш арафасида турган бу онахон қаҳрамонимиз ҳақида фарзандларига, невараларига тез-тез сўзлаб беради. Эҳтимол, бу нуруний онахон марҳум уруш қаҳрамонини яқиндан таниган энг охириги инсондир. Чунки Ботир Бобоев Марҳамат аянинг турмуш ўртоғи Баҳодир Бобоевнинг укаси бўлади. Бу сулоланинг ёши улғуфлари деярли қолмаган, Марҳамат ая эса у суронли даврларнинг ёлғиз гувоҳи.

## ТАРЖИМАИ ҲОЛ

Ботир Бобоев ҳақида ҳижжалаб маълумот йиғдик. Тома-тома кўл бўлди. Азиз ўқувчимизга қисқача айтсак, у 1914 йил Тошкент вилоятининг Қўйлик қишлоғида туғилган. Миллати ўзбек. Гвардия катта лейтенанти, 35-гвардия



Днестр дарёсининг ўнг қирғоғидаги аҳоли пункти учун олиб борилган жанглarda ҳам Б. Бобоев тўпчилари душманни даҳшатга солди. Тўплардан беаёв ўт очган баҳодирлар ҳар куни душманнинг қарши ҳужумини қайтариб, фашистларнинг кўплаб танк ва бронстранспортёрларини, юзлаб солдат ҳамда офицерларини яксон қилишди.

### ЁДНОМА

**Рустам Умаров:**

– Ботирбек акамнинг акалари Баҳодир ака бизга почта бўлади. 14-15 ёшларимда Ботирбек ака билан кўришганман. Эсимда, у киши басавлат, кўксини орден ва медаллар шодаси тўлдирган Совет Иттифоқи Қаҳрамони эдилар. Уларнинг қаҳрамонлиги ҳақида айтишди, у кишининг инсонийлик фазилатлари ҳақида бир-икки воқеани айтмасам бўлмайди.

Бир куни мактабимизда Ботир Бобоев билан учрашув ташкил қилинди. Урушдан кейин эмасми, хоналаримиз совуқ, кўпчилик пўстинга ўраниб ўтиришибди. Тадбирдан сўнг Ботир ака мактабимиз директоридан нега хоналар совуқлигини сўради. Директоримиз кўмир кечикиб қолганини айтди. Сўнгра меҳмонлар кетишди. Бир ҳафта ўтар-ўтмас катта ЗИЛ машинасига юкланган кўмир мактабимизга келиб тушди. Биз, ўқувчилар қўлма-қўл қилиб ташидик. Кейин билсак, совуқда қалтираб ўтирган ёшларни ўйлаб бу кўмирни Ботир Бобоевнинг ўзи юборган экан. Бир инсоннинг инсонийлиги шунча бўлади-да энди...

### ЖАНГ...

Бобоев ярадор бўлишига қарамай, ўз тўпчилари билан қаҳрамонлик кўрсатишда давом этди. 1945 йил январь ойида фашистлар пулемёт, автомат, тўплар ёрдамида бор жон-жаҳди билан ташланди ва гитлерчиларнинг қарши ҳужумларини қайтарди. Натижада душман ҳужуми барбод этилиб, Варта дарёсиндан ўтиш учун шароит яратилди. Душманни изма-из қувиб боришда Бобоев жанговар тартибда уларга мадад бериб борди.

1945 йилнинг 31 майида гвардия катта лейтенанти Ботирбек Бобоев «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» номига лойиқ кўрилди. Бу хабарни у Берлин остонасида эшитди.

### ЁДНОМА

**Марҳамат ая хотиралари:**

– Ҳар йили 9 май Хотира ва Қадрлаш куни телевизордан кўп «герой»ларни кўрсатиша-

ди. Негадир Ботир акамнинг қаҳрамонликлари гапирилмайди, эсланмайди. Бугун улар ҳақида айтаётиб, кўнглим анча таскин топди. Президентимизга минг раҳмат, «герой»лар учун боғ қурдираётган экан, эшитиб ҳурсанд бўлдим. «Воёнкамат»дан сўраб келишди, суратларини бердик. Бобоевлардан битта мен қолибман, шу воқеаларни айтишни, Ботирбек Бобоевнинг меросини, қаҳрамонликларини халққа етказишни бурчим, деб билдим.

### ЖАНГДАН СЎНГ...

Ғалабадан кейин ҳам Ботир Бобоев ҳарбий хизматни давом эттирди. У йирик штабларда хизмат қилди, Ўзбекистоннинг ҳарбий комиссариатлари тизимида узоқ вақт ишлади. Айниқса, Тошкент уруш ветеранларининг пойтахтнинг жамоат ҳаётидаги иштироки, ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда унинг ҳиссаси катта.

Ўзбекининг мард ўғлини Ботир Бобоев 1984 йилда вафот этди.

### ЁДНОМА

**Рустам Умаров:**

– Маҳалламизда Қилич домла яшар эди. Ўртанча ўғли Анвар билан тенгдош эдик. Бир куни у ёнимга келиб, акаси армияда, отаси эса ўлим тўшағида ётганини, бундай вазиятда хизматга боролмаслигини айтиб қолди. «Сен Ботирбек Бобоевни танийсан-ку, вазиятни айтсак, ёрдам бермасмикан?» деди. Ботирбек акамнинг ишонаси «Чорсу» атрофида эди. Бирга йўл олдик. У ердагилар мени яхши танирди, муаммосиз кириб кетдик. Ботир акага вазиятни тушунтирдим. Шунда у киши ёрдамчисига топшириқ берди. Биз унинг машинасида дўстимнинг уйига бордик, ҳақиқатдан ҳам Қилич домла оғир ётган экан. Шу ернинг ўзида протокол тузилди. Эртасига Анварни кейинги қаҳриққа армияга олиб кетилишини айтишди. Ҳамма ҳурсанд. Ишонасимиз, бу гапдан дўстимнинг отаси ҳам кўп ўтмай оёққа туриб кетди. Ушанда Ботир Бобоевнинг нақадар инсонпарвар, саҳий одам эканига яна бир бор гувоҳ бўлганмиз.

...Қаҳрамоннинг ёд этилиши – китобнинг униққан варақларидаги ғуборларни тозалаш, уни қайта ўқиш кабилар. Ботир Бобоев китоби ҳали «кўп ва хўб ўқилади», ёд этилади. Бу ёзуқлар эса қаҳрамон сийрати томон ташланган кичик қадамдир.

Лейтенант Бобур ЭЛМУРОДОВ

# МИНГ АФСУС... БИРОЗ КЕЧИКДИМ

Тарих билан ҳамнафас яшаган инсонлар билан суҳбатлашиб, уларнинг ҳақиқатларини эшитган чоғинг қалбинг титроғини ҳис этасан. Юртимиз тарихининг шонли саҳифалари кўп, аммо қонли сатрлар билан битилган саҳифалари ҳам борки, уларни ёдга олмай, иложингиз йўқ. Биргина ўтган аср фожиаси бўлмиш Иккинчи жаҳон урушини эслайлик. 70 га яқин давлатни ўз ичига қамраб олиб, миллионлаб инсонларнинг ҳаётига зомин бўлган даҳшатли уруш юртимизни ҳам четлаб ўтмади. Ўзбекистон мазкур урушда жанговар ҳаракатлардаги иштироки билан фронт орти таъминотида салмоқли ҳисса кўшди.

Бугун орамизда ўша оғир кунларни бошдан кечирган инсонлар бор. Нурилла Исаков улардан бири. У Қорақалпоғистон Республикаси Хўжайли тумани, Саршунгуль қишлоғида 1925 йили 9 май куни туғилган. Ҳозирги кунда Хўжайли тумани, Романовлар кўчаси, 1-уйида истиқомат қилади. Мен отахоннинг зиёратида бўлдим... Йиллар ўз сўзини айтиб бўлган. Гапиришга мадори йўқ. Тўғри-да, ахир салкам бир асрни қаршилаш арафасида турган Нурилла ота замоннинг оғир қисмат ўчоғида тобланиб, шу ёшга етиб келди.

Отахоннинг фарзандларидан олган маълумотларим асосида қисқачина умр баётини тасвирлашга ҳаракат қиламан.

Унинг ёшлик йиллари мардлик ва жасоратга йўғрилган йиллар бўлди. 18 ёшида ҳарбий хизматга қақирилган Нурилла Исаков Каттақўрғондаги 183-ўқчи полкида ҳарбий тайёргарликдан ўтди. 1944 йилнинг январь ойида 2-Белоруссия фронтини ташқил қилди, 5 февраль куни чап қўлидан ярадор бўлади. Ярослав шаҳрида довланган Нурилла йигитлик бурчини давом эттириш мақсадида 202-ўқчи полкининг ўқув батальонида кичик командирлар тайёрлаш курсини тамомлайди. Шундан сўнг сержант унвони билан 2-Белоруссия фронтининг Могилёвский йўналишига юборилади. Июнь ойида Беларуссияни немислардан озод этишда иштирок этади. 1944 йилнинг 4 июль куни Польшада сержант Исаков иккинчи маротаба оёғидан оғир жароҳат олиб, узоқ вақт довланади ва шу йилнинг октябрь ойида II гуруҳ ногирони бўлиб, уйига қайтади. Урушдан кейин 10 йил колхозда ёрдамчи бухгалтер лавозимида фаолият юритди. 1952 йил Хўжайлидаги Молия-иқтисод техникумини, 1955 йилда эса Қорақалпоқ халқ хўжалиги техникумини тамомлайди. 1965 – 1971 йилларда Тошкент халқ хўжалиги институтининг сиртки бўлимида таҳсил олади. Шундан сўнг Хўжайли туманидаги завод ва корхоналарда бош ҳисобчи лавозимларида фаолият юритиб келди.

Уруш ва меҳнат фахрийси Нурилла Исаков «1941 – 1945 йиллардаги урушда фашизм устидан қозонилган ғалабанинг 50 йиллиги» юбилей медали, 1995 йилда Ўзбекистон Республикасининг юксак давлат мукофоти – «Жасорат» медали билан тақдирланган.

Нурилла ота тўққиз фарзанд, набира-ю эваралар ардоғида. Отахоннинг файзли хонадони доимо меҳмонлар билан гавжум. Гоҳ ўқувчилар йўқласа, гоҳ мутасадди ташкилотлар унинг ҳолидан хабар олишга келади. Нурилла ота улар билан сўзлаша олмас-да, аммо кўзларида қувонч ёшлари билан миннатдорона узундан-узоқ дуоларга қўл очади.

Мен бироз кечикдим... Агар аввалроқ отахон билан кўришганимда эди, урушнинг даҳшатли воқеалари ҳақида батафсил маълумотларга эга бўлган бўлардим...

Йўқ! Урушдаги воқеалар ҳақида ёритишни истамасдим. Айтмасам ҳам уруш даҳшати отахоннинг юзида акс этиб турибди. Қават-қават ажинлар урушдан қолган хотираларни сўзлаётди. Қалтироқ босган қўллари қачонларди қурол тутган. Балки уруш ҳақида сўз очмаслик учун ҳам отахон сўзлашни истамас. Лекин ўша даврнинг қаҳрамони, бугунги куннинг сабабчисига айланган инсон у. Шундай экан, Нурилла ота сингари инсонларга эҳтиром кўрсатиш биз, ёшларнинг вазифамиз ва бурчимиздир. Зеро, улар босиб ўтган йўл бизга, дунё мамлакатларига тинчлик ва осойишта ҳаётни ҳада этди.

Шоҳиста АБДУРАХМАНОВА

## ТАРИХ

Усмон Хўжа бухоролик йирик сармоядор савдогарлар орасида ички ва ташқи савдо муносабатларига раҳбарлик қилган, алоҳида мартаба соҳиби Кароматуллох Хўжанинг набирасидир. Отасининг тижорат ишларини давом эттирган Пўлат Хўжа ўғли Усмон Хўжанинг таълими ва тарбиясига жиддий эътибор қаратади.

### Ёшликнинг жўшқин йиллари

XIX асрнинг охири – XX аср бошларида Бухорода ислохотчилик ҳаракати кучайиб, жадидчилик ғоялари ёйилаётган бир давр эди. 1884 йилда «Таржимон» газетасининг 1 000 нафар обуначисидан 200 таси Туркистондан эди. Туркияда султон Абдулҳамид II режимига қарши Ёш турклар ҳаракати авж олиб, уларнинг илғор фикрлари Бухорога етиб келган эди. Усмон Хўжанинг болалик ва ёшлик йиллари ана шундай жўшқин сиёсий, маданий жараёнлар кечган бир даврга тўғри келди.

Истанбулда бухороликларнинг иккита – «Бухоро таълими маориф жамияти» ва «Фан ва илмларни тарғиб қилиш» жамияти иш олиб борган. Амирликдан бу мамлакатга доимий вакил қилиб Абдулҳамид Абдурраҳмон афанди юборилганди. Туркия ўша пайтда уйғонаётган Шарқ дунёси учун умид кўприги эди.

Шунинг учун Бухорода бошланғич ва мадраса таълимини олган Усмон Хўжа ўз сафдошлари билан бирга ушбу мамлакатга интилди. У 1908–1909 йиллар ораллигида дўсти Ҳамид Хўжа Мехрий билан бирга Эрон орқали Туркияга сафар қилади. Бундан кўзланган мақсад – Ёш турклар фаолияти билан яқиндан танишиш, Туркиядаги ўзгаришлардан воқиф бўлиш, замонавий илмлардан таҳсил олиш каби талайгина орзу-умидларни рўёбга чиқариш эди. Усмон Хўжа ва Ҳамид Хўжанинг бу сафари Россиянинг Истанбулдаги элчисини ташвишга солган. У чор Россияси императори Николай II га бу ҳақда хабар етказган.

Император Бухоро амира Абдулаҳадхондан (ҳукмронлик даври: 1885 – 1910) Усмон Хўжа ва Ҳамид Хўжа ҳақида маълумот сўрайди. Абдулаҳадхон: «Улар ёш болалардир. Туркияга таҳсил олиш учун борганлар», деб жавоб қайтаради.

Туркия ҳукумати бу икки дўстнинг Истанбулга қилган таширига расмий тус бериб, уларни шахсан ҳукумат ҳарбий ноизири Анвар пошо (1881 – 1922) кутиб олди. Туркияда тўрт йил (1908 – 1912) таълим олган Усмон Хўжа ва Ҳамид Хўжа бир олам умидлар билан Бухорога қайтдилар. У сафардан қайтган 1912 йилда яна 30 нафар бухоролик ёшлар Истанбулга таҳсил олиш учун юборилди. Шундай қилиб, 1911 – 1913 йилларда Усмон Хўжанинг туғишган укаси Отаулла Хўжаев ва Мазҳар Махсум, Бурҳон Махсум, Абдурауф Фитрат, Муқимбек ҳам Туркияда ўқиб қайтдилар.

### МАОРИФ ФИДОЙИСИ ВА ТАРҒИБОТЧИСИ

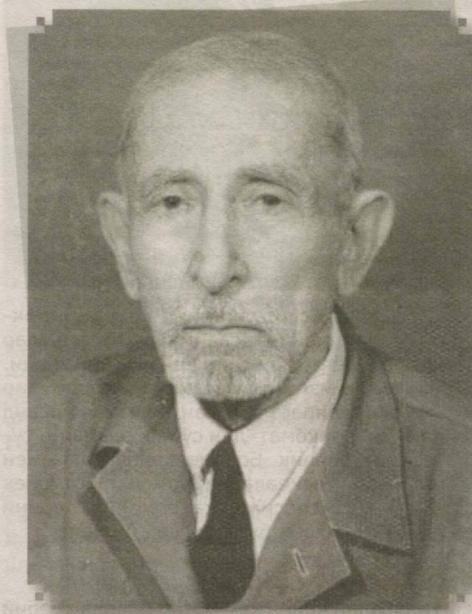
Туркиядан янги режа ва мақсадлар билан қайтган Усмон Хўжа амирликнинг Китоб, Шахрисабз, Карки бекликларида қизгин маърифатчилик тарғиботини бошлаб юборди.

Файзулла Хўжаев ўзининг «Хотирамда» мақоласида қуйидагича ёзган эди: «1912–1913 йилларда масала янгидан очилди. Фақат бу дафъа аввалгисидан кучли ва мушкул бир суратда эди. Ёпилган мактабларни янгидан очишга бир суръатда ишга киришилди. Бошида Усмон Хўжа идорасида очилган ибтидоий мактаб бўлиб, 4–5 мактаб буюк-буюк қадамлар билан илгари боса берди. Фитрат ва Ҳамид Хўжанинг таҳсилдан қайтиб келиши ишга яна бир руҳ берди. Доно Усмон Хўжа билан биродар бўлиб, баъзи масалаларга қўшилган эсам-да бу дафъаки кенг масала бутун жиддийлиги билан мени ихлос эттирди».

Усмон Хўжа Пўлатхўжаев ташкил этган жадид мактабларида таълим-тарбия жараёнлари бутунлай янги тартиблар асосида йўлга қўйилган эди. Болаларни ёшларига қараб синфларга бўлиш, бир кунда 4 – 5 соатдан ортиқ дарс ўтмаслик, ҳар

## УСМОН ХЎЖА:

«Мен сенга пул, қасрлар, ҳосилдор ерлар қолдирмадим, фақат ҳамиша ёдинда тутишини ушун Ватан ҳасратини қолдирдим»



бир дарсдан сўнг 10 дақиқалик танаффус жорий қилиш, асосий эътиборни дунёвий фанларни ўқитишга қаратиш, асосан, биринчи босқичда ўқувчиларнинг саводини чиқариш, жума ва якшанба кунлари дам олишни жорий қилиш, 10 ойлик таҳсилдан сўнг болаларга таътил бериш, ўқувчилардан вақти-вақти билан имтиҳон олиб туриш, болаларни ёруғ ва мумкин қадар шинам хоналарда ўқитиб, ўқитиш жараёнида кўргазмали қуроллар: глобус ва хариталардан фойдаланиш қондаларига эътибор қаратилган. Тадқиқотчи Адей Клоденинг ёзишича, Усмон Хўжа Пўлатхўжаев Туркиядан Бухорога ўз ҳисобидан ўқув қуроллари, глобус, хариталар, турк тилига таржима қилинган Европа адабиётларини олиб келганди.

### ВАТАН ТАҚДИРИНИ ЎЙЛАБ...

Бухорода жадидчилик ҳаракати маданий-маърифий фаолиятдан токи Ёш бухороликлар фирқасига айланиб (1910 йил), ўз олдига сиёсий мақсадларни қўйгунига қадар бўлган босқичда Усмон Хўжа Пўлатхўжаев «жаҳон карвони»дан орта қолган Бухоро амирлигида юсак маърифатни жорий қилиш орқали тараққиётда ривожланган давлатлар даражасига эришиш орзу-умидида эди. Шунинг учун бир қатор сафдошлари билан биргалликда ўзининг иқтидори ва куч-қувватини тўплаб, ушбу хайрли фаолиятга сафарбар этди.

1916 йилдан Ёш бухороликлар ташкилоти ўз фаолиятини кучайтирди. Ташкилот фаоллари бўлган Усмон Хўжа, Абдурауф Фитрат, Мусо Саиджонов, Отаулла Хўжаев, Ҳамид Хўжа, Абдувоҳид Мунзим, Файзулла Хўжаев «амирнинг кўзини очиб ва уни тараққийпарвар ислохотлар қилиш»га кўндириш билан боғлиқ ташвиқот ҳамда тарғибот ишларини олиб бордилар.

Биринчи жаҳон уруши Шарқ дунёсини асоратда тутиб турган йирик мустамлакачи давлатлар ўртасида бошланган ва уруш ҳаракатлари Туркистон минтақасидан узок ҳудудларда олиб борилаётган эди. Тараққийпарвар зиёлилар уруш даврида Шарқ мамлакатлари, жумладан, Бухоро амирлигининг ҳам чор Россияси асоратидан қутулиш соати келган эди, деб ҳисобладилар. Жумладан, Абдурауф Фитрат «Билимсиз қолган Шарқ бу тўғри

йўлини кўра олмади. Бу фурсатни ҳам қочирди. Шарқ бирлашмади, айрилди. Жопуниё (Япония) инглизга қўшилди. Туркия олмонлар билан юрди, Эрон ва Афғонистон бетараф қолдилар... Хитой ва Туркистондаги мусулмонларга келганда булар дунёда нима бўлуб турганини англаганлари ҳам йўқ эди», деб ёзганди.

Кўп ўтмай, 1917 йилнинг февралда Петроградда буржуа демократик инқилоби амалга ошди. Ёш бухороликлар ўз мақсадларини Россия муваққат ҳукумати орқали амалга ошириш ниятида Петроградга телеграмма орқали муружаат этиб, амирни ислохот ўтказишга кўндиришни илтимос қилдилар. Жавоб бўлмагач, иккинчи телеграмма юборилди. Бу билан ҳам кифояланмай, Абдурауф Фитрат ва Усмон Хўжа Пўлатхўжаев Петроградга отланди. Улар Оренбургга етиб борганларида Ёш бухороликлар билан амир ўртасидаги келишмовчиликларни ҳал этиш учун Россия пойтахтидан махсус комиссия йўлга чиққанлиги ҳақидаги хабарни оладилар ва орқага қайтадилар.

1917 йилнинг 15 мартда Ёш бухороликлар партияси МКга сайлов бўлиб, Мунзим (Абдувоҳид Бурҳонов) раис, Фитрат котиб, Усмон Хўжа Пўлатхўжаев хазиначи этиб сайландилар. Хуллас, Бухоро амира Саид Олимхоннинг манифести эълон қилинган кунгача Усмон Хўжа ўз юртини ислохотлар йўли билан, барча табақаларнинг ҳамжиҳатлигида юксалтириш, уни жаҳон тараққиёти даражасига яқинлаштириш ниятида бўлган.

### ИСТИҚЛОЛ УЧУН КУРАШ ЙЎЛИДА

1917 йил 7 апрелда Бухоро амира Саид Олимхон Россия муваққат ҳукуматининг вакиллари Миллер, Шульги ва маҳаллий жадидлар таъсирида ўз манифестини эълон қилди. Манифест 200 га яқин бухоролик эътиборли кишилар олдида тантанали равишда ўқиб эшиттирилди. 1917 йилнинг 8 апрелида жадидларнинг «Яшасин ислохот!», «Яшасин амир!» шioriлари билан уюштирилган намойиш ташкилотчиларидан бири Усмон Хўжа эди. Намойиш жараёнидаги сиёсий воқеалар туфайли 30 нафар Ёш бухороликлар қамоққа олинди, улар ҳаёти хавф остида қолди.

1918 – 1920 йилларда Усмон Хўжа Тошкент ва Самарқанд шаҳарларида истиқомат қилди ва инқилобий фаолият билан шуғулланди.

1920 йил сентябрда Бухорода амирлик тузуми ағдарилди. Ўша йилнинг 6–8 октябрида собиқ Бухоро амирининг ёзги қароргоҳи Ситораи Моҳи-Хосада Бухоро меҳнаткашларининг биринчи қурултойи бўлиб, Бухоро Халқ Совет Республикаси эълон қилинди ва Файзулла Хўжаев бошчилигидаги ҳукумат тузилди. Усмон Хўжа ушбу ҳукуматда молия ноизири (1920–1921) лавозимида иш бошлади. «Бухоро ахбори» газетасининг 1920 йил 21 ноябрда чоп этилган сониди молия ноизири сифатида унинг мана бу буйруғи босилган:

«1920 йил 12 октябрь, 3-сон

### БҲЙРУҚ

Ушбу кундан эътиборан Бухоро ва Бухорога тобе барча вилоят ва туманлар аҳолисига молия назорати томонидан эълон қилмазмики: қўлларингизда бўлган муҳрсиз ва қолип қоғоз оқчаларни тездан молия назорати комиссиясига келтириб топширсинлар ва ҳам шундан сўнг муҳрсиз ва қолип қоғозларни ҳеч ким олиш-беришга истеъмо қилиб олмасунлар.

Агар бу кун ва бу тарихдан сўнгра яна ҳар қайси олиш берувчи касаба ва бозор халқи қолип ва муҳрсиз қоғоз оқчаларни олиш-беришга қўлласалар, олган ва берган ҳар икки тараф қаттиқ жазо кўрадулар.

Молия ноизири: Усмон Хўжа».

Юқоридаги буйруқдан кўриниб турибдики, янги ҳуқуқат Бухоро Республикаси ҳудудида амал қилиб келаётган турли пуллар ўрнига ягона пул жорий қилиш ҳаракатида бўлган. Усмон Хўжа молия нозир сифатида ушбу вазифанинг бошида турганди. У БХСР ҳуқуқатида Давлат назорати нозир (1921), БХСР Марказий Ижроия қўмитасининг биринчи раиси (1921 йил, август – 1922 йилнинг бошлари) лавозимларида ишлади. Дастлабки йилларда (1920 – 1922) БХСР ҳуқуқати халқни барча солиқлардан озод қилган эди.

Усмон Хўжанинг ҳаёт йўли ва раҳбарлик фаолияти билан боғлиқ бир лавҳани келтирмоқчимиз. Озодлик учун кураш йўлига кирган Туркия 1921 йил 16 мартда РСФСР билан, 1921 йил 13 октябрда Кавказ орти республикалари билан, 1922 йил 2 январда эса Украина ССР билан дипломатик шартномалар имзолаганди. «Совет ҳуқуқати Туркияга олтин ҳисобида 10 млн сўмлик қурол-аслаҳа, ўқ-дори билан ёрдам берди», дейилади совет даври адабиётларида. Аслида ўша пайтда фронтлар халқаси қуршовида қолган совет ҳуқуқати 1920-1921 йилларда Туркияга моддий ва ҳарбий ёрдам кўрсатиш имконига эга эмасди. Туркиянинг Москвадаги вакили Бекир Семибейнинг бу масаладаги илтимосига В. Ленин ва М. Калинин салбий жавобларини айтиб улгуршишганди ҳам. Усмон Хўжа БХСР маблагидан 100 млн олтин сўмини Туркияга юбориш учун Москва банкига топширган.

Совет ҳуқуқати Шарқнинг икки мамлаката ўртасида воситачилик қилиш баҳонасида Усмон Хўжа ва БХСР ҳуқуқатининг Туркияга моддий ёрданидан ўндан тўққиз қисмини ўз ҳисобига ўтказиб олади.

Усмон Хўжа Бухоро Республикасида вақф ерларни ҳисобга олиш ва улардан фойдаланишни тартибга солиш, вайрона ҳолатга келган мамлакатни тиклаш, маданий-маърифий ўчоқлар очиб, меъморчилик обидаларини таъмирлаш, 50 минглик қизил қўшинни Бухородан ҳайдаб, миллий армияга асос солиш, мустақил, ҳар қандай воситачисиз халқро ҳамкорликка киришишни, мамлакат чегараларини мустаҳкамлаш, ўзбек тилини давлат тили сифатида расмийлаштириб, ҳаётга татбиқ қилиш учун курашади. 1921-1922 йилларда Москванинг Бухоро Республикасининг ички ишларига аралашуш кучаяди. Бухоро миллий армияси РСФСР инқилобий ҳарбий кенгаши қўмондонлигига бўйсундирилади. Маълумки, 1921-1922 йилларда Шарқий Бухорода истиқлолчилик ҳаракати авж олганди. Совет раҳбарлари озодлик учун курашчиларни тинчатишда, аз бўлса-да вақтдан ютиш мақсадида БХСР давлатининг Усмон Хўжа сингари обрў-этиборли арбобларидан фойдаландилар.

Марказ таълиқи кундан-кунга кучайиб, Бухоро Республикасининг мустақиллиги номмагина мавжуд бўлиб қолаётганди. Республика ҳуқуқатининг аъзолари большевизм қопқонига тушиб қолганликларини чуқурроқ англай бошлайдилар.

1922 йил 22 январда Бухорода «Фавқулодда диктаторлик комиссияси» тузилганидан ва 1 февралда ҳарбий ҳолат эълон қилинганидан сўнг вазият ёмонлашиб, энди Бухорода исталган шахсин ҳеч қандай тўсиқсиз қамоққа олиш, мамлакатдан ҳайдаб юборишга рухсат берилганди.

### ОРТДА ҚОЛГАН ВАТАН САРҲАДАРИ...

Тарихий адабиётларда 1922 йил бошларида Усмон Хўжа Пўлатхўжаев Бухоро Республикаси ҳуқуқатидаги масъул вазифани тарқ этиб, Анвар пошо томонига ўтиб кетганлиги қайд этилади. Лекин унинг нияти Афғонистон ҳудудига ўтиб, инглизлардан ҳарбий ёрдам олиш эвазига Бухоро миллий армиясини тузиш ва мустақиллигини тиклаш бўлган. Ўша йили қўшни Афғонистон давлатида бўлган Усмон Хўжага Файзулла Хўжаевнинг «Вазият ёмон, қайтиб ўтирманг!» деган яширин хабари етказилади. Шу биргина жумладан иборат оғохлантирувчи маълумот Усмон Хўжанинг бир умр хорижда қолиб кетишига сабаб бўлганди.

Кейинги маълумотларда Усмон Хўжа БХСРнинг фавқулодда вакили сифатида Шарқий Бухорода хизмат сафарига юрган даврида, яъни 1921 йил 9 декабрда ўз ёрдамчилари: ҳарбий ишлар нозир муювини Али Ризобек, Термиз гарнизони қўмондони Ҳасанбек ва Дониёрбек ёрдамида Душанбе гарнизоидаги қизил аскарларни қуролсизлантиришган. Бу пайтда Душанбе яқинидаги Иброҳимбек қўрбоши қароргоҳида турган туркиялик ҳарбий саркарда Анвар пошо ўз ёрдамчилари Ҳожи Сомий ва Усмон Афандини бир гуруҳ аскарлари билан Усмон Хўжага қўмак бериш учун юборди. Бироқ Иброҳимбек билан тил топиша олмаган Усмон Хўжа Боботоғ томонга чекиниб, 1922 йилнинг январь ойи бошларида ўз ихтиёридаги миллий ҳарбий қисмлар билан биргаликда Беҳбудий (ҳозирги Қарши)га келади. У бу ерда турганида узил-кесил бир қаторга келиб, шўролар билан алоқани узган ва истиқлолчилар томонига ўтган, деган фикрлар мавжуд.

### ЖОН КЕТАР, ВАТАН ҚОЛУР...

Усмон Хўжа ҳаёти ва фаолияти икки даврга бўлинади. Унинг биринчи даври ўз Ватани, яъни ота-боболари юрти Бухорода кечди. Усмон Хўжа аввал Афғонистонда, ундан сўнг асосан Туркияда 46 йил муҳожирикда яшади.

1920 – 1922 йилларда БХСР ҳуқуқати номидан Афғонистонда элчилик вазифасини бажараётган Абдурахим Юсуфзода (1880 – 1937)ни совет Россиясининг Афғонистондаги элчиси Ф. Раскольников ўз ҳузурига чорлаб, Усмон Хўжага одам юборишни ва унинг мақсадида воқиф этишни талаб қилган. Тазйиқ туғайли А. Юсуфзода Бухоро элчихонаси бош котиби Мирза Мухаммад Шариф Хўжани Усмон Хўжа ҳузурига юборган.

Усмон Хўжа унинг Афғонистонга қочиб ўтиши сабаби билан боғлиқ саволига: «Мен ўрислар оддий фуқароларни қандай талаётганларини, азоблаётганларини кўрдим. Улар «босмачилар»га қарши курашиш баҳонасида аҳолини таладилар, шунга ўхшаш безориликлар кўп бўлди», деб жавоб берган.

XX асрнинг 20-йилларида Афғонистонга кўчиб ўтган ўзбек муҳожирларидан Қози Ҳожи, Қори Абдулла, Нурқул Ботир, Дониёрбек Файзулла Хўжаевга махсус мактуб йўллаб: «Бухоро мустақиллиги фақат сўзда аштиллади, аслини олганда эса, кекса инқилобчилардан бири қаҳрамон Усмон Хўжа Бухоро жумҳурияти раиси бўлишига қарамай ўрис консули ва сизга қарши уруш эълон қилди. У барча зулмга бардош беролмасдан – у томонга (Афғонистонга) ўтишни афзал кўрди», деб ёзган эдилар.

Аҳмад Закий Валидий Тўғон ҳам Афғонистонда сиёсий муҳожири бўлиб яшаётган, истиқболда Туркистон Миллий Бирлиги Комитети (ТМБК) фаолияти билан боғлиқ дастур тузиш ишлари билан банд эди. Усмон Хўжа Аҳмад Закий Валидий билан учрашади ва Афғонистондан туриб миллий мужодала ҳаракатини давом эттиришга ўзаро келишди.

1923 йилнинг ёзида хорижий мамлакатлардаги муҳожири туркистонликларни бирлаштириш ва миллий ҳаракатларни давом эттириш учун Кобул яқинида махсус йиғилиш бўлиб ўтади.

Ушбу кенгашда туркистонлик муҳожирлардан Абдулхамид Орипов Афғонистонда қолиб ишни давом эттириши, Ҳошим Шойиқ Ёқубов Японияга йўл олиши, Муфти Садрдинхон ва Туроббек Машхад (Эрон)га бориши, Усмон Хўжа эса Туркияга қараб йўлга чиқишига келишди.

Усмон Хўжанинг Афғонистонда қолиши узоқ чўзилмади. У Ҳиндистон орқали Туркия сафарига чиқади. Усмон Хўжа билан бир пайтда Аҳмад Закий Валидий Тўғон ҳам Афғонистондаги Бухоро элчихонаси томонидан берилган «Бухоро фуқароси» паспорти билан Туркияга, ундан эса Европага кетиш учун йўлга чиққанди.

### МУҲОЖИРЛИКДАГИ ҲАЁТ

1923 йилнинг ўрталаридан бошлаб Туркия давлатида Усмон Хўжанинг муҳожириликдаги ҳаёт йўли бошланган.

Усмон Хўжани ўз меҳмонидек қабул қилган Туркия Республикасининг Биринчи Президенти Мустафо Камол унга эндигина шаклланиб келаётган ёш Туркия Республикаси ҳуқуқатида масъул вазифада ишлашни таклиф этади. Бу таклифга жавобан Усмон Хўжа бундан кейин Туркистон маданияти масалалари билан шугулланиш мақсади борлигини айтиди. Мустафо Камол Усмон Хўжага Туркия давлати миқёсидаги нафақа белгилайди. Ушбу нафақани ўлимига қадар Усмон Хўжанинг ўзи, вафотидан сўнг эса унинг хотини оладиغان бўлади.

Тарихий далиллар шуни кўрсатадики, БХСР ҳуқуқатининг бошлиғи Файзулла Хўжаев амакиси Усмон Хўжа билан имкон қадар алоқа ўрнатишга, Туркистон озодлиги учун курашлардаги ишларидан бир-бирларини хабардор қилиб туришга ҳаракат қилган.

Кейинчалик Москвада таҳсил олаётган бухоролик талаба Мисбах Бурҳонов бу ердаги Туркия элчихонаси орқали Туркиядаги ўзбек муҳожирлари ва Усмон Хўжа билан бўлган ўзаро алоқаларда воситачилик қилган. Нафақат Файзулла Хўжаев, балки БХСР ҳуқуқати аъзоларидан Отаулла Хўжаев, Ҳамро Хўжа ҳам Усмон Хўжа билан мактубий алоқада бўлганлар.

Файзулла Хўжаев Усмон Хўжанинг Туркияда чоп эттирган «Янги Туркистон» журналидан хабардор бўлиб, ушбу нашрни маънавий ва моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаган.

1927 йилнинг 15 – 29 март кунлари Истанбулда «Туркистон озодлик жамияти» Марказий Комитетининг конгресси ўтказилди. Аҳмад Закий Валидий Тўғон, Усмон Хўжа, Мустафо Чўқай, Абдулқодир Сулаймон, Мустафо Шакули, Мазмур

Ниёзий Конгрессни ўтказиш ташкилотчилари эдилар. Конгрессда Туркистон Миллий Бирлиги (ТМБ) ташкилоти қайта ташкил қилинди.

Усмон Хўжа 1927 – 1934 йилларда «Янги Туркистон» журналини ташкил этиб, унда ўз мақолалари, рисоласи ва шеърлари билан қатнашди. Мажмуанинг 1-сонида Усмон Хўжанинг «Туркистонда турк адабиётининг мафқуравий ҳолатига бир назар» номли мақоласи чоп этилиб, унда Фитрат, Чўлпон, Мағжон, Элбек, Боту сингари миллатпарвар ижодкорлар ҳақида ва миллий мафқура тўғрисида кенг фикрлар юритилди.

Журналнинг бир қатор сонларида Усмон Хўжа мақолалари билан бирга унинг учта шеъри ҳам босилиб чиқади. Шундай шеърларидан бири 1922 йилнинг 4 августида Балжувонда шахид бўлган Анвар пошого атаб ёзилган «Интиқом ал-интиқом» марсиеси ҳам бор эди. Унда:

*Турклик қони томирларда бугун қайнади;  
Эрта чиқиб Туркистонда байроқ очар,  
Бутун дунё сўзимизга қулоқ солар,  
Ҳар бир давлат келиб биздан элчи сўрар,  
Интиқом... ал-Интиқом!*

каби мисраларни ўқиймиш. «Янги Туркистон» журнали орқали Усмон Хўжа туркистонликларнинг хориждаги минг-минглаб фарзандларини миллий ўзликини англаш ва ватанпарварлик руҳида тарбиялашга хизмат қилди.

Усмон Хўжа Туркистон жамиятлари чет элларда уюштирган анжуманларда имкон қадар иштирок этиб, нутқ ирод қилар, барча муҳожирларни Туркистон озодлиги йўлида яқдилликка чақирарди. 1936 йил май ойда ўтказилган ТМБнинг навбатдаги анжуманларида бирида Усмон Хўжа Туркистон тарихи, бугунги аҳволи, истиқболи, озодлик учун курашдаги вазифалар тўғрисида катта нутқ сўзлади. Унинг ушбу нутқи ўша йилида, Истанбулда Туркия туркчасида, араб имлосида «Туркистон» номи билан нашр этилди. Демак, бизга Усмон Хўжадан «Туркистон» рисоласи ҳам мерос бўлиб қолди.

### «ОТ СОЛИНГ, ОТ СОЛИНГ, ЁВГА ОТ СОЛИНГ...»

Ўтган асрнинг 60-йилларида кексайиб қолган Усмон Хўжа билан Истанбулда учрашиб қолган туркиялик ўзбек муҳожири Насруллохон Тўра Маҳмудхон Тўра ўғли куйидагича эслади: «Истанбулда ўзбек муҳожирларидан бирининг уйдига меҳмондорчиликда узоқ қариндошимиз бўлган Усмон Хўжа билан учрашганман. У дастурхон тузатилган жойга келиб, мени ўрнидан туришга ундади ва «Уруш марши»ни сафда юраётганлардек қаддини рост тутиб, айта бошлади:

*Кўзғалинг, кўзғалинг, ёвга кўзғалинг,  
Эй Ватан қаҳрамонлари!  
От солинг, от солинг, ёвга от солинг!..  
Эй Ватан қаҳрамонлари!*

Бутун вужуди билан Ватанин севган, унинг озодлиги ва мустақиллиги учун кураш йўлига кирган шахсигина ана шундай ҳаракат қилиши мумкин.

Усмон Хўжа Иккинчи жаҳон уруши йилларида Жанубий Эрон, Польша, урушдан сўнг Покистон (1950-1957 йиллар) каби давлатларда ҳам муҳожири бўлиб яшади. У 1950 йилда Покистоннинг Пешовар шаҳрига кўчиб ўтади. Покистонда ҳам озодлик учун курашлар давом этди, қайноғаси Сайид Анвархон, собиқ Бухоро амирининг ўғли Сайид Амирхон, муҳожири ўзбек Ҳожи Маҳмудхон билан биргаликда фаолият юритди. Совет жосуслик идораларининг маълумотига кўра, 1953 йилда Усмон Хўжанинг топшириғи билан Сайид Анвархон ва қоратегинлик муҳожири Мулла Давлат Туркистондаги вазиятни билиш учун Помир (Тожикистон)га келиб кетган. 1954 йилда эса Усмон Хўжанинг ўзи ҳам Абдулла Хўжа номи остида шахсан Помирда бўлган.

Усмон Хўжа ҳаёт билан видолашуви олдида йўли Темур Хўжани ўз ҳузурига чорлаб, унга шундай васият қилади: «Мен сенга банкда пул қолдираётганим йўқ, баланд қасрлар, ҳосилдор ерлар ҳам қолдираётганим йўқ, сени суяб юрадиган опа-ука қолдирмадим, фақат ҳамиша ёдингда тутишинг учун Ватан ҳасратини қолдирдим».

Усмон Хўжа умрининг сўнгги йилларини Истанбулда ўтказди ва 1968 йилнинг 28 июлида 90 ёшда шу шаҳарда вафот этди. Унинг дафн маросимида ўнлаб мамлакатлардан юзлаб миллатдошларимиз қатнашди. Туркияда обрў-этиборли инсонлар, ҳуқуқат раҳбарлари вафот этганда турк миллий байроғига ўраб дафн қилишади. Ватандошимиз Усмон Хўжа ҳам ана шундай ҳурматга сазовор бўлиб, хоки Истанбулга – Султонтёпа (Ускудор)даги ўзбеклар қабристонига қўйилди.

**Қаҳрамон РАҲАБОВ,  
тарих фанлари доктори, профессор**

## ЧАҚИРУВГА ҚАДАР БОШЛАНҒИЧ ТАЙЁРГАРЛИК

# ЎҚУВ-МОДДИЙ БАЗАНИНГ МУКАММАЛЛИГИ сифатли таълим омили

Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 24 октябрдаги «Умумий ўрта таълим муассасаларининг 10-11-синфлари ўқувчиларига касбий таълим беришга ихтисослашган ўқув-ишлаб чиқариш мажмуаларини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қароридан умумий ўрта таълим муассасаларининг 10-11-синф ўқувчиларининг таълим олишлари билан бир қаторда уларга касб-хўнара ўргатиш, қизиқиш ва қобилиятларидан келиб чиққан ҳолда уларнинг келажақда таълимни давом эттиришлари ёки эгаллаган касблари бўйича меҳнат фаолияти билан шуғулланишларига шарт-шароитлар яратиш, ўқув-ишлаб чиқариш мажмуаларини ташкил этиш ва зарур жиҳозлар билан таъминлаш масалалари белгиланган. Мазкур қарорнинг 4-иловасида эса «Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик» ўқув хонасини жиҳозлаш учун талаб этиладиган асбоб-ускуналар рўйхати тасдиқланган.

Умумий ўрта таълим муассасаларининг 10-11-синфлари ўқувчиларига чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик фани ўқитилиши йўлга қўйилиши билан фанга тааллуқли бўлган ўқув-моддий базани барпо этиш ва моддий-техник таъминот билан таъминлаш зарурияти туғилди. Чақирувга қадар бошланғич тайёргарликнинг самардорлиги кўп ҳолларда ўқув-тарбиявий жараёнининг қандай ташкил қилинганлигига боғлиқ. Унинг асосий таркибий қисмлари: илмий асосланган ўқув дастурлар, машғулотларнинг оптимал услублари ва керакли моддий база ҳисобланади. Дастлабки икки таркибий қисмнинг аҳамиятини инкор этмаган ҳолда муболағасиз айтиш мумкинки, ҳарбий таълимда ҳал қилувчи ўринни ўқув-моддий база эгаллайди. Бу биринчи навбатда «Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик» курсининг хусусиятлари, унинг кўп қирраллиги ва амалий йўналтирилганлиги билан боғлиқ.

Масалан, қуролнинг ўқув намунасига эга бўлмасдан уни ўрганишининг иложи йўқ. Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик дастурига кўра, ҳар бир таълим муассасаси ўқув-моддий базанинг қуйидаги умумий комплекс элементларига эга бўлиши тавсия этилади:

1. Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик ўқув хонаси (лаборантлар хонаси билан).

2. Саф тайёргарлиги бўйича

машғулотлар учун майдон.

3. Взвод бўйича посбоннинг мажбуриятларини амалий ўргатиш жойи.

4. Жанговар ва меҳнат шон-шухрати музейи (бурчаги).

5. Гимнастика шаҳарчаси.

6. Тўсиқлар қатори мажмуаси.

7. Ватанпарварлик тарбияси бўйича кўргазмали тарғибот воситалари.

**Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик ўқув хонаси (лаборантлар хонаси билан)** қуйидаги мақсадда жиҳозланади:

– чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик дастурининг барча бўлимларини (кўпроқ назарий) ўрганиш учун керакли ўқув-моддий базани яратиш;

– ўқувчиларнинг чақирувга қадар бошланғич тайёргарлиги фани бўйича олинган билимларини мустаҳкамлаш ва чуқурлаштириш бўйича ўқув машғулотлари ва синфдан ташқари тадбирларни ўтказиш;

– ўқувчиларнинг ватанпарварлик тарбияси ва уларни ҳарбий касбларга йўналтириш мақсадида ҳарбий билимлар ва оммавий-мудофаа тадбирларни ўтказиш.

Хона қуйидаги асосий талабларга жавоб бериши керак:

– машғулот учун қулай, санитария-гигиена қоидаларига мос, ўқув кўргазмали қўлланма ва буюмларини сақлаш учун мўлжалланган лабораторияли хонага туташган, дарсларни ва дарсдан ташқари ишларни олиб боришга тайёр бўлиши;

– кўргазмали қуроллар билан таъминланган ва ўқувчилар томонидан мустақил вазифаларни бажариш учун зарур шарт-шароитлар яратилган бўлиши;

– техник таълим воситаларини кенг қўламда татбиқ қилишга имконият яратиши;

– чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик фанига тааллуқли ўқув адабиётлар, кўргазмали қуроллар ва буюмларга эга бўлиши.

**Саф тайёргарлиги бўйича машғулотлар учун майдон** чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик бўйича ўқув-моддий базаларнинг ичида энг асосийларидан бири ҳисобланади. Ўқувчилар билан саф тайёргарлиги бўйича барча машғулотлар махсус жиҳозланган майдонда ўтказилади. Бу таълим муассасаси ҳудудида жиҳозланади ва асфальт ёки бетон билан қопланган, текис бўлиши шарт. Майдончага оқ бўёқ билан белги ва шакллар чизилади.

Саф тайёргарлиги бўйича машғулотлар учун майдонда:

– саф усуллари тасвирланган кўргазма;

– жойда туриб бурилиш ва қад ростлашни машқ қилиш учун жой;

– шахдам қадам билан юриш, бурилиш ва ҳаракат пайтида ҳарбийча салом беришни машқ қилиш учун жой.

**Взвод бўйича посбоннинг мажбуриятларини амалий ўргатиш жойи** чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик хонасига киришда ёки хонага яқин бўлган қулайроқ жойда жиҳозланади. Унда навбатчи хужжатларининг тахтаси, тумбочка, унинг ичида навбатчиликни топшириш ва қабул қилиш, касалларни қайд этиш китоби, телефон аппаратининг макети, ўт ўчириш воситаси, навбатчини бошқалардан ажратиб туривчи ёзувли 30x10 см.ли «бейжик» ёки қўлбоғич (унда «взвод бўйича навбатчи» деган ёзув) бўлади. Шунингдек, бу жойда взвод бўйича посбоннинг взводга тўғридан-тўғри бошлиқлар келганида, тревога ёки ёнғин содир бўлганда, телефон орқали маълумот берганда, взводнинг буюмлари ва қуролларни сақлашдаги ва взводга бошқа взводдаги ҳарбий хизматчилар кириб келгандаги амалий ҳаракатлари машқ қилинади.

**Жанговар ва меҳнат шон-шухрати хонаси (музей, бурчаги)** таълим муассасаларининг Маданият ва спорт ишлари вазирлигининг қарори билан тасдиқланган жанговар ва меҳнат шон-шухрати музейи (хона, бурчак)ни ташкил қилиш, жиҳозлаш ва унинг фаолиятини йўлга қўйиш борасидаги низома мувофиқ амалга оширилади.

**Гимнастика шаҳарчаси** санитария талаблари ва таълим муассасасига қулай ҳамда яқинлигини ҳисобга олган ҳолда қурилади. Шаҳарчанинг асосини гимнастик снарядлар ва бошқа спорт қурилмалари ташкил этади. Гимнастика шаҳарчасини қураётган вақтда унда қурилма, мосламалар ва турли конструкцияларни рационал жойлаштиришга эътибор қаратиш зарур. Гимнастика шаҳарчаларида спорт иншоотларини чизикли жойлаштириш энг рационал усулдир.

Бундай шаҳарчалар тегишли вазирлик ва бошқармаларнинг хужжатларида кўрсатилган, жисмоний тарбия машғулотларини ўтказишга ва саломатлик меъёрларини топширишга зарур бўладиган спорт анжомлари ва жиҳозлари билан таъминланса, яхши натижаларнинг асоси бўлиб хизмат қилади.

**Тўсиқлар қатори мажмуасида** ўқувчилар турли кўринишда-

ги тўсиқларни енгишни, граната улоқтиришни, мураккаб, тез ўзгарадиган шароитда ҳаракат қилишни ўрганадилар. Уларда чидамлик, қаққонлик, эпчиллик сифатлари ривожланади, шунингдек, жасурлик, қатъийлик, топқирлик, ўз кучига ишонч каби хислатлар шакллантирилади.

**Ватанпарварлик тарбияси бўйича кўргазмали тарғибот воситалари:**

– «Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг қахрамони на йўли»;

– «Улар Ватан учун хизмат қилдилар» (таълим муассасасининг ўқитувчилари ва собиқ ўқувчиларининг фаолиятлари);

– «Офицерлик касби»;

– «Бизнинг битирувчиларимиз – ҳарбий ўқув юртларининг курсантлари»;

– «Улар Ватан олдидаги бурчларини аъло даражада адо этмоқдалар».

Булардан ташқари қутлуғ саналарнинг тақвимини, «Ватанпарвар» газетасининг кўргазмасини ташкил қилиш тавсия этилади.

Ўзбекистон Қаҳрамони номи билан аталадиган таълим муассасаларида қаҳрамоннинг портрети ва унинг ҳаёти, кўрсатган жасоратини ёритадиган стенд бўлиши лозим.

**Моддий-техник таъминот** таълим муассасаси ўқув-моддий базасининг элементларидан ҳисобланади ва ўқув жараёнида татбиқ қилинадиган техник қурилмаларни ўзидан мужассам этади.

Кўргазмали қуроллар – педагогиканинг муҳим дидактик принципи, бунга кўра дарсда қабул қилинадиган аниқ намуналар ўқувчиларнинг яхши ўзлаштириб олишига ёрдам беради. Дарсларда кўргазмали қуроллар ва тактик воситаларнинг татбиқ қилиниши ўқувчилар эътиборини ўзига тортади.

У ёки бу кўргазмали қурол ёки таълим техник воситалари татбиқ қилинишининг педагогик самардорлиги ўқувчи қанчалик фаол ва кунт билан ишлаганига қараб ошиб боради. Ўқшиш ва билим орттириш борасида ўқувчиларни ўзлари ясай оладиган макет, модел ва кўргазмали ўқув қўлланмаларини тайёрлашга жалб этиш фойдадан холи эмас.

**Нодир ЖАЛИЛОВ,**  
Республика ихтисослашган дизайн мактаби чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик фани катта ўқитувчиси

## МУТАХАССИС ФИКРИ

“ ОАВ орқали озишга, мушакларни катталаштиришга ёрдам берувчи, хирсини кучайтирувчи, ёши катта кишиларни гўёки ёшартирувчи, оёқ қон томир веналарни даволовчи воситалар рекламасига кўзингиз тушади. Аслида ҳам шундай воситалар борми? Келинг, озуқага биологик фаол қўшимчалар (БФҚ) хусусида фикр юритамиз.

Бундай қўшимчалар озиқ-овқат хом ашёсини қайта ишлаш йўли билан ёки сунъий усулда ҳосил қилинган ҳамда бевосита овқат билан бирга истеъмол қилишга ёки озиқ-овқат маҳсулотлари таркибига қўшишга мўлжалланган табиий ёхуд табиийга айнан ўхшайдиган биологик фаол моддаларнинг концентратларидир.

Абу Али ибн Сино «Тиб қонунлари» китобида озиқ-овқат маҳсулотларида учрайдиган 800 дан ортиқ биологик фаол моддалар ҳақида ёзиб қолдирган. Унда ёзилшича, одам организми ҳолати, қабул қилинаётган дори воситаларига қараб БФҚ билан биргаликда уларнинг таъсирини кучайтиради ёки сустайтиради. Ушбу биологик фаол моддалардан оқилона фойдаланиш лозим. Яъни врач назорати остида тўғри қўллансагина, модда алмашинуви миёёрлаштириб, орган ва тўқималарнинг фаолиятини яхшилаб, ошқозон-ичак тизими микрофлорасини меъёрлаштириб, ошқозон-ичак тизимидаги ёт моддаларнинг чиқиш кетишини таъминлайди.

Илм-фаннинг ривожланиши натижасида БФҚ ишлаб чиқариш соноати бутун дунёда тарқалди. Юртимизга БФҚни четдан олиб келиш ёки мамлакат ҳудудида ишлаб чиқариш Ўзбекистон Республикаси Бош санитария врачининг руҳсати билан олиб кирилиши ёки ишлаб чиқарилиши Ўзбекистон Республикасининг «Аҳолининг санитария-эпидемиологик осойишталиги тўғрисида»ги Қонунининг 24-моддасида қайд этилган. БФҚ 3 га бўлинади:

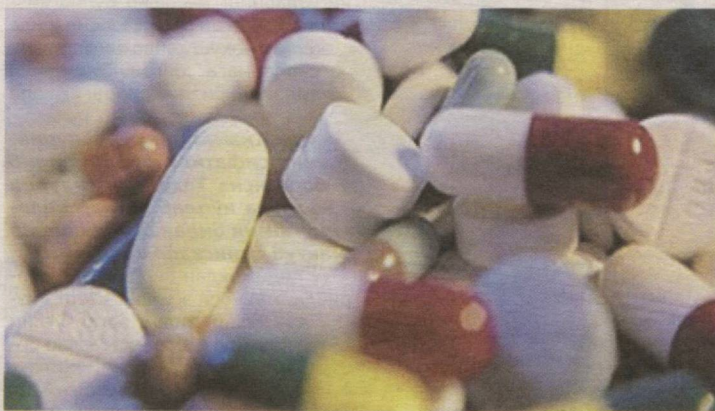
1. Нутрицевтиклар (витаминлар, микроэлементлар, минераллар, аминокислоталар).

2. Пробиотиклар (лактобактериялар, бифидобактериялар (ичакда учровчи нормал микрофлора).

3. Парафармацевтиклар (доривор ўсимликлар сақловчи чойлар, таблеткалар, капсулалар, сироплар).

**Витаминлар** – тирик организмнинг ҳаёт фаолияти ва нормал моддалар алмашинуви учун зарур бўлган органик бирикмалар. Организмда витаминлар синтез қилинмайди, киши ўзи учун зарур витаминларни турли овқат моддалари билан олади. Улар етишмаганда, гиповитаминоз, мутлақо бўлмаганда авитаминоз пайдо бўлади. Витаминларнинг асосий манбаи ўсимликлардир. Улар ҳосил бўлишида микроорганизмлар ҳам катта роль ўйнайди. Витаминлар организмда содир бўладиган кимёвий реакцияларни кучайтиради, озиқа моддаларини ўзлаштиришга таъсир кўрсатади, ҳужайраларнинг нормал ўсишига ва бутун организмнинг ривожланишига ёрдам беради, ферментлар таркибига кириб, уларнинг фаоллигини таъминлайди.

# ОЗУҚАГА БИОЛОГИК ФАОЛ ҚЎШИМЧАЛАР



**Минерал моддалар** ҳам бошқа зарур ҳаётий унсурлар каби организмнинг яшашини таъминловчи истеъмол маҳсулотлари қаторига киради. Уларнинг хусусиятларини аниқлаш баъзи бир эндемик касалликларнинг олдини олиш ва уни тўла йўқотишга имкон берди. Шулар қаторига эндемик буқоқ касаллиги, флюороз, кариез ва бошқалар киради. Минерал унсурларнинг организмда физиологик аҳамияти жуда катта.

Организмда микроунсурлар ферментлар, гормонлар ва бошқалар биологик фаол бирикмалар таркибига киради. Бу микроунсурлар таъсири асосан организмда моддалар алмашинуви жараёнларининг ўзгаришида намоён бўлади. Баъзи микроунсурлар аъзоларнинг ўсиши, қон ҳосил бўлиши ва қонда туз миқдорини меъёрида тутишда, тўқималар орқали нафас олиш жараёнлари, ҳужайралар фаолияти ва ҳоказо жараёнларнинг ривожига таъсир кўрсатади.

Бундан ташқари, минерал моддалар организмда кислота билан ишқор ҳамда сув билан туз мувозанати сақланишида иштирок этади. Одам танасида 3-4 фоиз минерал моддалар мавжуд бўлиб, унинг тури 60 дан ортиқ. Буларнинг кўпчилиги организмдаги моддалар алмашинувида муҳим биологик вазифани бажаради.

**Аминокислоталар** – бир қатор озуқа моддалари бўлиб, организмнинг барча оқсиллари улардан синтезланади. Организмда инсон танасининг мушак массасини ошириш, энергия ишлаб чиқариш, тикланиш, муштаҳкамлаш, тери ости ёғининг ишлаб чиқарилишини назорат қилиш, турли гормонлар, антителалар ва ферментлар синтези учун сарфланади.

**Лактобактериялар** – грам-мусбат ҳаракатсиз спора ҳосил қилмайдиган анаэроб лактоациллаларни бирлаштирувчи, углеводларни сўт кислотасигача парчалайдиган Lactobacillaceae оиласи бактериялар туридир. Улар томонидан яратилувчи кислотали муҳит ичак биоценози ва одам организмнинг бошқа нормал микрофлорасининг 85 – 95 фоизини ташкил этувчи бифидобактерияларнинг ривожланишига ёрдам беради.

Нормал метаболизм жараёнида лактобактериялар сўт кислотасини ҳосил қилиши, лизоцим ва антибиотик фаолликка эга бўлган бошқа моддалар: реутерин, плантарицин, лактоцидин, лактолин ишлаб чиқариш хусусиятига эга. Органик кислоталар, бактериоцидларнинг ишлаб чиқарилиши туфайли, лактобактерияларнинг кўпчилик штаммлари патоген ва шартли-патоген микроорганизмларга нисбатан яққол антагонистик фаолликни кўрсатади. Лактобактериялар оқсиллар, ёғлар ва мураккаб углеводларнинг парчаланиш жараёнида, ўт кислоталари метаболизмида, шунингдек, К ва В гуруҳи витаминларининг синтезида иштирок этиши мумкин.

**Бифидобактериялар** – ичакларининг асосий «аҳолиси». Ичакдаги бактерияларнинг қарийб 90 фоизини айнан бифидобактериялар ташкил этади. Яъни ичакда бифидобактериялар кўпчилик бўлиб «яшашади».

Бифидобактерияларнинг ҳам ўз ҳаёт цикли бор – улар туғилади ва ўлади. Қабзият қийнамайдиган ҳар бир инсон бифидобактериялар ҳаётий фаолиятининг натижасини ҳар кун кўради: улар нажас массасининг 50 – 70 фоизини ташкил этади.

Бифидобактериялар организмизда кечадиган бир неча жараёнлар учун масъул. Ичакдаги бошқа микрофлора билан биргаликда бифидобактериялар ҳам овқат ҳазм қилиш ва фойдала моддаларни сўришда фаол иштирок этади. Улар оқсил гидролизи кучайиши; углеводлар ачиши; ёғлар парчаланиши; бириктирувчи тўқималар эриши; ичак перистальтикасининг кучайишига таъсир қилади.

Бифидобактериялар инсон организмизда бажарадиган яна бир вазифа – витаминлар синтезидир. Улар В2, К, С витаминлари ва ўта муҳим аминокислоталар синтезида иштирок этади ҳамда калий тузлари, D витамини яхши ҳазм бўлишига ёрдам беради.

**Парафармацевтиклар** – биологик фаол моддалар ҳисобланиб, суткалик даволаш дозасидан ошманган ҳолда истеъмол қилинганда ҳаёт жараёнини тартибга солиб туради, органлар фаолиятини қўллаб-қув-

ватлаб туради. Улар доривор ўсимликлар сақловчи чойлар, таблеткалар, капсулалар, сироплар шаклида профилактика ва қўшимча даволаш мақсадида қўлланилади.

Озуқага БФҚни ўзи билганича, шифокор кўрсатмасисиз, яъни таъсир механизминини тўлиқ билмасдан қабул қилиш инсон саломатлигига салбий таъсир кўрсатади. Кўпгина БФҚлар таркибида ёрлиғида кўрсатилмаган моддалар сақлайди. Гарвард тиббиёт мактаби томонидан ўтказилган тадқиқотларда эркаклар хирсини кучайтирувчи БФҚларда кўп ҳолларда силденафил (юрак-қон томир тизими ва кўрув функциясини ишдан чиқаради) препарати аниқланган. Тана вазнини камайтириш учун мўлжалланган 85 фоиз БФҚларда ҳам инсон соғлиғи учун зарарли бўлган сибутрамин (инсон юрак-қон томир тизимига салбий таъсир кўрсатади) воситаси топилади. Мушак массаларини кўпайтириш учун мўлжалланган БФҚнинг 90 фоизда стероидлар, яъни гормонлар аниқланди, бу гормонлар инсон организмига тушиб, иммунитетнинг пасайиб кетишига, касалликларга қарши кураша олмаслигига сабаб бўлади.

АҚШда 2007 – 2016 йилларда озиқ-овқат маҳсулотлари ва дори воситалари сифатини назорат қилиш бошқармаси томонидан чоп этилган мақолаларнинг 46 фоизда эркаклар хирсини кучайтирувчи, 41 фоизда озиш учун мўлжалланган, 12 фоизда мушак ўсишига ёрдам берувчи БФҚлардан эҳтиёт бўлиш кераклиги тўғрисида ёзилган. Айрим вақтларда таркибида, ёрлиғида кўрсатилган моддалардан ҳеч қайсиси аниқланмаган. Кўпчилигига дори эмас, табиий восита деб ёзиб қўйилган.

БФҚни истеъмол қилишдан олдин врач билан маслаҳатлашинг, тегишли сайтга (minzdrav.uz) кирилинг. Ҳар қандай БФҚни зарарли хусусиятлари борлигини эсдан чиқарманг.

Бутун дунёдаги аксарият шифокорлар соғлом овқатланиш қоидаларига риоя қилишни тавсия этмоқда. Булар қуйидагилар: хилма-хил озиқ-овқат маҳсулотлари, бир суткада камида 400 г мева-сабзавотларини хомлиғида, нон, ёрмалар, картошкани ҳар кун, сут ва сўт маҳсулотларини, табиий шарбатларни, тоза ичимлик сувини истеъмол қилинг; ширин ичимликлардан тийилинг; ош тузи истеъмолини камайтириг (кунинга 5 г); ҳайвон ёғларини ўсимлик мойларига, ёғли гўшт маҳсулотларини балиқ, товуқ гўшларига алмаштириг; чақалоқларни 6 ойгача она сўти билан эмизинг; овқатни яхшилаб пишириг; жисмоний фаол бўлинг.

**Тиббий хизмат подполковниги Х. НОРБОЕВ, Мудофаа вазирлиги бош санитария врач, санитария-эпидемиология назорат маркази бошлиғи.**

**Тиббий хизмат катта лейтенанти А. ИБРАГИМОВ, катта врач мутахассис**

# «ЭНГ КУЧЛИ ЗИЛЗИЛА ЮРАГИМИЗДА БЎЛГАН»



Журналистика соҳасида Аҳмадjon Мелибоевни эшитмаган инсон бўлмас керак. «Торнинг чўмичдан фарқи», «Сиёсат ва манфаат» каби қатор танқидий-таҳлилий мақолалар ёзиш билан бирга, Аҳмад Оға тахаллуси билан «Адашган тандир», «Мен қаердаман?» номи ҳажвиялари орқали турфа жараёнларга ҳозиржавоблик билан муносабат билдириб келмоқда. Муаллифни яхши адабиётшунос, қалами ўткир журналист ва ҳассос таржимон сифатида яхши биламиз. Аммо у кишининг аскарлик даври ҳақида кўпчилик билмас керак.

**– Публицистик мақолаларингизни, адаблар, шоирлар ҳақидаги хотираларингизни ўқиганмиз. Бугун армиядаги хизмат таассуротларингизга қайтсак...**

– Қишлоқда катта бўлганмиз. Йигитлар улғайиб, уйдагилари совчиликка боришганда биринчи «Ҳарбий хизматни ўтаганими?» деган савол қўйилар эди. Армияга бориб, хизматни яхши ўтамаган бўлса ҳам қиз томондагилар рад жавобини беришган. Шунинг учун ҳамма ҳарбий хизматга боришга олдиндан тайёргарлик кўрган. Хизмат муддати уч йил эди. Оиладан узоқда, нотаниш ўлка, ўзгача муҳит... Ўрта Осиёдан олинган йигитларга жуда беписандлик билан қарашган. Улар асосан қурилиш батальонларига жалб қилинган, кўлидан бошқа нарса келмайди, деган фикр бор эди. Ҳозир хизматга кетаётган йигитни ота-онаси хурсандчилик билан кузатиб, гуллар билан кўтиб олади. Ош дамлаб нишонлайди. Чунки фарзанд армиядан билим олиб, характери тобланиб, ҳунар ўрганиб қайтади. Биз хизмат қилган даврда кўпчилик касалланган, кимдир кўлидан, кимдир оёғидан айрилган, яна кимнингдир уйига «қора хат» келиб, қишлоқ аҳли йиғлаган. Хизматга кетишининг ўзи ота-оналар учун даҳшатли оғриқ берарди. Шу жараёнларнинг ичида бўлдик.

**– Қаерда хизмат қилгансиз?**

– Хизматга чақирув қоғози келди. Ҳеч қандай шароити йўқ поездларда йўлга чиқдик. Ниҳоят, Қозғистоннинг чўл жойига бориб тўхтадик. Кейин шу ерда хизматни бошладик. Унга қадар Педагогика университетидега рус тили факультетиде тахсил олгандим. Дипломимга рус тили фани ўқитувчиси деб ёзилган. Бир куни сафда турган пайтимизда «Мелибоев ким?» дея фамилиямни ўқишди. «Мен!» деб олдинги сафга чиқдим. Уша куни машинага ўтқизиб, олиб кетишди. Ҳайрон бўлдим, қаерга кетаётганимни ҳам билмасдим. Ҳарбий

йигитларнинг мусофир бўлиб хизмат қилаётган оғир жараёнларида келган нохуш хабар ҳаммамизни саросимага солган. Энг кучли zilzila бизнинг юрагимизда бўлган, ўшанда.

**– Хизматдан сўнг журналист сифатида фаолият олиб боргансиз. Таҳририятга турли мавзуда кўплаб хатлар келди. Армия билан боғлиқ бирор мактуб ёдингизда қолганми?**

– Андижондан бир аёл хат юборибди, маъноси эсимда. «Тўрт қиздан кейин тилаб олган ўғлим туғилди. Орзу-ҳаваслар билан тўй қилсам, ўқитсам деб кўз қорачигимдек асрайман. Биласизми, йиллар ўтгани сайин фарзандимнинг улғаймаслигини хоҳлаб қолдим. Ёши ўн саккизга яқинлашгани сари юрагимга ваҳима тушади. Армияга кетса, омон қайтармикан, ёлғизгина боламдан айрилиб қолмасайдим. Худо биттагина ўғлимни ҳам кўп кўрмасайди, деб кўрқиб юрман...» деб ёзган эди аёл. Онанинг нолалари, илтижолари акс этган эди, бу мактубда. Армияда пайтим дўстим уйга бирор нарса учун келса, уйдагилар, келинг, дейишдан аввал «тинчликми?» деб савол берган экан. «Қора хат»лар келавериб, одамнинг юрагини зада қилган пайтлар эди-да.

**– Интернетда устозини калтаклаган, шифокорга тан жароҳати етказган одамларни кўп кўряпмиз. Маънавият тарғиботчиси сифатида бу жараёнга нима дея оласиз?**

– Болаларимизни телевидение, интернетдан қизганмаймиз. Уларга қўшилиб, турк киноларини кўраимиз. Тарбияга салбий таъсири катта бўлган, урушли мультфильмларни кўрса индамаймиз. Энг хавфли ҳужум – ахборот ҳужуми. Фарзандларимизни интернетдан чеклаш фикридан йироқман. Фақат уларга ахборот истеъмоли маданиятини ўргатишимиз зарур. Биз болаларимизда яшаш нажот – китоб, илм деб билар эдик. Ўқиган китобларимизнинг жасур ва мард, тўғриси, одамларга яхшилик қиладиган қаҳрамонларига ҳавас қилиб, уларга тақлид қилиб, бало-қазоларни даф қилишга, одамхўр девларга, йўлтўсар алвастиларга қарши ҳаёлий жангга отланардик. Бугун фан-техника олами бениҳоя ривожланган бир пайтда, таассуфки, болаларни эртақлар оламига бошлаш урф бўлмай қолди. Китоб кўп ўқиган бола билан, китоб ўқишга ўргатилмаган бола ўртасида катта фарқ бор. Китобхон болалар-

нинг нутқи равон, фикрлаш доираси кенг, эшитиш ва эшитганларини ўзлаштириш қобилияти анча юқори бўлади. Бундай болаларнинг характериде меҳрибонлик, ўзаро дўстлашиш, орқада қолаётган дўстига ёрдам кўрсатиш, бировни беҳуда ранжитмаслик, ҳасислик қилмаслик, қуш ва уй ҳайвонларига озор бермаслик хусусиятлари намён бўлади. Китоб билан улғайган боланинг кўлидан ёмон ишлар келмайди.

**– Давлатимиз раҳбари билан бўлиб ўтган учрашувда ўз тақдирингиз билан бир қаторда матбуот соҳасида обуна камлиги ва адабини оширишда ёрдам беришни сўрадингиз. Газета-журналларнинг савияси ҳақида сўрамоқчи эдим.**

– Бир тадбирдан чиқиб, мактаб директориға «Газета ўқийсизми?» дедим. «Ака, мен директор бўлсам, газета ўқишга вақт қаёқда?» дейди. Зиёлиларимизнинг кўпчилиги газета ўқймайди. Афсуски, ўзим ҳам аксарият журнал ва газеталарни қўлга олганимда, кетган вақтимга ачинаман. Кўпчилигининг сифати ҳам, савияси ҳам қониқтирмайди. Бугун бирорта оддий газетани танқидий чиқишларингиз билан ёпиб юборсангиз, турли хил чет эл сайтлари «Ўзбекистонда фалон газета ёпилди. Матбуот эркинлиги умуман йўқ», деб баралла жар солишади. Таассуфки, ёпилган газетани ўзлари умуман ўқимаган бўлса-да, фитна учун мавзу топилади. Матбуот халқ савиясини ошириб, ахборот билан таъминлашга хизмат қилар экан, унинг қора меҳнатидан қочмасдан имкон қадар яхши бўлишига ҳисса қўшиб, изланишдан толмаслигимиз керак. Олдинда қилиниши керак бўлган ишлар кўп. Ўз соҳамизни ўзимиз ислоҳ қилмасак, ривожланиш бўлмайди. Қолаверса, жамоатчилик фикри жадаллашган. Ҳар соҳада қарашларини ифода этиб келмоқда. Обунага маблағ сарфлагандан кейин, чоп этилган мақола ҳам муштарий талабига жавоб бериши керак!

**– 14 январь – Ватан ҳимоячилари куни деб эълон қилинганда юрагингиздан қандай кечинмалар ўтган?**

– Байрам эълон қилингандан сўнг давлат раҳбари ижодкорлар билан учрашган. Аудиторияга юзланиб, «Байрамнинг 23 февралдан 14 январга кўчирилишида қандай маъно бор?» деганлар. Авваллари февралнинг йигирма учинчи куни нишонланган байрам фақат ҳарбийлар учун эди. 14 январь эса ҳаммамизнинг байрамимиз бўлди. Ёрини қувонч билан кўтиб олган аёл, ўғлини севинч билан хизматга кузатган онанинг байрами. Бу умумхалқ байрамга айланди, дедим. Ҳаммамизнинг орзуларимиз ушалган кун бўлди.

Шоҳсанам НИШОНОВА  
сўхбатлашди.



## ХУҚУҚ

# МУРОЖААТНОМА ТАЛАБЛАРИ ЕТКАЗИЛДИ

“ Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасида ўтган йилда амалга оширилган ишлар танқидий таҳлил қилиниб, жорий ва келгуси 5 йилга мўлжалланган истиқболли режалар, давлатимиз ички ва ташқи сиёсатининг устувор йўналишлари баён этилиб, долзарб қонунчилик ташаббуслари илгари сурилди.

Жумладан, жамоатчилик назоратини янада кучайтириш, давлат ва жамият ўртасида ўзаро яқин ҳамкорлик ўрнатиш, жойлардаги ижро вакиллик органларининг давлат бошқарувидаги роли ва масъулиятини янада ошириш, қонун устуворлигини таъминлаш, суд-ҳуқуқ соҳасидаги ҳуқуқбузарликларни барвақт аниқлаш, уларнинг олдини олиш ва коррупцияга қарши курашиш борасида бир қатор вазифалар белгиланди.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, Андижон ҳарбий прокуратураси томонидан Шарқий ҳарбий округ кўшинлари қўмондонлиги ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар билан ҳамкорликда Андижон гарнизонида жойлашган барча ҳарбий қисм ва муассасалар раҳбарлари ҳамда уларнинг ўринбосарлари иштирокида Президентимизнинг парламентга Мурожаатномасидан келиб чиқадиган вазифалар юзасидан тадбир ўтказилди.

Унда Мурожаатноманинг мазмун-моҳияти, қайта кўриб чиқилиши назарда тутилган қонун ҳужжатлари, шунингдек жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликка қарши курашиш ва бошқа вазифалар иштирокчиларнинг диққат-эътиборига етказилиб, уюшмаган ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш борасида Қуроли Кучлар ҳарбий хизматчилари томонидан ҳамкорликда амалга оширилиши лозим бўлган вазифалар белгилаб олинди.

Шунингдек, гарнизон ҳудудида жойлашган ҳарбий қисмларда қонунийликни мустаҳкамлаш, ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини муҳофаза қилиш, жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш борасидаги фаолиятга атрофлича тўхталиб ўтилди.

Адлия подполковниги Дилмурод ҲАМРОЕВ,  
Андижон ҳарбий прокурори

## ТАНТАНА

# ҲАРБИЙ ОКРУГ – 21 ЁШДА

“ Мамлакатимиз шимоли-ғарбий сарҳадларини ишончли ҳимоя қилиш, Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда Хоразм вилояти аҳолисининг осойишталиги ва хавфсизлигини таъминлашга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келаётган Шимоли-ғарбий ҳарбий округ ташкил этилганига 21 йил бўлди.

Шу муносабат билан Нукус гарнизони Маънавият ва маърифат марказида ўтказилган байрам тантанасида сўзга чиққанлар ҳарбий округ кўшинлари қўмондонлигини тантана билан қутлаб, ҳарбий хизматчиларга Ватан ҳимояси йўлидаги машаққатли хизматларида улкан зафарлар тилади.

Шимоли-ғарбий ҳарбий округ кўшинлари қўмондонни ҳарбий хизматчиларга йўллаган байрам табригида, жумладан: «Ҳарбий округимиз ва унинг шахсий таркиби ўтган йиллар давомида катта ютуқларга эришди ҳамда Президентимиз, халқимиз олдида ҳурмат ва эътиборга сазовор бўлди. Мана шундай юксак муваффақиятларга эришишда сиз каби фидойи ва садоқатли

инсонларнинг ўрни беқиёс», дея таъкидлади.

Дарвоқе, Ўзбекистон Қуроли Кучларини ислоҳ қилиш, мамлакат мудофаа салоҳиятини юксалтириш давомида 1999 йил 10 февраль куни ташкил этилган Шимоли-ғарбий ҳарбий округ халқимиз ва армия ўртасидаги ришталарни мустаҳкамлаш, армия ва халқ яқдиллигини таъминлашда ҳам муҳим ўринни эгаллаб келмоқда. Бу борада аҳолининг кенг қатламлари, айниқса, ёшлар билан ишлаш, улар ўртасида ватанпарварликни тарғиб этишда округ кўшинлари ўзининг муносиб улушини қўшмоқда.

Тантана муносабати билан Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгаши раҳбарияти номидан кенгаш қўмити раиси Довуд Қурбониев ҳарбий округ ва ҳарбий хизматчиларни самимий муборакбод этди.

Бир гуруҳ ҳарбий хизматчилар, Қуроли Кучлар хизматчилари ва фахрийлари давлат мукофотлари, мудофаа вазирининг эсдалик совғалар, фахрий ёрликлари билан тантанали равишда тақдирланди. Шунингдек, бир қатор ҳарбий хизматчиларга навбатдаги ҳарбий унвонлар берилди.

Байрам муносабати билан ташкил этилган концерт дастури давомида Қорақалпоғистоннинг иждоий жамоалари ҳамда округ ҳарбий оркестрининг чиқишлари йиғилганларнинг қалбига хуш кайфият бағишлади.

# УНУТИЛМАС КУН

“ Шимоли-ғарбий ҳарбий округ Нукус гарнизонидаги Сафарбарлик чақируви резерви (СЧР) батальонининг 500 га яқин хизматчилари Ватанга қасамёд қабул қилишди.

Хизматчиларнинг ота-оналари, яқинлари ва дўстлари ҳамда давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари иштирок этган маросимда СЧР батальони командири подполковник Алимардон Раҳматов сўзга чиқиб, барчани ушбу кун билан муборакбод этар экан, шундай деди: «Ватанга қасамёд ҳарбий хизматчига она юрти, унинг мустақиллиги ва ҳудудий яхлитлиги учун, шу юрт тинчлиги, халқнинг бунёдкорона меҳнати, нуруний отахонлар ва онахонларнинг фароғати-ю, болаларнинг беғубор кулгиси, нури келажаги учун масъул эканлигини эслатиб туради».

Маросимда бирин-кетин Ватан олдидаги йигитлик бурчига содиқ қолишга аҳд қилаётган йигитларнинг кўзларида мардлик ва жасурлик учкунлари намён бўлиб, қалбларида чексиз фахр ва ифтихор туйғулари аланга олиб турди.

Ҳавонинг совуқ бўлишига қарамай юқори жўшқинликда ўтган тадбир сўнггида Нукус гарнизони Маънавият ва маърифат маркази ҳарбий оркестри жамоаси томонидан ижро этилган куй ва кўшиқлар йиғилганларнинг қалбини илиқлик билан тўлдирди.

Шимоли-ғарбий ҳарбий округ матбуот хизмати

## ШАХСИЙ ФИКР

# ЎҒРИЛИК ВА ПОРАХЎРЛИК ҚАЕРДАН БОШЛАНАДИ?

“ Ўғрилик ва порохўрлик. Қаердан, қандай бошланади? Бу савол ўзини фанга бағишлаган бир қатор ҳуқуқшунос олимларни ва юридик психология мутахассисларини қизиқтириб келмоқда. Улар «Нега айрим инсонлар ҳаёти давомида ўғрилик ёки порохўрлик (коррупция) содир этишади ва бу ҳолат қачонгача давом этади?» деган саволга жавоб топиш билан овора.

Осиё, Европа ва АҚШнинг бир қатор олимлари шундай хулосага келишди: ўғрилик бу инсоннинг туғма сифати, порохўрлик эса умр давомида ўзлаштирилади.

Бугунги тараққиёт даврида инсон ўғриликсиз кун кечира олади, аммо у ўғрилик «фазилат»ларисиз ибтидоий даврда яшай олмасди. Шу тариха инсон иллатни ўз қониди асрдан асрга бирга олиб юрибди...

Ривожланган давлатларда яхши турмуш учун барча шарт-шароит муҳайё. Бундай жамиятда ахлоқ тушунчаси давлат ва жамият институтлари орқали юксак даражага кўтарилган. Масалан, Финляндияда шахс ҳуқуқбузарлик содир этгач, полиция ходимига пора бериб, масалани ноқонуний йўл орқали ҳал этмасликни онгли равишда англаб етган. Полиция ходими ҳам бериладиган порани олиш қонун бузилиши ва уни муқаррар жазо қутаётганини онгли равишда яхши билади. Англашиладики, ҳамма гап инсоннинг ўзида. Тараққий этган ва иқтисодий ривожланган давлатларда етишмовчилик бошланса, у ерда инсоннинг туғма инстинкти фаолияти ҳаракатга тушади. Яъни яшаш учун кураш қонуни ҳукмронлик қилишни бошлади.

Инсон ҳайвондан онги билан ажралиб туради. Онг орқали инсонда янги сигнал система пайдо бўлган, бу – нутқ. Уни психологлар «иккинчи сигнал система» деб аташган. Олимлар жиноятчиларнинг таркибини таҳлил қилиб, қуйидаги хулосага келишган: озгаки нутқи ривожланмаган инсонларда жиноят содир этиш потенциаллари кўпроқдир.

Инсон дунёга келиши билан унда инстинк сифатлари ҳукмронлик қилади. Шунинг учун кичик болада қўли билан бирон нарсага ушлаш олиш имконияти пайдо бўлиши билан у қўлига теккан барча нарсаларни маҳкам ушлаб олади. Бу ҳолат токи унинг тили чиқиб, онгига ота-она ёки тарбиячилар томонидан «бу нарса бировники, уни олиш мумкин эмас»лиги уқтирилмагунча давом этади.

Ўғриликнинг энг пасткаш кўриниши бу, шубҳасиз, порохўрликдир. Оддий киссавур ўғрилик қилса, ундан битта инсон, яъни пулини ўғирлатган инсон азият чекади. Порохўр эса ўз қилмиши билан жамиятнинг ахлоқий сифатларини ҳам бадном этади. У давлатга нафақат моддий, балки маънавий зарар ҳам етказиши. Бундай жамиятларда аймон, виждон, ор-номус, ғурур, садоқат, инсонпарварлик, ватанпарварлик ва бошқа ахлоқий сифатлар қоғозда қолиб кетаверади. Ҳалол йўл билан кун кечирадиган аҳоли эса бориб-бориб жамиятда адолатнинг йўқлигига ишонч ҳосил қила бошлади.

Порохўрлик, бу – фақат инсон жамиятига хос тушунча. Уни мутлақо йўқ қилиб бўлмайди, аммо жилаволаш мумкин.

Бизнинг марказда ҳам асосий мутахассислик фанларидан ташқари жамият оёғига тушов бўлувчи мана шу иллатлар маъно-мазмунига бағишланган профилактика ишлари фаол олиб борилмоқда.

Тоҳир МАМАТОВ,  
Кичик мутахассисларни тайёрлаш  
маркази катта ўқитувчиси

## ДЗЮДО

Франция пойтахти Париж шаҳрида дзюдо бўйича «Катта Дубулға» туркумига кирувчи йирик мусобақа бўлиб ўтди. Беш қитъадан борган 700 нафардан ортиқ полвонлар иштирокидаги турнирда юртимиз дзюдочилари, жумладан MVSK (Mudofaa vazirligi sport klubi) аъзолари ҳам қатнашиб, 14 вазн тоифасида ғолиблик учун кураш олиб боришди. Вакилларимизнинг муваффақияти шарафига Париж аренасида Ўзбекистон байроғи икки марта кўтарилди.

Дунё дзюдо мутахассислари ва спорт журналистларининг баҳосига кўра нуфузи хижатидан деярли жаҳон чемпионатидан қолишмай-диган, «Катта Дубулға» мусобақалари орасида энг сараси ҳисобланган «Paris Grand Slam» турнири бу сафар сайёрамизнинг 121 давлатидан жами 740 (446 эркек, 294 аёл) нафар дзюдочини ўзига жалб этди. «Accor Hotels Arena» гиламларида юртимиз спорт шарафини 14 нафар дзюдочимиз, хусусан MVSKнинг 8 нафар аъзоси ҳимоя қилди. Аслида мусобақада 15 нафар вакилимиз қатнашиши лозим эди, ammo кичик жароҳат сабаб жамоамиз етакчиси Шарофиддин Лутфуллаев (-60 кг) мазкур «Катта Дубулға»да иштирок этмади.

«Paris Grand Slam – 2020» мусобақасининг илк куни 6 нафар дзюдочимиз турнир медаллари ҳамда «Токио – 2020» ёзги Олимпиадаси йўлидаги қимматли рейтинг очколари учун татамига чиқди. MVSK аъзоси Диёра Келдиёрова (-52 кг вазн) биринчи баҳсида мадагаскарлик Тессиа Циоринринани мағлуб этди, ammo иккинчи босқичда италиялик таниқли рақиби Одетте Гюффридага ютқазиб қўйди. Келдиёрова Париж турниридаги иштироки учун 120 рейтинг очкосига эга бўлди. MVSK аъзолари Сардор Нуриллаев (-66 кг) ва Диёрбек Ўразбоев ҳам иккинчи босқич учрашувида имкониятни бой берди. Сардор испаниялик Мартин Гайтеродан, Диёрбек эса «Рио – 2016» ёзги Олимпиадасининг бронза медали соҳиби россиялик Мурад Чопановдан енгилди. «Accor Hotels Arena»да гиламга чиққан ҳамюртимиз Кемран Нуриллаев (-60 кг) эса дастлаб 18-Осиё ўйинлари совриндори корейлик Ли Харини вазари эвазига мағлуб этди, лекин кейинги рақиби испаниялик Франциско Гарригосга ютқазиб қўйди ва 160 рейтинг очкоси билан кифояланди.

Париж «Катта Дубулға»сининг -73 кг вазнлилар ўртасидаги беллашувларида юртимизнинг икки нафар вакили қатнашди. MVSK аъзоси Гийёсжон Бобоевнинг омади чопмади, у илк баҳсидаёқ мўғлистонлик Одобайр Ганбаатардан мағлуб бўлди, аксинча иккинчи вакилимиз Ҳикматуллох Тўраев учун мазкур мусобақа омадли

## ПАРИЖ «КАТТА ДУБУЛҒА»СИДА



кечди. У шу куни 6 та беллашув ўтказди – 5 та ғалаба, бир мағлубият. Тўраев ўзининг илк беллашувида ботсваналик Тирело Лекокодан устун келди, нимчорак финалда эса «Рио – 2016» ёзги Олимпиадаси чемпиони италиялик Фабио Базилени вазари эвазига мағлубиятга учратди. Ҳикматуллох чорак финалда мўғлистонлик Цогтбаатар Ценд-Очирга қарши татамига чиқди. Афсуски, кўшимча бўлимда қўлга киритилган вазари баҳоси мўғлистонлик дзюдочини ярим финалга олиб чиқди, Тўраев эса бронза медаль учун кечадагидан ўтиш беллашувида иштирок этадиган бўлди ва рейтингда 19-ўринни эгаллаб турган тожикистонлик Сомон Маҳмадбековни вазари баҳоси эвазига мағлубиятга учратди. Туркиялик Билал Силогуга қарши бронза медаль учун кечган баҳсда эса ҳамюртимиз рекорд қайд этди, яъни беллашувнинг ўнинчи сониясидаёқ (!) соф иппон баҳоси эвазига рақибини мағлуб этиб, «Paris Grand Slam – 2020»нинг бронза медали ҳамда 500 рейтинг очкосини қўлга киритди. Ушбу муваффақиятдан сўнг дзюдочимиз «Токио – 2020» ёзги Олимпиадаси йўлида муҳим аҳамият касб этадиган ХДФ (Халқаро дзюдо федерацияси) рейтингда 15-ўриндан 12-поғонага кўтарилди. Эътиборли жиҳати, Ҳикматуллох Тўраев ўтган йили октябрь ойида БАА пойтахти Абу-Даби шаҳрида ўтказилган «Катта Дубулға» мусобақасида ҳам бронза медаль соҳиби бўлганди.

Нуфузли турнирнинг иккинчи кунги беллашувлари оғир вазнлилар ўртасида кечди ва унда 8 нафар дзюдочимиз қатнашди. MVSK аъзоси Гулноза Матниязова (-70 кг) илк учрашувини жаҳон чемпионатида кучли бешликка кирган грузиялик Марям Чантуряга қарши ютқазиб, рақибасини қийинчилик билан, яъни кўшимча дақиқаларда мағлубиятга учратди, ammo кейинги босқичда швейцариялик Анна Бернхольмга имкониятни бой берди. Нодира Йўлдошева (-78 кг) эса ўзининг илк беллашувидеяёқ черногориялик Йована Пековичдан мағлуб бўлди. Шунингдек, MVSK аъзоси Муҳаммадкарим Ҳуррамов (-100 кг) ҳам ўзининг илк баҳсидаёқ Европа ўйинлари ғолиби ҳамда Екатеринбург «Катта Дубулға» турнирининг олтин медали соҳиби россиялик Арман Адамянга карама-қарши келиб, ютқазди. Энг

оғир, яъни +100 кг вазн тоифасида гиламга чиққан ҳамюртимиз Алишер Юсупов россиялик тажрибали дзюдочини Инал Тасоевга, MVSK аъзоси Бекмурод Олтибоев эса грузиялик Гела Заалишвилига иппон баҳоси билан ютқазиб, мусобақадаги иштирокларини чорак финал оstonасида тўхтатишди.

Ўтган йилнинг охирида Японияда бўлиб ўтган «Катта Дубулға» туркумига кирувчи яна бир шундай нуфузли мусобақада бир қатор номдор рақибларини мағлуб этиб, кумуш медални қўлга киритган ва мутахассислар томонидан «Осака» турнири кашфиёти сифатида эътироф этилган дзюдочимиз Давлат Бобонов (-90 кг) Парижда ҳам беллашувларни кўтаринки руҳда бошлади. MVSK аъзоси илк учрашувини Сейшел ороллари вакили Нантенаина Финессега қарши ютқазди ва рақибини иппон баҳоси эвазига мағлуб этди. Давлатнинг иккинчи босқичдаги рақиби словакиялик Петер Жилка бўлди. Дзюдочимиз бу рақибдан ҳам устун келди. Навбатдаги босқичда унга асли келиб чиқиши грузиялик, айни кунда Испания спорт шарафини ҳимоя қилаётган Николоз Шеразадишвили рақиблик қилди. Афсуски, бу сафар ёш полвонимиздан омад юз ўғирди ва у 260 рейтинг очкоси билан кифояланди.

-81 кг вазн тоифасида юртимиз спорт шарафини ҳимоя қилган полвонларимиз Камолиддин Расулов ва Шарофиддин Болтабоев учун «Paris Grand Slam – 2020» турнири муваффақиятли бўлди. Уларнинг иккиси ҳам юртимизга совриндор бўлиб қайтиши мумкин эди, ammo бунга дзюдо Ватани вакили япониялик Сотаро Фиживара имкон бермади... Дзюдочимиз Шарофиддин Болтабоев дастлаб мисрлик Абдулрахмон Муҳаммаддан, сўнг франциялик Куэнтин Жубердан устун келди. Полвонимиз нимчорак финалда жаҳон чемпионатларининг икки қарра бронза медали соҳиби озарбайжонлик Хидаят Хейдаровга қарши баҳс олиб борди ва кучли рақибини кўшимча бўлимда мағлуб этишнинг урдасидан чиқди. Лекин Болтабоевни чорак финалда янада жиддий рақиб, яъни амалдаги жаҳон чемпиони, ХДФ рейтингини пешқадами исроиллик Саги Мукига кутиб турганди. Шарофиддин «бу оғирликни ҳам енгил бартараф этди» – кучли рақибини соф иппон баҳоси билан мағлубиятга учратди

ва «озгина ишонч ҳамда ҳаракат бўлса, исталган рақибни мағлуб этиш мумкин»лигини амалда исботлади. Ярим финал йўлланмасини қўлга киритган Болтабоевнинг навбатдаги рақиби эса япониялик Сотаро Фиживара бўлди. Кунчиқар юрт спортчисига қарши кечган баҳсда ҳам вакилимиз ғалаба қозониб, финалга йўл олди. Бу камида кумуш медаль нақд дегани эди. Шарофиддин ҳал қилувчи финал учрашувида бельгиялик Маттиас Кессега қарши татамига чиқди. Деярли тенг кечган беллашув тақдирини ҳакам томонидан берилган учта шидо, яъни огоҳлантириш ҳал қилди. Шу тариха, Болтабоев нуфузли мусобақанинг кумуш медали ҳамда 700 рейтинг очкосини қўлга киритди.

Ушбу вазн (-81 кг) тоифасида «Accor Hotels Arena» гиламига чиққан ҳамюртимиз Камолиддин Расулов эса дастлаб тожикистонлик рақиби Акмал Муродов устидан қиройли ғалабага эришди, сўнг грузиялик Владимир Ахалкацидан устун келди. Камолиддин бронза медаль йўлидаги ўтиш беллашувда мўғлистонлик Дорин Готонагага қарши татамига чиқди. Муросасиз кечган баҳс якунида юртдошимиз кучли рақибини мағлубиятга учратди. Бронза медаль учун беллашувдаги рақиби эса Шарофиддин Болтабоевдан ярим финалда енгилган япониялик дзюдочини Сотаро Фиживара бўлди. Бу сафар дзюдо Ватани вакили мағлубият аламини олди – бир вазндаги иккинчи полвонимизнинг ҳам «Paris Grand Slam – 2020»дан медаль билан қайтишига имкон бермади ва дзюдочимиз 260 рейтинг очкоси билан кифояланди.

Париж турнири ғолиблари 1 000, кумуш медаль соҳиблари 700, бронза медални қўлга киритганлар эса 500 рейтинг очкосини ўз ҳисобларига ёзиб қўйишди ва ҳатто 5-7-ўринни эгаллаганларга ҳам 260-160 рейтинг очкоси берилди. Дзюдочиларимиз ўтган йили БАА пойтахти Абу-Даби шаҳрида ўтказилган «Катта Дубулға» турниридан 2 та бронза, сўнг Япониянинг Осака шаҳрида ўтказилган шундай мусобақадан биттадан кумуш ва бронза медал билан қайтишганди, Париж «Катта Дубулға»сида эса кунчиқар юртдаги натижа тақдорланди.

## ТАЭКВОНДО

# БЎЛҒУСИ «ЁРҚИН ЮЛДУЗ»ЛАР ПОРЛАДИ

Туркиянинг Истанбул шаҳрида таэквондо (WT) бўйича анъанавий «Turkish Open», БААнинг Ал-Фужайра амирлигида эса «Fujaiga Open» мусобақалари бўлиб ўтди. Уларда юртимиз таэквондочилари, жумладан MVSK (Mudofaa vazirligi sport klubi) аъзолари ҳам қатнашиб, совриндорлар сафидан жой олди. Ушбу мусобақаларда таэквондомизнинг бўлғуси «ёрқин юлдуз»лари порлади.



Ўзбекистон терма жамоаси аъзолари таэквондо бўйича анъанавий «Turkish Open» мусобақасида 2014 йилдан буён мунтазам равишда қатнашиб келади. Ўтган вақт давомида спортчиларимиз ушбу турнирнинг 14 та олтин, 7 та кумуш ва 10 та бронза, жами 31 та медалига сазовор бўлган эди. Жорий йилги мусобақанинг катталар ўртасидаги бахсларидан сўнг бу медаллар яна 4 тага кўпайди.

Ўзбекистон терма жамоаси бу сафар Истанбул шаҳрига сараланган кучли таркиб билан эмас, балки ёш иқтидорлар ҳам аралашган 7 нафар аъзоси билан борди. Айрим кучли таэквондочиларимизга дам берилди, баъзилари эса БААнинг Ал-Фужайра амирлигидаги мусобақага жўнаб кетганди. Натига ҳам шунга яраша ва қутилгандек бўлди, яъни вакилларимиз томонидан «Turkish Open – 2020»нинг битта олтин, 2 та кумуш ҳамда битта бронза медали қўлга киритилди.

Юртимиз етакчи таэквондочиларидан бири ҳисобланган Светлана Осипова Истанбулда барча рақибларини мағлуб этди ва ўз вазн (+73 кг) тоифасида ғолиблик шоҳсупасига кўтарилиб, «Turkish Open – 2020»нинг олтин медали билан тақдирланди.

Мусобақанинг эркаклар ўртасидаги бахсларида қатнашиб, совриндорлар сафидан жой олган таэквондочиларимизнинг иккиси ҳам армия спортчилари бўлди. MVSK аъзоси Жасурбек Жайсунов ўз вазн (-49 кг) тоифаси бўйича жангларнинг финалига қадар етиб борди, фақат сўнгги ҳал қилувчи баҳсда унга бироз тажриба камлик қилди ва яқунда кумуш медални қўлга киритди.

Келажақда Ўзбекистон таэквондосининг «ёрқин юлдузи» бўлиши кутилаётган MVSKнинг ёш аъзоси Улуғбек Рашитов катталар ўртасидаги йирик турнирларда ҳам ўз иқтидорини намойиш этиб бошлади. Улуғбек 2018 йилнинг апрель ойида Тунисда ўтказилган ўсмирлар ўртасидаги жаҳон чемпионатида бронза, кузда (октябрь) Аргентинанинг Буэнос-Айрес шаҳри мезбонлик қилган ўсмирлар ўртасидаги III ёғи Олимпиада ўйинларида кумуш медалга сазовор бўлганди. Ўтган йилги ўсмирлар ўртасидаги Осиё чемпионатида эса ғолиблик шоҳсупасига кўтарилиш билан бирга қитъамиз таэквондо мутахассислари томонидан «мусобақанинг

энг яхши спортчиси» деб топилганди. Ёш таэквондочимиз «Turkish Open – 2020»нинг катталар ўртасидаги бахсларида қатнашди ва дунё миқёсида ном қозониб улгурган бир қатор тажрибали рақибларини ҳам мағлуб этишга муваффақ бўлди. +63 кг вазн тоифасида даянга чиққан MVSK аъзосидан фақат ярим финалда бироз омад юз ўғирди ва мусобақанинг бронза медали билан тақдирланди.

Таэквондочимиз Мадинабону Маннопова Истанбул шаҳрига жўнаб кетиш олдидан спорт журналистларига берган интервьюсида «Turkish Open»да тўртинчи марта иштирок этишини, 2015 йил кадетлар тоифасида олтин, 2016 йил ўсмирлар тоифасида кумуш медалга сазовор бўлганини, 2019 йил эса катталар ўртасидаги бахсларда ғолиб чиққанлигини ва бу гал ўтган йилги муваффақиятни такрорлашга ҳаракат қилишини билдирганди. Мадинабону тўлиқ бўлмаса-да, ўз сўзининг устидан чикди – финалга қадар бўлган барча бахсларда рақибларини мағлубиятга учратди, фақат сўнгги ҳал қилувчи жангда имкониятни бой бериб, мусобақанинг кумуш медали билан тақдирланди ва ўз фаолияти давомида «Turkish Open»дан тўртинчи марта совриндор бўлиб қайтди.

Юртимиз таэквондочилари БААнинг Ал-Фужайра амирлигида болалар, кадетлар, ўсмирлар ва катталар ўртасида бўлиб ўтган анъанавий «Фужайра Опен» мусобақасидан эса 22 та медал билан қайтишди. Ушбу мусобақада ҳам юртимиз спортчилари 2014 йилдан буён мунтазам равишда қатнашиб келади. Ўтган давр мобайнида таэквондочиларимиз «Фужайра Опен»нинг 26 та олтин, 18 та кумуш, 26 та бронза, жами 70 та медални қўлга киритишган эди, энди у 92 тага етди.

Мусобақа одатдагидек болалар, кадетлар ва ўсмирлар ўртасидаги бахслар билан бошланди. Унда ҳам Ўзбекистон таэквондосининг келажаги ҳисобланган бўлғуси «юлдуз»ларимиз ёрқин порлаб, ўз иқтидорларини намойиш этишди, яъни «Фужайра Опен – 2020»нинг 11 та олтин, 2 та кумуш, 3 та бронза, жами 16 та медалига эгалик қилишди. Вакилларимиздан Мадина Шониёзова, Азизабону Салимбаева, Сабина Қахрамонова, Розия Шаробиддинова, Самандар Ёрмуҳаммадов, Жавоҳир Холмуродов, Мухаммадали Турғунтошев, Темурбек Икромов, Камронбек Мансуров, Жавоҳир Акрамов, Ҳусниддин Зухриддинов олтин, Мухлиса Аलिҳаммадова, Беҳрузбек Исаев кумуш, Мадинабону Аъзамова, Азизбек Абдужабборов ва Собиржон Кикинадзе бронза медалга сазовор бўлди.

Мусобақанинг сўнгги кунги катталар ўртасидаги бахслари янада кўпроқ спорт мухлисларининг диққатини ўзига тортиди. Эйтиборли жиҳат – БААга Ўзбекистон терма жамоасининг 7 нафар таэквондочиси борган эди, уларнинг 6 нафари (!) «Фужайра Опен – 2020» совриндори бўлди. Яна бир ҳайратли жиҳат – 5 нафар вакилимиз финалгача муваффақиятли етиб борди, сўнгги ҳал қилувчи баҳсда эса... негадир уларнинг барчасидан омад юз ўғирди.

БААга Ўзбекистон терма жамоаси таркибида Мудофаа вазирлиги спорт клубининг 3 нафар вакили борган эди. MVSK аъзоларидан фақат Ниғора Турсунқулова (-67 кг) совриндорлар сафидан жой олди, яъни «Фужайра Опен – 2020»нинг кумуш медални қўлга киритди. Шунингдек, юртимиз таэквондочиларидан Чарос Қаюмова (-53 кг), Феруза Содидова (-62 кг), Шухрат Салаев (-80 кг), Шоҳрух Ражабов (+87 кг) мусобақанинг кумуш медали билан тақдирланди. Ҳамюртимиз Аброр Тўраев эса ўз вазн тоифаси бўйича бахслар якунида бронза медалга сазовор бўлди.

«Turkish Open» ва «Fujaiga Open» мусобақаларининг катталар ўртасидаги бахсларида қатнашиб, совриндорлар сафидан жой олган таэквондочиларимиз жорий йил Токиода ўтказиладиган ёғи Олимпиада ўйинлари йўлланмаси учун қимматли рейтинг очколарига ҳам эгалик қилишди.

Расул ЭРМУҲАММАД

## ШОҲСУПА

(хабарлар)



**КАРАТЭ.** Қирғизистонда бўлиб ўтган, 800 нафардан зиёд қатнашчини жамлаган каратэ (WKF) бўйича «Bishkek Open» мусобақасида Дилшод Юсупов, Хуршид Шодибеков ҳамда Азизхўжа Қосимов мураббийлигидаги 16 нафар вакилимиздан 14 нафари (!) яқунда шоҳсупага кўтарилди. 2 та олтин, 7 та кумуш, 5 та бронза медални қўлга киритган каратэчиларимиз Осиё чемпионати йўлланмасига ҳам эга бўлишди.



**БОКС.** Россияда Куба, Жанубий Корея, Хитой, Франция, Чехия, Англия, Норвегия ва Финляндия каби давлатларнинг 2002-2003 йилларда туғилган боксчилари иштирокида халқаро турнир ўтказилди. Унда қатнашган вакилларимиздан 6 нафари яқунда шоҳсупага кўтарилди – Авазжон Йўлдошев (-49 кг) мусобақанинг олтин, Нурисломо Исмоилов (75 кг) кумуш, Фирдавс Жуманиёзов (-60 кг), Шоҳжаҳон Абдуллаев (-81 кг), Амиршоҳ Самадов (-91 кг) ва Жаҳонгир Зокиров (+91 кг) бронза медал билан тақдирланди. Ўсмирлар терма жамоамиз умумжамоа ҳисобида россияликлардан кейин 2-ўринни эгаллади.



**ФУТБОЛ.** Осиё чемпионлар лигасининг гуруҳ бахслари старт олди. Тошкентнинг «Пахтакор» жамоаси айна пайтда БАА чемпионатида яқол пешқадамлик қиланган Дубайнинг «Шабаб Ал Аҳли» клубини қабул қилди ва 2:1 (голлар: Жалолиддин Машарипов 18, Драган Черан 70 – Петро Конде 67) ҳисобида ғалаба қозонди. Яқунда ОФК вакиллари Жалолиддин Машариповни «Ўйиннинг энг яхши футболчиси» деб топиди. «Пахтакор» навбатдаги учрашувини 17 февраль куни Тошкентда Эроннинг «Падидех» жамоасига қарши ўтказди.



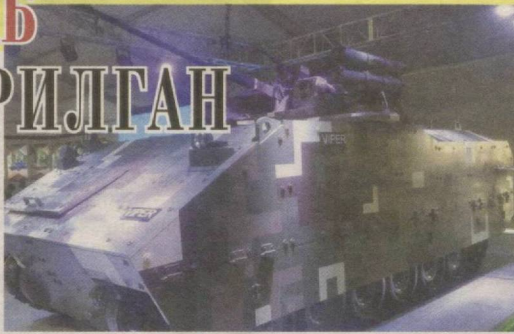
**ПРОФЕССИОНАЛ БОКС.** Бутунжаҳон бокс уюшмаси (WBA) профессионал боксчиларнинг янги рейтингини эълон қилди. Ундан юртимизнинг 5 нафар вакили ўрин олган. Ҳусусан, Муроджон Аҳмадалиев иккинчи энгил вазн (54,88 кг) тоифасида икки йўналиш чемпиони сифатида қайд этилган, аввалги ойдаги рейтинг пешқадами, собиқ чемпион Даниэль Роман эса 3-ўринга тушиб кетган. Биринчи ўрта вазн (69,85 кг) тоифасидаги боксчиси Исроил Мадримов рейтингда 3-ўринга кўтарилган бўлса, бир хил (63,5 кг) вазнли боксчиларимиз Шоҳжаҳон Эргашев ҳамда Шаҳрам Ғиёсов олтинчи ва еттинчи ўринларда қайд этилган. MVSK аъзоси Бектемир Мелиқужиев (-76,2 кг) эса аввалги ойдаги жойида сақланиб қолган, яъни рейтингда 15-ўринда.

\*\*\*

Филиппинда ўтказилган профессионал бокс оқшомида ҳамюртимиз Абдулхай Шораҳматов мезбонлар вакили Бенжи Эбидога қарши рингга чиқди. Унинг профессионал боксдаги илк жанги 1-раунддаёқ ғалаба билан якунига етди, яъни кучли зарбасидан сўнг Эбидо йиқилиб тушди ва жангнинг давом эттирилмади. Яна бир вакилимиз – Улуғбек Мубинов ҳам илк жангини нокаутли ғалаба билан бошлади. Калининград шаҳридаги профессионал бокс оқшомида унга босниялик Срдан Говердарица рақиблик қилди. 3-раундда Улуғбекнинг бошга берган жиддий зарбасидан сўнг рақиб жангнинг давом эттирилмади ва ҳақамлар техник нокаут қайд этди. Шу кунги ҳамюртимиз Шукуржон Раҳимов Жанубий Африка Республикаси вакили Рифумело Чиквамбанани, Одилжон Аслонов беларуслик Дмитрий Атрохаугани, Рустам Тўлаганов эса польшалик Норберт Дабровскийни мағлуб этди. Раҳимов профессионал боксдаги биринчи, Аслонов иккинчи, Тўлаганов эса учинчи ғалабасига эришди. Улар ҳали мағлубиятга учрамаган.

## ҲАРБИЙ ТЕХНИКА

# ПОКИСТОНДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН

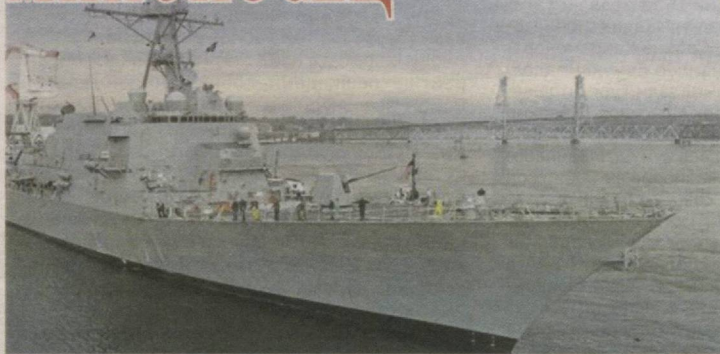


Покистоннинг зирҳли техника ишлаб чиқаришга ихтисослашган «Хэви индастриз таксила» компанияси мутахассислари томонидан «Вайпер» деб номланган янги пидедалар жанговар машинаси ишлаб чиқилди.

Мазкур жанговар восита АҚШда ишлаб чиқилган М113 типдаги зирҳли транспортёр шассиси асосида яратилган бўлиб, янги вариантдаги машина кучайтирилган зирҳ билан таъминланган ва унга Словакияда ишлаб чиқарилган масофадан бошқарилувчи жанговар модуль ўрнатилган. Мутахассислар баёнотида кўра, модуль замонавий ўт очишни бошқариш тизими билан жиҳозланган, бу эса қуролдан куннинг исталган вақтида юқори самарадорлик билан фойдаланиш имконини беради.

«Вайпер»нинг десант бўлмасига барча зарурий анжомлар билан таъминланган 13 нафар ҳарбий хизматчи (шу жумладан, 3 нафар экипаж аъзоси) жойлашиши мумкин. Машинага ўрнатилган қуроллар таркибига Словенияда ишлаб чиқарилган 2А42 типдаги 30 мм.ли автоматик тўп, 7,62 мм.ли Калашников ПКТ пулемёти, 9М113 «Конкурс» русумли танкка қарши бошқарилувчи ракеталар, шунингдек, тутун тарқатувчи гранатомётлар қиради. Янги машинанинг оғирлиги 16 тонна, максимал тезлиги соатига 75 км, ёқилғи бўйича юриш захираси 500 км.ни ташкил этади.

# НОВЫЙ ЭСКАДРЕННЫЙ МИНОНОСЕЦ



В состав боевой техники Военно-морских сил США вошёл новейший эсминец «Томас Хаднер», оснащенный управляемым ракетным оружием и многофункциональной системой управления оружием «Иджис».

Корабль может нести на своем борту 96 крылатых ракет морского базирования «Томахок» и противоракет SM-3, способных с высокой степенью вероятности перехватывать баллистические ракеты среднего радиуса действия. Кроме этого, эсминец оснащен артиллерийским и торпедным вооружением и может нести два многоцелевых вертолёта «Сихок».

Полное водоизмещение корабля 8 775 тонн, длина 154 метра и ширина 20 метров, скорость до 32 узлов. Дальность плавания 5 тысяч миль, экипаж 334 человека. «Томас Хаднер» стал 66-м эскадренным миноносцем в составе военного флота страны. В перспективе общее количество ракетных эсминцев класса «Орли Бёрк» ВМС США должно возрасти до 75 единиц. Программа их строительства является частью перспективных планов США по увеличению состава ВМС до 335 боевых кораблей.

# ЖАНГОВАР-ЎҚУВ САМОЛЁТИ

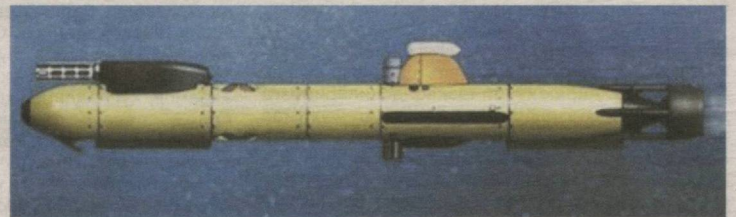


Жанубий Африка Республикаси Ҳарбий ҳаво кучларига қарашли Mk 120 «Хок» русумли жанговар-ўқув самолёти Британиянинг «Хоукер Сиддли» фирмаси мутахассислари томонидан ишлаб чиқилган.

Бу типдаги машиналардан тактик қирувчи самолётлар экипажларини тайёрлаш ва уларнинг малакаларини ошириш, шунингдек, ҳаво нишонларини яқсон қилиш ва ердаги объектларга зарба бериш учун фойдаланиш мумкин.

Mk 120 «Хок»нинг асосий тактик-техник тавсифлари қуйидагича: экипаж икки кишидан иборат, максимал кўтарилиш оғирлиги 9 100 кг (юксиз ҳолатда – 4 480 кг), максимал парвоз тезлиги соатига 1 028 км, амалий кўтарилиш баландлиги 13 600 метр, максимал парвоз масофаси 2 520 км. Самолётга ўрнатилган қуроллар: «Аден» Mk 4 типдаги 30 мм.ли тўп (жанговар комплекти 120 та снаряд), ташқи илгичларга 3 000 кг.гача оғирликдаги жанговар юкланма, шу жумладан «ҳаво-ҳаво» тоифасидаги бошқарилувчи ракеталар, бошқарилмайдиган авиация ракеталари, бомбалар ва тўп контейнерлари жойлаштирилиши мумкин. Кучлиниш қурилмаси – максимал тортиш кучи 29 кН.га тенг бўлган «Адур» Mk 951 русумли турбореактив дизель двигателидан иборат. Самолётнинг узунлиги 12,4 метр, баландлиги 4 метр, қанот кўлами 9,9 метр, қанот майдони 16,7 м<sup>2</sup>.

# НЕОБИТАЕМЫЙ ПОДВОДНЫЙ АППАРАТ



Специалисты американской компании «Аквоботикс» разработали автономный необитаемый подводный аппарат (АНПА), получивший название «Свормдайвер» (SwarmDiver).

Программно-аппаратное обеспечение позволяет синхронно управлять несколькими такими аппаратами (до 40 единиц) как единым объектом («роем»). В зависимости от решаемых задач предусмотрено несколько видов построения аппарата. Их запуск может осуществляться с судна-носителя или с берега. «Свормдайвер» имеет вытянутую форму, длину 75 см и массу 1,7 кг. В корме установлены два электромотора с гребными винтами, за счет которых осуществляется погружение на глубину до 50 метров и движение в надводном положении со скоростью до 4,3 узлов. Одного заряда аккумулятора хватает на 2,5 часа работы или плавания на дальность до 7 км. Наличие нескольких интерфейсов предусматривает возможность добавления к штатной аппаратуре АНПА стороннего оборудования в зависимости от конкретной задачи. По утверждению разработчиков, новые аппараты могут использоваться в интересах Военно-морских сил США, путем оснащения их системами поиска мин, наблюдения за входами в порты, защиты кораблей от торпед, а также картографирования морского дна.

П. САЙДИВАЛИЕВ тайёрлади.

## АСКАР ЧОЙХОНАСИ



### Тоғаларнинг «жияни»



Муродилла ўн чоғли қўйни шаҳар бозори томон яёв ҳайдади. Унинг тиним билмас кўк эшаги олдинда йўл бошлаб борарди.

Улови кўргур ўрта йўлда туғиб

қўйди. Бироздан сўнг йўлга тушишди. Жонивор боласига алағда бўлиб, тушовлангандек имиллар, совлиқлар эса тўп-тўп бўлиб, ҳадеганда олдинга силжийвермасди. Муродилла ўйлаб-ўйлаб, иложини топди. Хўтичкани хуржуннинг бир томонига, иккинчи томонига эса унинг вазнича келадиган тош солиб, секин-аста йўлда давом этди.

Манзилга етгач, бозор ичкарасига кириверишда Муродилланинг шаҳарлик танишлари учраб қолди.

– Неварани ҳам шаҳарга олиб келай дебсиз-да, – дейишди улар хуржунда қулқулар диққатли турган хўтичка ишора қилиб.

– Ҳа, шундай, – деди Муродилла ҳам бўш келмай. – Уни тоғаларига бир кўрсатиб келайин, деган эдим-да.

### Оёғингни торт!

Туман марказидан анча олисда жойлашган савруклик ака-ука Шодмоновлар самбо, каратэ бўйича анча-мунча танилиб, давраларда тез-тез тилга олина бошлади. Шодмоновларнинг доғручи чор атрофга ёйилганидан одамлар уларнинг қишлоқдошлари билан ҳам эҳтиёткорроқ муомала қилишарди.



Автобус йўловчилар билан тирбанд. Тиқилинча башанг кийинган ўттиз ёшлар чамасидаги йигитнинг оёғини ёнидаги кўк қўйлакли ўспирин бамайхотир босиб борарди. Қараса, оёғини тортиб олишнинг ҳеч иложи йўқ. «Ҳойнаҳой, бу йигит ҳам савруклик бўлса керак, яна бошимга бало сотиб олмай», деган ўй-хаёллар билан сабр-тоқат қилиб тураверди. Унинг назарида улов жуда имиллаб юрётгандек. Автобус Саврук қишлоғига яқинлашаргач, уч-тўрт йўловчи тушишга чоғланганини кўриб, йигит ўзича суюниб қўйди. Лекин ҳалиги кимса жойидан қимирламасди.

– Сиз тушмайсизми, биродар? –

сўради кўрқа-писа, лекин ҳамроҳидан садо чиқармагач, баттар саросимага тушди. Орадан бироз вақт ўтгач:

– Мен кейинги қишлоқда тушаман, – деди ҳалиги йигит унга бир нарса эсига тушгандек жилмайиб.

Жавобдан йигитнинг бутун вужуди бўшашиб кетди. Шу дамгача мум тишлаб келгани ўзига алам қилди.

– Ҳали сен савруклик эмасмисан? – сўради у зарда қилиб. Кейин овозини янада баландлатди: – Оёғингни торт, бефаросат!

### «Оғирлиги тушмасин»

Олтмишларни қоралаб қолган кекса бир аёл қишлоқ марказидаги хўжалик моллари дўконига келиб, уловдан тушмасдан сотувчидан сўради:

– Бу чўян печка қанча туради?

– От билан туя бўлармиди, хола,

– деди сотувчи, – олаверинг, арзон.

– Менга кўмаклашиб юбор, болам, – деди у печканинг пулини тўларкан.

Сотувчи чоққина чўян печкани уловга ўнглаётиб эди, кекса аёл яна гап қотди:

– Яхшиси, бошимга қўйиб юбор, болам.

Сотувчи ажабланиб сўради:

– Нима қиласиз бошингизга қўйиб?

– Э, болам, уловимга оғирлиги тушмасин, дейман-да, – деди у астойдил куюниб.

Абдулла САИДОВ

### Машқ

Саф тайёргарлиги машғулоти давом этмоқда.

– Ҳамма ўнг оёғини кўтарсин, бир...

Бир аскар адашиб чап оёғини кўтарса, командир жаҳл билан дебди:

– Бу нима майнавозчилик? Ким у иккала оёғини ҳам кўтарган?

### Хат

Ҳарбий хизматни ўтаётган аскарга севган қизидан хат келибди. Дўстлари билан очиб қарашса, оппоқ қоғоз.

– Нега бундай? – дейишса, аскар:

– Аразлашиб қолгандик, – дермиш.

### Нима жиноят қилгандинг?

Қамоқхонадаги икки маҳбус суҳбати:

– Нима жиноят қилгандинг?

– Банкдан пул ўғирлаганим учун

8 йил беришди. Ўзинг-чи?

– Тоza ҳаво кирсин деб деразани

очганимга 20 йил беришди.

– Шунга ҳам 20 йилми, бу жиноят эмас-ку?

– Мен сувости кемасида хизмат

қилардим.

### Бу кимнинг автомати?

Прапорщик взвод қурол-яроғлари

тини текширяпти.

– Кимнинг автомати бу, яхши то-

заланмаган, – кичқирди у.

– Калашников автомати, ўртоқ

прапорщик, – деди сафда турган-

лардан бири.

### Интернет материаллари асосида тайёрланди.

## БУ ҚИЗИҚ!

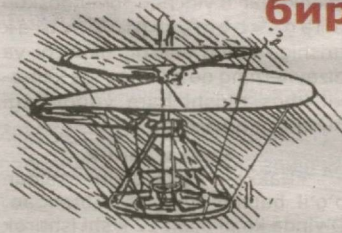
Вертолётнинг биринчи расми италиялик машҳур рассом, ҳайкалтарош ва олим Леонардо да Винчи қўлэмаларидан бирида топилган. У геликоптер (юнонча helios – спирал, винт ва pteron – қанот) ясаш ғоясини илгари сурган, аммо уни амалга оширолмаган. Юқорида кўтарилган оладиган дастлабки вертолёт (геликоптер) моделини рус олими М. Ломоносов ясаган. Унда двигатель ролини пружина ўтаган, унинг икки томонга айланадиган икки қаноти бўлган.

Исдон бошқарувда ердан вертикал (тик) ҳолатда кўтарилишга қодир бўлган биринчи вертолёт Е. Мамфорд томонидан лойиҳалаштирилган бўлиб, 1905 йилнинг 6 январь санаси қайд этилган ҳужжатда ушбу лойиҳа «Ҳаво парвозларига оид муаммоларни ҳал қилиш» деб номланган. Мазкур лойиҳа Швециянинг «Уильям Денни ва ака-укалар» фирмаси томонидан амалга оширилган.

Машина узунлиги 7,6 метрли олти паррак ва қуввати 25 от кучига тенг бўлган двигательга эга бўлган. 1911 йилда у қуввати 40 от кучига тенг бўлган бошқа двигатель билан алмаштирилган. Дастлаб вертолёт бамбукдан ишланган, аммо кейин-

# «НИМА? ҚАЧОН? ҚАЕРДА?»

## биринчи марта содир бўлган



чалик ёмғир вақтида унинг ичига сув тушмаслиги учун металл конструкция билан алмаштирилган. Тарихий манбаларда бу машина 1912 йилда 3 метр баландликка кўтарилгани қайд этилган.

Биринчи горизонтал парвоз эса Этьен Эмихен томонидан 1924 йилнинг 14 апрелида амалга оширилган. Эмихен қуввати 180 от кучига тенг

бўлган двигатель ўрнатилган тўрт парракли вертолётда 360 метр масофани босиб ўтган ва бу Халқаро аэронавтика ассоциацияси томонидан тан олинган биринчи рекордга айланган.

Тўла маънодаги транспорт востаси сифатида рўйхатга олинган биринчи вертолёт доктор Генрих Фокк томонидан лойиҳалаштирилган ва 1936 йилнинг 6 июнида синовдан ўтказилган. «Фокке-Вульф FW-61» деб номланган мазкур машина 1937 йилда 2 438 метр баландликда 80 километр масофани соатига 121 километр тезликда босиб ўтиб, бунгача бўлган барча дунё рекордларини янгилаган.

Қуввати 1 000 от кучига тенг бўлган двигатель билан жиҳозланган ва

бортига олти нафар йўловчини олиб учизи мумкин бўлган «Фокке-Ахгелис FA-223» серияли равишда ишлаб чиқарилган биринчи вертолётга айланган. Уни ишлаб чиқариш 1942 йилда бошланган, бироқ барча ишлаб чиқарилган машиналар иттифоқчилар авиацияси томонидан йўқ қилинган.

Америка армияси «Сикорский» VS-300 русумли биринчи жанговар вертолётни 1942 йилнинг май ойида қабул қилиб олган. Уша йилнинг ўзидаёқ машинани серияли равишда ишлаб чиқариш бошланган ва кейинги йили армия ихтиёрига бундай вертолётлардан кўплаб етказиб берилган.

П. СОБИТОВ тайёрлади.

## БҮЮК МУТАФАККИРГА ЭҲТИРОМ

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари академиясида буюк ўзбек шоири, мутафаккир мир Алишер Навоий таваллудининг 579 йиллиги муносабати билан маънавий-маърифий тадбир бўлиб ўтди.

Унда академия профессор-ўқитувчилари, курсантлар, адабиётшунослар ҳамда ўқувчи ёшлар иштирок этди. Тадбирда мумтоз адабиётимиз асосчиси – Навоий ҳаёти ва ижодий фаолияти, унинг бадиий-илмий мероси, мамлакатимизда улуғ шоирга кўрсатилаётган эҳтиром, у ёзган асарларнинг навқирон авлод тафаккурини бойитишдаги ўрни ҳақида сўз юритилди.

Шундан кейин ёшлар томонидан буюк адиб ғазаллари ўқилди, сахна кўринишлари, қўшиқлар ижро этилди.

Н. МАМАТОВА



## «НАВОЙСИ БОР ЮРТ БАХТЛИДИР»

Мудофаа вазирлиги ҳузуридаги Жамоатчилик кенгаши билан ҳамкорликда Ўзбекистон Миллий кутубхонасида «Алишер Навоийнинг жаҳон цивилизациясида тутган ўрни» мавзуида маънавий-маърифий тадбир бўлиб ўтди.

Шоир ижодига бағишланган қисқа метражли бадиий фильм намойишидан сўнг филология фанлари номзоди, профессор Қозоқбой Йўлдошев Навоий ғазалларини шарҳлади.

«Ўзбекистон – Россия» дўстлик жамияти вакили, журналист Флора Гумар хоним Навоий ижодининг жаҳон адабиётида тутган ўрни ҳақида сўзлади.

Тадбир давомида меҳмонлар учун «Лайли ва Мажнун» спектаклидан парча намойиш қилинди. Навоий асарлари юзасидан ўтказилган викторина ғолибларига эсдалик совғалар тақдим этилди.

Шу куни «Сўз гавҳарининг буюк соҳиби» номли расмлар кўргазмаси ҳам очилди.

С. НИШОНОВА

## ЖАРАЁН

## ЁШЛАР ЕТАКЧИЛАРИ ФОРУМИ

«Туркистон» санъат саройида Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ҳарбий қисм ва муассасалари ёшлар етакчиларининг I республика форуми ўтказилди.

Унда Ўзбекистон ёшлар иттифоқи, Мудофаа, Ички ишлар, Фавқуллода вазиятлар вазирликлари, Давлат хавфсизлик хизмати, Миллий гвардия, Қуролли Кучлар ва Ички ишлар академиялари, Божхона, Ҳарбий техника институтлари курсантлари, «Темурбеклар мактаби» ўқувчилари, қатор идора ва ташкилотлар раҳбарлари иштирок этди.

Тадбирда ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, уларда ватанпарварлик, мардлик туйғуларини юксалтириш ва ушбу соҳада олиб борилаётган ишларга давлат ва нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳамда фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини фаол жалб этиш, ҳарбий қисм ва муассасалардаги ёшлар етакчилари ўртасида ўзаро тажриба алмашиш тизимини йўлга қўйиш масалалари кўриб чиқилди.

Қатор вазирликлар раҳбарияти томонидан Қуролли Кучлар тизимида



туб ўзгаришлар рўй бераётганлиги таъкидлаб ўтилди. Йилдан йилга ўз тақдирини миллий армиямиз билан боғлаш истагини билдираётган ёшларнинг сони тобора ортиб бормоқда. Бу, албатта, бизнинг энг катта ютуғимиз!

Форум доирасида мамлакат хотин-қизларининг ҳарбий хизматчиларга табрикномаси ҳамда ўқувчи ёшларнинг ўз тенгқурларига мурожаатлари ўқиб эшиттирилди.

Тадбир давомида «Мард ўғлонлар номи барҳаёт» номли видеоролик ҳамда ёшларни ватанпарварликка чорловчи концерт дастури намойиш этилди.

Чингиз РАИМБЕРДИЕВ

## СПАРТАКИАДАГА ҲОЗИРЛИК



Миробод туманидаги 2-болалар ва ўсмирлар спорт мактаби негизида Ички ишлар вазирлиги Қоровул кўшинлари ҳарбий қисмлари ўртасида волейбол бўйича мусобақа ўтказилди.

Тўққизта жамоа қатнашган мусобақа мурасасиз баҳсларга, бир-бирдан ажойиб диагональ зарбалар, узатмалар, «эйс»ларга бой бўлди. Натижада, 7534-сонли ҳарбий қисм жамоаси волейбол ўйнаш бобида тенгсиз эканликларини намойиш этишди.

Таъкидлаш жоизки, ушбу беллашувлар Ўзбекистон Республикаси «Динамо» жисмоний тарбия ва спорт жамиятининг ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ўртасида ўтказилувчи навбатдаги спартакиада-сининг волейбол бўйича мусобақасига кўшиннинг терма жамоасини саралаб олиш мақсадида ташкиллаштирилган.

Ғолиб ва совриндорларни ИИВ Қоровул кўшинлари кўмондони полковник Х.Ботиров тақдирлади.

Низомиддин МАТЌУБОВ



## BOLAJON



## XALQ O'YINLARIDAGI MOHIYAT



**Кo'pchilik o'yinlarni faqat vaqt o'tkazish uchun kerak, deb hisoblaydi. Xo'sh, aslida ham shundaymi? Bolalar o'yinlarining vaqtini xush o'tkazishdan boshqa yana qator ma'no-mazmun va maqsadi bor.**

Ibtidoiy davr kishilari olov atrofida raqs tushib, turli jangovar o'yinlarni bajarar edi. Bu o'yinlar ularga ov paytida tezkorlikka oson erishishda qo'l kelar, hujumga o'tish usullarini o'zlashtirishga yordam berardi. O'sha davrlardan o'tgan insoniyat o'yinlar shunchaki oddiy ermak emas, aksincha hayot uchun zarur tayyorgarlik jarayoni ekanligini his etgan. Injener-texnologning bolaligida o'yinchoqlarni buzib, qaytadan yig'ishga urinishi, shifokorlar o'yinchoq fonendoskop bilan «bemor»ning yurak urishiga quloq solishi, tikuvchi va dizaynerning qo'g'irchog'iga xilmaxil libos tikishi ham yuqoridagi fikrimizni quvvatlaydi.

## Hakka-chillik

«Hakka-chillik» o'yini azaldan o'g'il bolalar o'yini hisoblangan. O'yinda ko'pi bilan 12 kishi ishtirok etishi mumkin. Bunda o'yinchilarga 80 – 90 santimetrlik tayoqcha – «hakka» hamda 15 – 20 santimetrlik yana bir tayoqcha – «chillak» kerak bo'ladi. O'yin boshlanishidan oldin ishtirokchilar navbatmanavbat hakkaning qo'lga olib, kichik tayoqcha – chillakni yerga tushirib yubormasdan havoda urib o'zlarini sinashadi. Chillakni kim yerga tushirib yubormay eng ko'p ura olsa, o'sha bola o'yinboshi etib saylanadi.

So'ngra o'yinboshi yerga katta doira chizib, doira o'rtasidan chillakni urib uchirishga qulay bo'lishi uchun chuqurcha qaziydi. Chillakni chuqurchaga ikki uchi bilan qo'yib joylashtirgach, hakka yordamida turtib havoga ko'tarib, zarb bilan urib yuboradi. U urgan chillak qancha uzoqqa uchsa, o'yinchining ballari ham shuncha ortib boradi. Mabodo otilgan chillak tayoqchani havoda uchayotgan payti biror boshqa ishtirokchi tutib olsa, o'yinboshilik vazifasi endi uniki!

«Hakka-chillik» o'yinining eng qiyin qismi «zuvlash»dir. Bu qismda eng kam ball to'plab mag'lub bo'lgan o'yinchi chillak kelib tushgan joydan to'chizilgan doira ichigacha bir oyoqda sakrab borishiga to'g'ri keladi. Nega shartning nomi zuvlash deysizmi? Chunki bir oyoqda sakrab borayotgan o'yinchi nafas rostlamasdan «zuuuuvv...» deb ovoz chiqarib sakrashi ham talab qilinadi-da! Agar u «zuvlayotgan» vaqtida nafas olib bo'lsa, ortiga qaytib, shartni qaytadan bajarishiga to'g'ri keladi.

## Oq terakmi, ko'k terak?

Bu o'yinni qizlar va o'g'il bolalar bahamjihatlikda o'ynasa, yanada qiziqarliroq bo'ladi. O'yin ishtirokchilari soni borasida ham biror cheklov yo'q.

O'yinda bolalar ikki guruhga bo'linib, xuddi shoxlarini keng yozib turgan teraklar kabi (qo'l ushlab) maydonning ikki tarafiga turib olishadi. Albatta, ikki guruh bir-biriga qarama-qarshi turishi kerak. O'rtalaridagi masofa esa 20 metrdan kam bo'lmasligi lozim. Shunda birinchi guruh bolalari ikkinchi guruhga qarab baland ovozda so'raydi:

– Oq terakmi, ko'k terak? Bizdan sizga kim kerak?

Ikkinchi guruh o'z tanlovini aytadi. Masalan: «A'lochi Hasan kerak!» yoki «A'lochi Zebo kerak!»

Ismi aytilgan bola yugurib borib raqib guruhning bir-birini tutib turgan qo'llariga o'zini uradi. Agar u bir-biriga tutashib turgan qo'llarni uzib o'ta olsa, «Oq terakmi, ko'k terak? Bizdan sizga kim kerak?» degan savolni endi ikkinchi guruh beradi, uzib o'ta olmasa, savolni tag'in birinchi guruh berib, o'yin shu zaylda davom etaveradi...

\*\*\*

Endi menga aytgich, xo'sh, o'zingiz qanday qiziqarli o'yinlarni bilasiz, kichik do'stim?! Ishqilib siz o'yinchidan hech qanday chaqqonlik va ziyalik talab etmaydigan kompyuter o'yinlariga qiziqadigan erinchoq va nimjon bolalar toifasidan emasmisiz?

Chori SARIYEV

МУДОФААГА КЎМАКЛАШУВЧИ «ВАТАНПАРВАР» ТАШКИЛОТЛАРИДА

# ЁШЛАР СПОРТ СЕКЦИЯЛАРИГА ЖАЛБ ЭТИЛМОҚДА

Ёшларни чақирувга қадар тайёрлаш, уларни она Ватанга садоқат руҳида тарбиялаш Ўзбекистон мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилотларининг асосий вазифаларидан биридир. Бу ўта муҳим жараёни ташкилотнинг Сурхондарё вилояти кенгаши тасарруфидаги Жарқўрғон тумани ўқув-спорт техника клуби жамоаси ҳам муваффақият билан уддалаб келмоқда.

Ташкилотнинг низом талаблари асосида туман мудофаа ишлари бўлими, таълим мусассасалари ва барча давлат ва жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда турли маънавий-маърифий тадбирлар ўтказилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилганлигининг 28 йиллиги ҳамда Ватан ҳимоячилари куни муносабати билан «Ватанпарварлик ойлиги» доирасидаги тадбирлар шулар жумласидандир.

Бундан ташқари, ЎСТК жамоаси томонидан вояга етмаган ёшларга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Улар ҳар томонлама моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватланиб, мунтазам равишда спорт секцияларига жалб этилмоқда.

Айни пайтда ЎСТК қошида учта секция ва битта тўғарак мавжуд бўлиб, уларда



70 нафар ёшлар шугулланмоқда. Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ишлари самарадорлигини ошириш мақсадида туманимиздаги мавжуд умумий ўрта таълим мактаблари ўқувчилари ўртасида ҳаво милтиғидан ўқ отиш мусобақалари ташкил этилди. Бундан кўзланган асосий мақсад, биринчидан, спортнинг техник ва амалий турларига ёшларни имкон қадар

кўпроқ жалб этиш бўлса, иккинчидан, уларнинг нуфузли мусобақаларда фаол иштирокини таъминлашдан иборатдир.

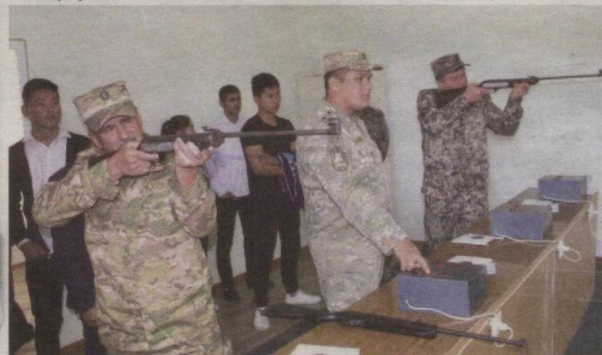
Ўтган йили ёзги биатлон бўйича вилоят биринчилигида иштирок этган спортчиларимиздан Бекзод Бойматов биринчи, Жасур Рўзиев иккинчи ўринни эгаллаб, республика босқичида вилоятимиз шарафини ҳимоя қилди.

Шу кунларда ташкилотда ҳайдовчилар тайёрлаш ишлари ҳам муваффақият билан бажариб келинмоқда. Биргина ўтган йил мобайнида 750 нафар «В», «ВС» тоифали ҳайдовчи тайёрлашга эришилди.

**Шухрат ХЎЖАМҚУЛОВ,**  
«Ватанпарвар» ташкилоти  
Жарқўрғон тумани ЎСТК бошлиғи

## ҲАМКОРЛИКДАГИ ТАДБИРЛАР САМАРА БЕРМОҚДА

Ўзбекистон мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти Самарқанд вилояти кенгаши тасарруфидаги Нуробод тумани ўқув-спорт техника клубида «Ватанпарварлик – миллий юксалиш кафолати» номли маънавий-маърифий тадбир ўтказилди.



Унда тумандаги давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари, ёшларни чақирувга қадар тайёрлаш фани ўқитувчилари ҳамда Нуробод шаҳрида жойлашган умумтаълим мактабларининг юқори синф ўқувчилари иштирок этди. Тадбир давомида Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ёшларни ватанпарварлик руҳида ва жисмоний тарбиялаш ҳамда чақирилувчиларни ҳарбий-техник мутахассисликлар бўйича тайёрлаш тартибини такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорининг ижросини таъминлаш мақсадида олиб бориладиган ишлар кўлами билан танишилди.

Хусусан, ушбу қарор билан тасдиқланган «Йўл харитаси»нинг 8-бандига асосан аҳолининг кенг қатламлари орасида йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олиш ҳамда йўлларда ҳаракат хавфсизлигини таъминлашга қаратилган тушунтириш ишларини олиб бориш юзасидан ЎСТК томонидан умумтаълим мактаблари ва мактабгача таълим ташкилотларида ИПХ ходимлари иштирокида тушунтириш ва тарғибот ишлари олиб борилди. Бу каби тадбирлардан кўзланган асосий мақсад – йўл ҳаракати иштирокчиларининг йўлларда ҳаракатланиш маданиятини ошириш орқали йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олишга қаратилган.

«Ҳаво милтиғидан ўқ отиш» мусобақаси ҳам ўтказилди. Мусобақа ғолиблари, яъни моҳир мерганлар тадбир ташкилотчилари томонидан диплом ва эсдалик совғалар билан тақдирландилар. Шунингдек, яқин ҳамкорлиги учун туман мудофаа ишлари бўлими, халқ таълими бўлими, туман ҳокимияти мутасаддиларига Нуробод тумани ЎСТК томонидан ташаккурнома билдирилди.

Таъкидлаш жоизки, туманда спортнинг техник ва амалий турларини ривожлантириш борасида бир қанча ишлар амалга оширилмоқда. Бундан ташқари «В», «ВС» тоифали ҳайдовчиларни тайёрлаш борасида ҳам сезиларли натижаларга эришилмоқда. Ўтган йил мобайнида ЎСТКда 600 нафар ҳайдовчи тайёрланиб, бу борадаги белгиланган режа ошириб бажарилди.

Айни пайтда ҳам турли ташкилотлар билан ҳамкорлик дастурлари доирасида турли тадбирларни ўтказиш изчил давом этмоқда.

**Ҳошим ҚОБУЛОВ,**  
«Ватанпарвар» ташкилоти  
Нуробод тумани ЎСТК бошлиғи

